

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
SOCIOLOĢIJAS NODAĻA

**IEDZĪVOTĀJU PIESAISTE VIETAĪ UN APKAIMES AKTĪVISMIS:
BOLDERĀJAS, KUNDZIŅSALAS, MANGAĻSALAS UN
VECMĪLGRĀVJA GADĪJUMI**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Agnese Zīle-Veisberga**

Studenta apliecības Nr.: az17053

Darba vadītājs: Dr. sc. soc. Jānis Daugavietis

Rīga, 2019

ANOTĀCIJA

Maģistra darbs „Iedzīvotāju piesaiste vietai un apkaimes aktīvisms: Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja gadījumi” tapis projekta “Dzīve līdzās ostai: ekonaratīvi, vietējā vēsture un vides aktīvisms Daugavas lejtecē” ietvaros, ko īsteno Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (Izp-2018/1-0446). Tā mērķis ir noskaidrot Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaisti apkaimē un izpētīt piesaistes nozīmi iedzīvotāju apkaimes aktīvismā.

Darba teorētiskajā daļā aplūkoti divi pamatjēdzieni: pilsētas apkaimes jēdziens, ieskaitot apkaimju veidošanās un attīstības interpretācijas dažādu pilsētas sociologu skatījumā; piesaiste apkaimē jēdziens, tā tvērums un dimensijas, kā arī dažādu faktoru ietekme. Teorētiskās daļas noslēgumā, pamatojoties dažādu autoru darbos par aktīvismu un apkaimes aktīvismu, piedāvāta sintezēta jēdziena definīcija un tā izpētes teorētiskais modelis.

Darba empīriskajā daļā izmantoti projekta ietvaros veiktās Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju interneta aptaujas kvantitatīvie dati, kā arī kvalitatīvie dati (intervijas) no projekta grupas tikšanās reizēm ar šo apkaimju biedrību pārstāvjiem. Kvantitatīvo datu analīzē izmantota aprakstošā statistikas metodes un neparametriskās metodes, turpretī kvalitatīvo datu analīzē izmantota tematiskās analīzes metode.

Respondentu atbildes liecina, ka pastāv saikne starp indivīda piesaisti apkaimē un viņa iesaistīšanos apkaimes aktīvismā. Lai to ilustrētu, izveidots teorētiskais modelis, skaidrojot, ka, iestājoties notikumam (katalizatoram), pastāv lielāka iespēja, ka iedzīvotāji ar lielāki piesaisti vietai rīkosies, lai mainītu situāciju (iesaistīsies aktīvismā), bet iedzīvotāji ar vājāku piesaisti, apsvērs iespēju pārcelties citviet, nevis uzlabot savas dzīves vietas kvalitāti. Kvalitatīvo datu analīze liecina, ka dominējošais aktīvisma cēlonis vai impulss ir dzīvesvietas vides kvalitātes apdraudējums, kā individuālajā, tā visas apkaimes mērogā.

Atslēgas vārdi: piesaiste vietai, apkaimes aktīvisms, ostas apkaimes, vides kvalitāte

ABSTRACT

Master thesis “Place attachment and neighbourhood activism: cases of Bolderaja, Kundzinsala, Mangalsala and Vecmilgravis” was drafted within the frameworks of the project “Living Next to the Port: Eco-Narratives, Local Histories and Environmental Activism in the Daugava Delta” (Izp-2018/1-0446), which is implemented by the Institute of Literature, Folklore and Art. The aim of the thesis is to examine attachment to the neighbourhoods and the role of the attachment in neighbourhood activism.

The theoretical part includes several theories of urban sociologists on the concept and development of neighbourhood; concept of the place attachment, including dimensions, elements and influence of different factors. In addition, on a basis of theoretical works and studies on activism and neighbourhood activism, a new concept of neighbourhood activism is proposed.

The main source for the empirical part is the results of the internet survey for inhabitants of the neighbourhoods and results of the meetings (interviews) with the Bodleraja, Kudzinsala, Mangalsala and Vecimlgravis neighbourhood activists. Quantitative data were analysed with descriptive and non-parametric methods. Qualitative data were analysed with the thematic analysis method.

Results of analysis show link between place attachment and involvement in neighbourhood activism. A new theoretical model was created, showing that when facing an obstacle, threat, people with stronger place attachment tend to involve in activism, while those with weaker place attachment would consider moving to another place. In addition, the analysis of qualitative data suggest that activism is stimulated by threats at individual and neighbourhood levels and most likely related to the environment quality.

Keywords: place attachment, neighbourhood activism, port neighbourhoods, environmental quality

SATURS

Ievads.....	5
1. Apkaimes un apkaimes aktīvisma teorētiskais ietvars	9
1.1. Apkaime pilsētas socioloģijā	9
1.1.1. Apkaimju veidošanās un dzīves cikls.....	9
1.1.2. Pilsētas apkaimes jēdziens un ostas apkaimju specifika	13
1.2. Piesaiste vietai.....	17
1.2.1. Jēdziena skaidrojums un tvērums	17
1.2.2. Piesaiste vietai un vēlme aizsargāt vietas vidi.....	21
1.3. Apkaimes aktīvisma dažādās formas un jēdziena definēšana	23
1.3.1. Apkaimes aktīvisms dažādu autoru skatījumā.....	23
1.3.2. Apkaimes aktīvisma jēdziena definēšana	26
1.4. Izpētes teorētiskais modelis	30
2. Pētījuma metodoloģija.....	32
2.1. Literatūras izpēte un sekundāro un terciāro datu analīze.....	32
2.2. Interneta aptauja.....	32
2.3. Grupu intervijas ar apkaimes biedrības pārstāvjiem.....	37
2.4. Pētījuma ierobežojumi	39
3. Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaiste apkaimei un apkaimes aktīvisms.....	40
3.1. Aptaujas datu analīze	40
3.2. Apkaimju biedrību pārstāvji par apkaimes aktīvismu	53
4. Secinājumi un diskusija.....	62
Pateicības	67
Pielikumi.....	74
1.pielikums.....	75
2.pielikums.....	86
3. pielikums.....	87

IEVADS

Maģistra darbs ir izstrādāts projekta “Dzīve līdzās ostai: ekonaratīvi, vietējā vēsture un vides aktīvisms Daugavas lejtecē” (Izp-2018/1-0446) ietvarā. Projektu īsteno Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts. Vairāku pētniecisko nozaru mijiedarbībā projekts tiecas Latvijā attīstīt vides cilvēkzinātņu (*environmental humanities*) pieeju un pētīt cilvēka un vides attiecības pilsētā. Pētījuma centrā ir četras Daugavas lejteces apkaimes – Bolderāja, Kundziņsala, Mangaļsala un Vecmīlgrāvis, kuru vidi vēsturiski mainījusi gan pilsētas, gan Rīgas ostas attīstība. Lai arī daudzējādā ziņā atšķirīgas, šīs apkaimes vieno dzīve līdzās ostai – īpašs dzīvesveids, ko ietekmē blakus notiekošā saimnieciskā darbība un ar to saistītie teritoriālie ierobežojumi. Tam raksturīga saasināta vides apziņa un kvalitatīvas vides prasība.

Maģistra darba ietvaros pētāmā problēma ir sašaurināta, koncentrējoties uz minēto apkaimju iedzīvotāju piesaisti vietai un iesaisti dažādās aktivitātēs ar mērķi uzlabot savas apkaimes vidi. Tēma tika izvēlēta pakāpeniski, analizējot dažādus apkaimes problēmjaudājumus un procesus. Pirmkārt, jānorāda, ka pētāmās apkaimes nereti tiek ierindotas starp Rīgas nepievilcīgākajām, ko apstiprina ikgadējs Rīgas domes pasūtīts pētījums par rīdzinieku apmierinātību ar pašvaldībā notiekošajiem procesiem (SKDS, 2018). Pamatojoties uz 2018.gadā veikta pētījuma rezultātiem, aprēķināts apkaimju pievilcības indekss, kas liecina, ka no visām 58 Rīgas apkaimēm pievilcības ziņā Kundziņsala ierindojas 43.pozīcijā; Mangaļsala – 45.pozīcijā; Vecmīlgrāvis – 54.pozīcijā; Bolderāja – 57.pozīcijā.

Līdzīgi rādītāji saistāmi arī ar dzīves kvalitātes aspektiem¹, proti, visaugstāk atrodas Kundziņsala, kur sasniegts 63,3% no maksimāli iespējamā, Mangaļsalā 61,3%, Vecmīlgrāvī 58,9% un Bolderājā 38,7%, ierindojoties pēdējā pozīcijā.

Saskaņā ar urbānās ekoloģijas skolas virziena teorijām par īres piedāvājumu (*bid rent*) un robežas modeļiem (*borders*) (Pitkin, 2001), iedzīvotāji ar labāku finansiālo stāvokli laika gaitā nepievilcīgās apkaimes pametīs. Savā ziņā to apstiprina arī demogrāfiskie procesi Rīgā, jo kopš 2000.gada iedzīvotāju skaits sarucis par aptuveni 100 tūkstošiem (Centrālā statistikas pārvalde, 2017). Rīgā ir apkaimes, kurās iedzīvotāju skaits ir pieaudzis, piemēram, Dreiliņos un Dārziemā, ko cita starpā skaidro ar pārvietošanos tuvāk dabai (pārvalde, 2017). Lai gan ir apkaimes, kur iedzīvotāju skaits pieaudzis, arī maģistra darbā iekļautajās apkaimēs iedzīvotāju skaits no 2000. līdz 2018.gadam ir sarucis, piemēram, Vecmīlgrāvja un Bolderājas apkaimes

¹ Pētījuma “Aptauja par Rīgas iedzīvotāju apmierinātību ar pašvaldības darbību un pilsētā notiekošajiem procesiem” izstrādāts instruments, lai noteiktu iedzīvotāju apmierinātību ar dažādiem dzīves kvalitātes aspektiem pilsētā (SKDS, 2018)

piedzīvojušas ievērojamu iedzīvotāju migrācijas negatīvo saldo, attiecīgi 21% un 15% (skat. 1.tabulu).

1.tabula

Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju skaita salīdzinājums 2000. un 2018.gadā (Centrālā statistikas pārvalde, 2019)

	<i>Iedzīvotāju skaits 2000.gadā</i>	<i>Iedzīvotāju skaits 2018.gadā</i>	<i>Starpība</i>	<i>Starpības īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	<i>14 761</i>	<i>12 557</i>	<i>-2204</i>	<i>15%</i>
<i>Kundziņsala</i>	<i>438</i>	<i>358</i>	<i>-80</i>	<i>6%</i>
<i>Mangaļsala</i>	<i>1 341</i>	<i>1 241</i>	<i>-100</i>	<i>7%</i>
<i>Vecmīlgrāvis</i>	<i>26 372</i>	<i>20 937</i>	<i>-5435</i>	<i>21%</i>

Visbiežāk šīs divas apkaimes Rīgas iedzīvotāji vērtē negatīvi, galvenokārt, ostas radītā piesārņojuma un nesakārtotās infrastruktūras un sociālās vides dēļ (Aptauju Centrs, 2013a; Aptauju Centrs, 2013b; Aptauju Centrs, 2013c; Aptauju Centrs, 2013d). Tomēr nav zināms, vai minētās apkaimes problēmas būtu cēlonis vietas pamešanai. Piemēram, citā 2018.gadā veiktā pētījumā konstatēts, ka emigrējušie Rīgas iedzīvotāji (visu apkaimju) pārcēlušies ģimenes vai personīgo apstākļu dēļ (49,4%), jo jaunais mājoklis ir plašāks (20,1%), saistībā ar darbu (11,8%), kā arī tādēļ, ka jaunā apkaime/vide ir patīkamāka (10,8%) (SKDS, 2018). Tātad nepievilcīga apkaime var būt viens no tās pamešanas iemesliem, bet daudz lielāka nozīme ir citiem faktoriem, kas var ietekmēt palikšanu, piemēram, ģimene vai darbs. Maģistra darba pētnieciskā interese pamatā saistīta ar tiem iedzīvotājiem, kuri apkaimē turpina dzīvot un nevēlas to pamest. Kā iedzīvotāji reagē uz dažādām nevēlamām pārmaiņām, it sevišķi, ja konkrēto apkaimi pamest nevēlas? Vai piesaiste vietai ir nozīme tajā, ka iedzīvotāji rīkosies, lai sev tuvu vidi padarītu labāku?

Kā ilustrējošu var atzīmēt 2013.gadā veiktu visu Rīgas apkaimju iedzīvotāju aptauju par dzīvi savā apkaimē (Aptauju Centrs, 2013a; Aptauju Centrs, 2013b; Aptauju Centrs, 2013c; Aptauju Centrs, 2013d). Tās ietvaros, citu starpā, tika uzdots jautājums, vai iedzīvotājiem patīk dzīvot savā apkaimē. Salīdzinot Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju sniegtās atbildes, var secināt, ka visvairāk apkaimē patīk dzīvot Kundziņsalas iedzīvotājiem (ļoti patīk – 83%), bet Bolderājā šādu atbildi sniedza daudz mazāk respondentu (ļoti patīk – 48%). Aptaujā tika uzdots arī jautājums par iedzīvotāju iesaisti dažādos apkaimes attīstības pasākumos, un no iegūtajiem rezultātiem var konstatēt, ka Kundziņsalas iedzīvotāji daudz vairāk būtu gatavi iesaistīties dažādās apkaimes aktivitātēs, nekā Bolderājas. Piemēram, 63% Kundziņsalas iedzīvotāju būtu gatavi sadarboties ar pašvaldību apkaimes attīstības jautājumu risināšanā, kamēr Bolderājā šādu atbildi sniedza 4% iedzīvotāju. Savukārt atbildi, ka nebūtu gatavi iesaistīties nevienā pasākumā, atzīmēja 5% Kundziņsalas un 33% Bolderājas

iedzīvotāju. Šādi pētījuma rezultāti vedina domāt, ka pastāv saikne starp piesaisti apkaimei un vēlmi iesaistīties tās attīstībā, kas daudz detalizētāk pētīti maģistra darba ietvaros.

Darba praktiskā nozīme pamatā attiecināma uz pilsētplānošanu, un iegūtie dati ļauj labāk skaidrot gan rīdzinieku vēlmi līdzdarboties pilsētas plānošanā, gan faktisko iedzīvotāju rīcību savas apkaimes dzīves apstākļu uzlabošanā. Papildus jau minētajam, darba empīriskajā daļā iegūtie rezultāti ļauj papildināt esošo teoriju par piesaisti apkaimei un to, kā tā ietekmē iedzīvotāju vēlmi iesaistīties apkaimju attīstībā Rīgas pilsētas kontekstā. Ņemot vērā, ka pētītās apkaimes atrodas līdzās Rīgas brīvostaas teritorijai, daļēji pat ostas teritorijā, iegūtie rezultāti aptvers arī ostas pilsētas specifiku un dzīvi līdzās ostai.

Darba **mērķis** ir noskaidrot Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaisti apkaimei un izpētīt piesaistes nozīmi iedzīvotāju apkaimes aktīvismā.

Maģistra darba **priekšmets** ir Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaiste vietai un iesaiste apkaimes aktīvismā.

Maģistra darba **objekts** ir Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvju pilngadīgi iedzīvotāji.

Darbā ir izvirzīti šādi **pētnieciskie jautājumi**:

- Kā teorētiski tiek skaidroti tādi jēdzieni kā apkaime un apkaimes pārmaiņas, apkaimes aktīvisms un piesaiste vietai;
- Kāda ir Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaiste apkaimēm un tās ietekme uz iesaisti apkaimes aktīvismā;
- Kādi citi apstākļi (piemēram, ostas darbība, apkaimes problēmas) un iedzīvotāju sociāldemogrāfiskie rādītāji ietekmē viņu piesaisti vietai un iesaisti apkaimes aktīvismā.

Pamatojoties uz pētnieciskajiem jautājumiem, maģistra darbā tika izvirzītas šādas alternatīvās norādošās hipotēzes:

H₁ – Iedzīvotāju piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti apkaimes aktīvismā;

H₂ – Iedzīvotāji ar stiprāku piesaisti vietai vairāk uztraukti par apkaimes problēmām;

H₃ – Iedzīvotāju piesaisti vietai ietekmē tādi sociāldemogrāfiskie rādītāji kā viņiem piederošais īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumu līmenis, izglītība un nodarbinātība.

H₄ – Iedzīvotāju iesaisti aktīvismā ietekmē tādi rādītāji īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumu līmenis, izglītība un nodarbinātība.

Lai sasniegtu darbā izvirzītos mērķi, ir noteikti šādi maģistra darba **uzdevumi**:

- Apkopot un analizēt pieejamo literatūru un socioloģisko pētījumu datus par Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotājiem;
- Apskatīt un analizēt pieejamo teorētisko literatūru un pētījumus par pilsētas apkaimēm, piesaisti vietai un apkaimes aktīvismu;

- Analizēt Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja aktīvistu viedokļus, kas liecina par piesaisti vietai un apkaimes aktīvismu.
- Izstrādāt Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju interneta aptaujas anketu.
- Īstenot aptauju.
- Apstrādāt un analizēt iegūtos kvantitatīvos un kvalitatīvos datus.

Darba teorētiskajam pamatojumam izmantotas vairākas teorijas, kuras var iedalīt trīs daļās. Pirmajā sadaļā skaidrots apkaimes jēdziens, tā veidošanās un attīstība pilsētas socioloģijas kontekstā. Otrā teorētisko sadaļu veido teorija par piesaisti vietai, kurā skaidrots gan jēdziens, gan tā tvērums. Trešo teorētisko sadaļu veido apkaimes aktīvisma skaidrojums, kas dažādos pētījumos tiek definēts dažādi, tāpēc šīs teorētiskas analīzes beigās ir sintezētas dažādas kolektīvās rīcības teorijas (piemēram, sociālās kustības, jaunās sociālās kustības) un piedāvāta jauna apkaimes aktīvisma jēdziena definīcija. Teorijas operacionalizācijai piedāvāts teorētiskais modelis, kas tiek izmantots aptaujas instrumentārija izstrādē un pārbaudīts ar iegūtajiem empīriskajiem datiem.

Maģistra darba empīriskā daļa veidota, lai iegūtu atbildes uz pētnieciskajiem jautājumiem un pārbaudītu izvirzītās hipotēzes. Izmantots jauktu metožu pētījuma dizains. Darba pamatdatus veido aptaujas rezultātā iegūtie kvantitatīvie dati, kas papildināti ar kvalitatīvajiem datiem no grupu intervijām ar apkaimju biedrībām.

Darba struktūru veido četras nodaļas, kur pirmajās nodaļā skaidrots darba teorētiskais ietvars, otrajā nodaļā aprakstīta pētījuma metodoloģija. Trešajā nodaļā analizēti pētījuma rezultāti, savukārt ceturtajā nodaļā iekļauta diskusija un secinājumi.

1. APKAIMES UN APKAIMES AKTĪVISMA TEORĒTISKAIS IETVARS

Šajā nodaļā ir apkopota teorētiskā literatūra par pētījuma priekšmetu. Kopumā pētījuma priekšmeta izpētei tika izvēlēta literatūra trīs galvenajās jomās. Pirmkārt, apskatīts apkaimes jēdziens un apkaime kā pilsētas daļa dažādu pilsētas sociologu skatījumā. Otrkārt, analizēta literatūra par piesaisti vietai, apskatot, gan jēdzienu un tā tvērumu, gan apstākļus un faktoros, kas ietekmē piesaisti vietai. Treškārt, aplūkots apkaimes aktīvisms. Tomēr, ņemot vērā, ka apkaimes aktīvisms līdz šim akadēmiskajā sociālo zinātņu literatūrā nav precīzi definēts, maģistra darba ietvaros, veidota dažādu teoriju sintēze un sniegts priekšlikums apkaimes aktīvisma jēdzienam un tā tvērumam.

Nodaļas beigās ir iekļauts teorētiskais modelis, uz kura pamatojoties, ir izstrādāta maģistra darba metodoloģija.

1.1. Apkaime pilsētas socioloģijā

1.1.1. Apkaimju veidošanās un dzīves cikls

Apkaimju aktīvisms visbiežāk ir saistāms ar dažādām apkaimes pārmaiņām, līdz ar to darba ietvaros apskatīti vairāku autoru idejas par apkaimes veidošanas un attīstību. Šajā apakšnodaļā īsumā apskatītas trīs teoriju – urbānās ekoloģijas, subkultūras un politikas ekonomijas – skatījums uz apkaimes tvērumu, veidošanos un attīstību, kas, cita starpā, bieži skaidro apkaimes aktīvisma rašanās iemeslus un fonu.

Urbānā ekoloģija

Viens no virzieniem, kā ietvaros tiek apskatītas apkaimes un to attīstība, ir urbānā ekoloģija. Virziena pārstāvji apkaimju attīstību un pārmaiņas uzlūko kā dabīgu procesu, ko virza racionālās un ekonomiskās izvēles. Pilsētas apkaimes piedzīvo augšupeju, lejupslīdi vai stabilitāti lielākoties dažādu strukturālo (pamātā ekonomiskie un sociālie) faktoru ietekmē. Šī virziena ietvarā iedzīvotājiem tiek atvēlēta mazāka loma, norādot, ka iedzīvotāji ir pakļauti ietekmējošiem ekonomiskiem un sociāliem faktoriem (Pitkin, 2001). Virziena pārstāvis Roberts Ezra Parks (*Robert Ezra Park*) norāda, ka pilsēta ir organisms, kas sastāv no vairākām teritorijām, kas veidojušās dabiski:

- Etniskie anklāvi;
- Uz aktivitātēm vērsta teritorijas (biznesa centrs, ražošana, iepirkšanās, loģistika utt.);

- Līdzīgi ienākumi (ekskluzīvi dārgi rajoni vai geto);
- Fiziskās robežas (upes, dzelzceļš utt.) (Giddens, 2013).

Savukārt Ernests Bērdžess (*Ernest Burgees*) sasaista bioloģiskus procesus dabā ar pilsētas izplešanos. Viņš piedāvā invāzijas/pēctecības (*invasion/succession*) modeli, ar ko tiek skaidrots, ka pilsētas attīstība norisinās invāzijas un sāncensības procesu rezultātā, kur katrs meklē labāko vietu. Tiek izvirzīta koncentrisko zonu teorija (*Concentric Zone Theory*), saskaņā ar kuru, pilsētas pamatā ir centrs, un pārējā attīstība veidojas ap centru jeb vienu galveno kodolu. Tiek norādīts, ka darbs, izklaide, administratīvā pārvalde vienmēr koncentrējas centrā. E.Bērdžesa ieskatā pilsētās dabiski veidojas šādas zonas:

- sitija (pilsētas centrālā zona, darījumu rajons);
- tranzīta zona (zona starp sitiju un dzīvojamo vai rūpniecības zonu);
- strādnieku zona;
- augstākās sabiedrības apdzīvotā zona;
- piepilsēta (Zavackis, 2018).

Zonu teoriju kritizē Homērs Hoits (*Homer Hoyt*), izvirzot pilsētas sektoru teoriju (*Sector Theory*). Hoits norāda, ka pilsēta attīstās nevis aplūveida zonās ap centru, bet sektoros un katru no šiem sektoriem var raksturot ar citādāku ekonomisko aktivitāti. Autors arī izvirzījis vairākus faktorus, kas raksturo sektoru veidošanos, piemēram, dārgākas dzīvojamās zonas veidosies netālu no tirdzniecības un biroju centriem. Hoits iedzīvotāju pārvietošanos vai palikšanu vienā apkaimē sasaistīja drīzāk ar vēlmi pēc jaunas teritorijas, nevis spiediena vietu pamest, kā to apraksta Bērdžesa invāzijas/pēctecības modelis (Giddens, 2013).

Ekoloģijas virziena pārstāvjiem kopumā raksturīgi pilsētu apkaimes attīstību skaidrot ar dzīves cikliem, kuru vienkāršojot katra apkaimē no sākuma ir bagātāka ar jauniem un dārgākiem mājokļiem, bet pēcāk apkaimes vērtība krītas. Tā rezultātā mainās arī iedzīvotāju struktūra. Piemēram, ASV, kur lielajās pilsētās izveidojās tā dēvētie geto rajoni, pilsētas plānošanā sliktās apkaimes netika iekļautas un savā veidā tika aizmirstas (Pitkin, 2001). Šī virziena ietvarā veidojās teorija par nomas cenu un robežu, kas faktiski paredzēja to, ka centrā parasti īpašumi ir dārgāki un iedzīvotāji izvēlas dzīvot ārpus centra, apkaimēs, kur īres cenas ir mazākas (Pitkin, 2001).

Edgars M. Hūvers (*Edgar M. Hoover*) un Raimonds Vernons (*Raymond Vernon*) 1959.gadā publicēja darbu par pilsētu apkaimes dzīves ciklu. Autori piedāvā pilsētas apkaimes dzīves ciklu teoriju, norādot, ka jebkura pilsētas apkaimē piedzīvo attīstības posmus: 1) attīstība; 2) pārmaiņas; 3) lejupslīde; 4) iztukšošanās (*thinning out*); 5) atjaunošana. Amerikas kontekstā abi autori to raksturoja, ka līdz ar katru posmu mainās ne tikai apkaimes mājokļu un

kopējā apkaimes kvalitāte, bet arī etniskais sastāvs. Vienlaikus viņi norādīja, ka ir apkaimes, kas paliek tikai vienā posmā un apkaimes, kas mainās divu līdz trīs posmu ietvarā (no pārstāsta no Schwirian, 1983).

Čaunsi Harris (*Chauncy D. Harris*) un Edvards L. Ullmans (*Edward L. Ullman*) pilsētas socioloģijā izvirza vairāku kodolu teoriju (*Multiple Nuclei Model*) un skaidro, ka pilsētām, sasniedzot noteiktu apmēru, nav viens centrs, bet veidojas vairāki centri. “Mini pilsētās” (*mini cities*) veidojas savi centri, ir pieejami tādi paši pakalpojumi kā citos rajonos. Veidojas dārgāki un nabadzīgāki rajoni. Dažas vietas veidojas ar izteiktu raksturojumu un identitāti, ko ietekmē dažādi ģeogrāfiski, sociāli un ekonomiski apstākļi (Harris, 1997).

Jānorāda, ka urbānās ekoloģijas idejas joprojām ir aktuālas pilsētas plānošanas kontekstā. Arī Rīgas pilsētas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam Rīga novērtēta kā telpiski koncentriska pilsēta, kas atspoguļo vēsturisko pilsētas evolūciju. Pilsētas apdzīvojamo telpisko struktūru veido: kodols; priekšpilsēta; perifērija. Pilsētas kodola robežu definē dzelzceļa loks, un šai pilsētas daļai galvenokārt ir kompakts apdzīvojuma tips. Priekšpilsētas daļai ir raksturīga mikrorajonu un jautkā apdzīvojuma kombinācija. Savukārt perifērijai galvenokārt ir raksturīgs savrupmāju un mazstāvu apbūves tips ar daudzveidīgām rekreācijas teritorijām (Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2014). Vienlaikus secināms, ka aizvien lielāka nozīme plānošanā ir apkaimes iedzīvotājiem.

Kopumā urbānās ekoloģijas skola visvairāk kritizēta par ekonomisko determinismu, tātad uzskatu, ka apkaimes un pilsētas attīstību pamatā ietekmē ekonomiskie faktori un racionālas izvēles. Šīs teorijas pamatā emocionālai piesaistei ir mazāka nozīme, tādējādi apkaimes iedzīvotāji salīdzinoši vienkārši vēlētos pamest apkaime un pārcelties uz sevi izdevīgāku vietu.

Politiskā ekonomija

Politiskās ekonomijas skola ir visaptveroša teorija, kurai sevi pieskaita dažādu zinātnisko jomu pētnieki. Pilsētas un arī apkaimju izpētes kontekstā politiskās ekonomijas piekritēji saglabā ekoloģijas skolas pamatpostulātu, ka lielā mērā pilsētas un apkaimes pārmaiņas ietekmē ekonomiskie faktori. Līdztekus, politikas ekonomisti daudz vairāk uzmanības pievērš sociālajām attiecībām. Līdz ar to šī virziena pārstāvjiem raksturīgas dažādas pētnieciskās intereses arī pilsētas un apkaimes pārmaiņu kontekstā (Pitkin, 2001).

Apkaimes pārmaiņu kontekstā viena no pazīstamākajām virziena idejām ir “izaugsmes mehānisms” (*growth machine*). Faktiski “izaugsmes mehānisma” idejas ietvarā tiek skaidrots, ka pilsētas ekonomika un pilsētas politika ir nedalāmas (Molotch, 1976). Šajā teorijā tiek apskatītas pilsētas elites un uzņēmēju loma pilsētas izaugsmē un pilsētas politikā. Teorijas

ieskatā izaugsme un attīstība tiek uzskatīta par pilsētai nepieciešamu procesu, bez kura tā nevar pastāvēt. Pilsētas politiskās elites loma pamatā saistāma ar labu nosacījumu izveidošanu ekonomiskajai attīstībai. Tomēr, jānorāda, ka šīs teorijas ietvarā iedzīvotājiem ir sekundāra loma, galvenais ir pilsētas ekonomikas attīstība. Lai panāktu labākus ekonomiskās attīstības kritērijus, politiskā elite tiek pārliecināta atvieglot noteikumus, kas ierobežo uzņēmējdarbības attīstību (Rodgers, 2009). Tas var būt attiecināms arī uz gadījumiem, kad tas var pasliktināt iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Līdz ar to “izaugsmes mehānisma” pieeja bieži tiek izmantota kā negatīvs pilsētas plānošanas fenomens, jo tādējādi pilsētai var būt svarīgāk uzturēt un attīstīt kādu industriālu objektu, pakārtojot tam tuvējo apkaimju iedzīvotāju intereses un dzīves kvalitāti.

Subkultūras teorija

Subkultūras teorijas aizsākumi meklējami Čikāgas skolā, kura sāka pievērsties dažādiem pilsētas procesiem - sociālajām problēmām, noziegumiem, imigrāciju, urbāno dzīvi (Haenfler, 2014). Subkultūras teorija pilsētas apkaimes kontekstā ir svarīga, jo tās fokusa pamatā ir iedzīvotājs, lai gan šīs teorijas ietvarā vairāk pētītas ekstrēmas un deviantas sabiedrības grupas. Tomēr atsevišķi autori atzīmē subkultūras nozīmi pilsētas apkaimju pārmaiņu teorijā (Pitkin, 2001). Mūsdienu subkultūras virziena pārstāvji kritizē pilsētas ekoloģijas ekonomiskā determinisma pieeju, norādot, ka apkaimju pārmaiņas veicina ne tikai ekonomiskie faktori, bet jāņem vērā arī sentiments un simbolisms. Šie faktori ir tikpat svarīgi kā citi – tie veido pilsētas apkaime. Vieta, kurā cilvēki dzīvo, var radīt emocionālu un sentimentālu saikni ar apkaime. Līdz ar to tādi jēdzieni kā iedzīvotāju uzticība, apmierinātība, saistības un sociālie tīkli ir svarīgi, lai saprastu apkaimes pārmaiņas. Subkultūras virziena pārstāvju ieskatā “apkaime veido cilvēki, tā ir rezidentu vēlme palikt konkrētajā apkaimē un strādāt, lai nodrošinātu stabilitāti apkārtnē” (Ahlbrandt, R., Cunningham, J., 1979, 148. lpp). Šeit vērojama lielākā atšķirība starp pilsētas ekoloģijas skolas piekritējiem un subkultūras skolas piekritējiem. Proti, ja iedzīvotāji iesaistās un rīkojas, tad apkaimes attīstības cikls ne vienmēr novedīs līdz lejupslīdei. Kopīgi līdzdarbojoties un iesaistoties apkaimes attīstībā, iedzīvotāji var saglabāt apkaime un uzlabot to (Pitkin, 2001).

Tāpat subkultūras teorijas piekritēji asi iestājas par to, ka apkaime nav viendabīga un atšķiras savā starpā. Pastāv dažādas subkultūras, kas raksturīgas katrai apkaimē. Šāda perspektīva pamatā ir saistāma ar tiem pētniekiem, kuri apkaimju analīzē izmanto etnogrāfisko pieeju. Piemēram, Herberts Dž. Gans (*Herbert J. Gans*) (1982) un Džeralds D. Šatls (*Gerald D. Shuttles*) (1972) pilsētas apkaimes iedzīvotājus skata subkultūras teorijas ietvarā. Abi autori uzsver etniskās identitātes nozīmi apkaimes stabilizācijā, kas gan vairāk saistāma ar situāciju

ASV, kur “aizmirstajās” apkaimēs varēja konstatēt lielāku migrantu, afroamerikāņu, latīņamerikāņu un citu reģionu tautību koncentrāciju. Ideja, ka katra apkaime ir atšķirīga ar savu identitāti un vajadzībām, ievērojami ietekmē turpmāko pilsētplānošanas attīstību (Pitkin, 2001).

Kopumā subkultūras ideja ir devusi nozīmīgu ieguldījumu kopienas attīstību praksēs un pilsētas politiku veidošanā. Subkultūras teorijas virziena pārstāvju idejas un uzskati kopumā ietekmējuši arī apkaimes iedzīvotāju interesi un vēlmi cīnīties par apkaimes vides uzlabošanu. Virziens tostarp ir saistāms ar iedzīvotāju cīņu pret ģentrifikāciju (*gentrification*) (Pitkin, 2001). Vistiešāk subkultūras pieeja ir redzama tādās aktivitātēs kā apkaimju kopienu aktivizēšanās. Aktivitāšu veicināšanas kontekstā iedzīvotāji cenšas aktivizēt tos spēku, kas jau kopienai ir, un kopienas iniciatīvas pamatā saistāmas ar apkaimes revitalizāciju. Atbildes uz kopienas stabilizāciju un revitalizāciju ir atrodamas katras kopienas iekšienē, ko subkultūras virziena piekritēji apzīmē kā sociāli endogēnos faktorus (Pitkin, 2001).

1.1.2. Pilsētas apkaimes jēdziens un ostas apkaimju specifika

Aplūkojot apkaimi kā vietu, jānorāda, ka vietas konceptualizācijas un analīze pamatā aizsākās 1970.gados, galvenokārt cilvēka ģeogrāfijas ietvaros, izmantojot fenomenoloģisko pieeju, kā centrālo jēdzienu izvirzot “īkdienas pieredzi”. Tādējādi tiek skaidrots, ka atkarībā no tā, kādā vidē cilvēks dzīvo, veidojas atšķirīga pieredze un uzvedība. Vieta, kurā cilvēki dzīvo, nav pasīvs un sociālās dzīves objekts, tā ietekmē zināšanu, pieredzes un uzvedības veidošanu. Šāds redzējums veicināja vietas iekļaušanu un konceptualizēšanu dažādās disciplīnās un modeļos (no pārstāsta no Daugavietis, 2015).

Piemēram, vides antropoloģe Keja Miltone (*Kay Milton*) pievēršas tam, kā cilvēki dēvē vietas, kas ne vienmēr ir konkrēta vieta uz kartes, bet vietas, kas cilvēkam patīk vai nepatīk. Turklāt būtu jāatzīmē arī autores redzējums par ainavu, proti, ka tā ir dažādu attiecību kopums starp vietu, kurai tiek veidots nozīme eksistences apziņā, notikumos, vēsturē un asociācijās. Ainava un tātad savā ziņā arī vieta ir topogrāfija, ģeoloģija, augi, dzīvnieki, personas, biogrāfijas, sociālās un politiskās attiecības, materiālās vērtības, emocijas un daudz kas cits. Tādējādi ainava savā raksturojumā ir plūstoša un holistiska (no pārstāsta no Milton, 2017).

Sociālajās un vides zinātnēs vietas konceptualizācija ir konkrētāka. Bieži autora darbos vieta tiek izvirzīta priekšplānā, tādējādi atzīstot vietas unikalitāti – noteiktu vietu ar noteiktu ainavisko raksturojumu, funkcijām un sabiedrību tajā. Vietas mērogs var atšķirties – tā var būt globāla vai starptautiska vieta, tā var būt daudz mazāka – valsts, reģions valstī, pilsēta kā arī apkaime pilsētā. Katrā no šiem mērogiem sociālo procesu pētniecība ir jānošķir gan analītiski, gan praktiski (Daugavietis, 2015). Piemēram, katram mērogam būs savs izpētes objekts vai pat

atšķirīgi sociālie procesi. Tas nozīmē, ka tas ir attiecināms arī uz pilsētas un apkaimes mēroga pētniecību.

Sociālajās zinātnēs apkaime nereti tiek izmantota kā telpiska vienība, lai pētītu dažādus sociālos procesus. Politiskās ģeogrāfijas pārstāvis Džons Agņū (*John Agnew*) vietu konceptualizē, izmantojot trīs pazīmes: atrašanās vieta (*location*); telpas raksturojums (*locale*) un vietas izjūta (*sense of place*) (no pārstāsta no Daugavietis, 2015). Tādējādi vieta iegūst ģeogrāfisku, telpisku funkcionālu un emocionālu raksturojumu.

Maija Ušča 2013.gadā aizstāvēja promocijas darbu par teritoriālo kopienu veidošanās procesiem Rīgā, kurā secina, ka pilsētas apkaimei var būt divas nozīmes. Pirmkārt, tā ir telpiska vienība ar formālām robežām, noteiktām funkcijām un savu vietu pilsētā. Otrkārt, apkaimes izpratnē tiek uzsvērts iedzīvotāju redzējums, telpas izjūta un izmantošana. Izvirzot iedzīvotāju dimensiju priekšplānā, nereti tiek lietots jēdziens kopiena, kas dzīvo kādā noteiktā ģeogrāfiskā vietā un ko raksturo dažādas līdzīgas iezīmes, piemēram, etniskums, dzīves līmenis, sociālkulturālās vērtības. Jānorāda, ka iedzīvotāju iedomātās vai uztveramās apkaimes robežas bieži var atšķirties no formāli noteiktajām administratīvajām robežām. Nereti iedzīvotāju apziņā apkaimes robežas var atšķirties no administratīvi nospraustajām robežām.

Rīgas pilsētas plānošanas dokumentos tiek izmantots jēdziens “apkaimes”, kas parādījies salīdzinoši nesen, piemēram, Rīgas attīstības departamentā to izmanto kopš 2007.gada. Galvenais arguments šī jēdziena ieviešanai saistāms ar to, ka vārds apkaime “ļauj raksturot pilsētu teritoriāli, jo iepriekš lietotais jēdziens “mikrorajons” ir arhitektonisks un būtu grūti piemērojams tādās vēsturiskajās pilsētas daļās kā, piemēram, Torņakalns, Vecpilsēta vai Grīziņkalns” (Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2014). Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumiem Nr.240 apkaime ir “*nosacīta lieluma apdzīvota vide pilsētās, ciemos un lauku teritorijā ar savu identitāti, ko nosaka apbūves raksturs, ainava un iedzīvotāju kopības izjūta.*”

Redzams, ka definīcijā nav iekļauts tikai vietas ģeogrāfiskais raksturojums, bet tajā iekļauti arī tādi jēdzieni kā “identitāte”; “apbūves raksturs”; “ainava” un “iedzīvotāju kopības izjūta”. Tādējādi apkaime nav tukša ģeogrāfiska vieta, bet tā ir kompleksa konstrukcija, kurā cilvēks mijiedarbojas ar vietu, veidojot vietas raksturojumu. Tajā atpazīstams iepriekšminētais horizontālais un vertikālais redzējums, kā arī Džona Agņū vietas pazīmes – atrašanās vieta, telpa un vietas izjūta.

Kopš 2014.gada Rīgas plānošanas kontekstā apkaimēm ir daudz lielāka vērtība, veidojot tās spēcīgākas, tā uzlabojot pilsētas plānošanu. Visticamāk, šāda pieeja būtu saistāma arī ar paradigmas maiņu un pāreju no monocentriskas pilsētas uz pakārtotiem daudzfunkcionāliem vietējiem centriem. “*Rīgas pilsētā jāveicina esošajam pilsētas centram pakārtotu*

daudzfunkcionālu vietējo centru attīstību kā esošajos, tā jaunajos rajonos, tādējādi veicinot dzīvojamo apkaimju identitātes stiprināšanu, atbalstot teritoriālo līdzsvaru un dzīves vides uzlabošanu. Tas savukārt veicinās iedzīvotājos apzināšanos par piederību savai apkaimei, tās piedāvātajām iespējām, un perspektīvā varētu samazināties pieprasījums pēc pārvietošanās uz citām apkaimēm, lai saņemtu nepieciešamos pakalpojumus. Pateicoties aktīviem rīdziniekiem un to lokālpatriotismam, Rīga kļūst par pilsētu, kur par būtiskāko tiek uzskatīts katras vietas humānais mērogs un iespējas iedzīvotājiem pašiem veidot sev tīkamu dzīves un darba telpu” (Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2014).

Rīgas pilsētas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam ir noteiktas 58 apkaimes, kuru robežas ir stabilas un veidojušās gan vēsturiski, gan izbūvējot jaunus mikrorajonus. Pilsētplānošanas kontekstā apkaimē paredzēta šāda loma: *“Stratēģijas īstenošanas laikā apkaimēs ieteicams definēt apkaimju centrus. Apkaimju centriem var būt telpiska, funkcionāla, sociāla vai rekreatīva nozīme, tie veidosies socializēšanās mezgļpunktos jeb vietās, kurās būs iespējams attīstīt atraktīvu publisko telpu visiem apkaimes iedzīvotājiem. Ilgtermiņā apkaimju centros vēlams daudzveidīgs pakalpojumu klāsts, tādējādi uzlabojot katrā dzīvojamā rajona funkcionalitāti un pievilcību”* (Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2014).

Maģistra darba ietvaros izvēlētas apkaimes, kas atrodas līdzās ostai un veido sev raksturīgu vidi, tādēļ svarīgi ir aplūkot dažādus teorētiskos avotus par ostas apkaimēm. Plašākā mērogā ostas pilsēta ir pilsēta, kuras teritorijā ir izvietojusies osta. To var definēt kā teritoriāli-sociālu sistēmu, kur ostai ir ievērojama ietekme uz vietējo ekonomiku (Bartłomiejski, 2016). Ostas pilsētas nereti raksturotas arī “izaugsmes mehānisma” (*growth machine*) kontekstā, skaidrojot, ka ostai ir ļoti būtiska ietekme uz pilsētas attīstības plānošanu un zemes izmantošanu (Jaffee, 2005). Tomēr ne visas pilsētas un ostas attiecības tiek raksturotas ekonomiskajā skatījumā. Bieži ostas klātbūtni saista ar negatīvu pilsētvides raksturojumu – satiksmes sastrēgumi, piesārņojums, pilsētas telpas samazināšanās, telpiskās un ainaviskās pievilcības zudums, jo parādās pamestas un nepievilcīgas zonas, ostu pārvaldes nevēlēšanās iesaistīties pilsētas pievilcības uzlabošanā, tiek kavēta ar jūru nesaistītas ekonomikas attīstība un, protams, lielā mērā tas skar dažādas ekoloģiskās problēmas (Bartłomiejski, 2016).

No otras puses jāņem vērā, ka ostas tēls iesakņojas visas pilsētas sociālajā, kultūras un ekonomiskajā sistēmā. Osta veido pilsētas identitāti, tas ir svarīgs elements pilsētas sasaistei ar pārējo pasauli (Merk, 2013). Ostas tēls atspoguļo vēsturisko attīstību un politiskos režīmus, sistēmas, normas, vērtības un ģeogrāfiski veido specifiskus apstākļus pilsētas un jūras interakcijai (Merk, 2013).

Ostas pilsētu attīstība var būt atšķirīga. Vēsturiski ostas visbiežāk atrodas tuvu centram – vecpilsētai. Industriālo ostu attīstībai bija nepieciešamas plašākas teritorijas un ostas bieži

sāka izplesties tālāk no pilsētas centra, tuvinoties nomalēm un piepilsētai. Līdz ar šo procesu pilsētās parasti veidojās industriālo ostu teritorijas. Mūsdienās ostas mēdz veidot kā nošķirtas zonas ārpus pilsētas. Vecās ostas daļas, revitalizējot tās, nereti kļūst par pilsētas pievilcīgākajām apkaimēm, kur izveidotas rekreācijas zonas un iedzīvotāji var piekļūt ūdenim (Wonneberger, 2014).

Cēzars Dukrē (*César Ducruet*) un Sung Vo Lī (*Sung-Woo Lee*) ir izveidojis ostas pilsētu tipoloģiju: piekrastes pilsētas (*costal towns*); nošķirtās ostas (*outports*); mezgls, kur osta nošķirta no pilsētas; pilsētas osta; pilsēta-osta; ostā kā vārti, kur osta un pilsēta cieši saistītas, pilsēta (*general city*); jūras pilsēta; osta metropole. Lai gan situācija šajās dažādajās ostas pilsētās mainās, tā kopumā ir diezgan līdzīga (Ducruet, Lee, 2006). Respektīvi, osta ir svarīga ekonomikai attīstībai, bet no otras puses ostas infrastruktūra kļūst par nastu un ierobežojumu gan pilsētai, gan tās iedzīvotājiem. Ja pilsētas vēlas ostu virzīt ārpus centra vai pilsētas, pilsētplānotāji un attīstītāji var saskarties ar t.d. NIMBY (*Not in My Back Yard*) fenomenu, kad vietējie iedzīvotāji ļoti asi reaģē uz šādām pārmaiņām (Bartłomiejski, 2016).

Ir jāatzīmē ASV vides aizsardzības aģentūras izdotā rokasgrāmata "*Draft Community Action Roadmap: Empowering Near-port Communities*" (United States Environmental Protection Agency, 2016), kur cita starpā apkopota informācija par ostas apkaimju biežākajām problēmām. Jārēķinās, ka apkaimes atrodas pie industriāliem objektiem, tātad apkaimēs visaktuālākie būs vides aizsardzības un vides kvalitātes jautājumi. Visbiežāk iedzīvotājus satrauc šādi jautājumi: vides, gaisa, trokšņu un gaismas piesārņojums; intensīva satiksme no un uz ostu; pamestas teritorijas; nav piekļuve ūdenim vai rekreācijas zonai. Tas viss veido nekvalitatīvu un nepievilcīgu vidi un veselības riskus, līdz ar to ostu apkaimes nereti kļūst par pilsētas marginālajām un nomales zonām. Bieži ostu apkaimēs dzīvo cilvēki ar mazāku maksātspēju, tāpat nereti šajās apkaimēs raksturīga lielāka noziedzība. ASV pētniecībā bieži parādās tāds jēdziens kā vides taisnīgums (*environmental justice*), proti, netaisnīgāki un nevienlīdzīgāki vides apstākļi (Taylor, 2000). Ostas apkaimes nereti iekļaujas vides (ne)taisnīguma piemēros.

Rezumējot var teikt, ka, ostai izplešoties un apgūstot jaunas teritorijas, visvairāk cieš to apkaimju iedzīvotāji, kurus šīs pārmaiņas ietekmē. Tomēr neapmierinātība nav saistāma tikai ar pārmaiņām kādā laika periodā. Neapmierinātība turpinās arī dzīvojot līdzās ostai, ko lielākoties rada ostas darbības negatīvās sekas, it sevišķi, ja iedzīvotāji teritorijā dzīvojuši ilgāku laiku, tai skaitā pirms ostas paplašināšanās. Līdz ar to arī maģistra darba ietvaros ir svarīgi pārbaudīt, vai iedzīvotāji, kuri nodzīvojuši apkaimē ilgāk, negatīvāk vērtē ostas darbību un vairāk satraucas par apkaimes problēmām.

1.2. Piesaiste vietai

1.2.1. Jēdziena skaidrojums un tvērums

Piesaiste vietai (*place attachment*) teorijas pamati meklējami psiholoģijā, personu savstarpējās piesaistes kontekstā. 1970.gados piesaistes teoriju sāka izmantot vides psiholoģijā. Pamatpostulāts saistāms ar to, ka cilvēkiem piemīt spēja veidot emocionālas saites ne tikai vienam pret otru, bet arī pret lietām un vietām (Ryan, 2005). Piesaiste vietai kā jebkura cita pozitīva piesaiste iedarbojas labvēlīgi uz cilvēka garīgo veselību – cilvēks jūtas labi un komfortabli vietā, kurā dzīvo vai uzturas.

Jēdziena konceptuālajam ietvaram ir izveidotas vairākas definīcijas, pamatā koncentrējoties uz dažādām emocijām, ko cilvēks izjūt pret konkrēto vidi. Dažas no vietas piesaistes definīcijām:

- Pozitīva emocionāla saikne starp cilvēkiem un grupām un viņu vidi (Low, S. M., Altman I., 1992);
- Labvēlīgs psiholoģisks stāvoklis, kas veidojas, ja ir pieeja konkrētai vietai. Vai satraukums, kas rodas, ja nav pieeja šai vietai (M.V. Giuliani, R. Feldman, 1993);
- Emocionāla saikne ar vietu (Hummon, 1992);
- Cik lielā mērā indivīds identificē sevi ar konkrētu vidi (Roger L. Moore, Alan R. Graefe, 1994).

Fenomenoloģijas skola ir viena no pirmajām, kas sāka pastiprināti interesēties par piesaisti vietai. Tomēr par teorijas pamatlicējiem uzskata Setu Lovu (*Setha M. Low*) un Airvīnu Altmani (*Irwin Altman*), kuras publicēja darbu "*Place Attachment*" (1992), tādējādi aizsākot daudzus citus līdzīgus pētījumus par piesaisti vietai. Autores raksturoja piesaisti vietai kā emocionālu saiti starp indivīdu un viņa vidi. Viņuprāt, vietas piesaiste ir interakcija starp ietekmi un emocijām, zināšanām un ticību, uzvedību un rīcību attiecībā uz vidi.

Lai gan lielākā daļa autoru uzskata, ka piesaiste vietai veidojas ilgstošā laika periodā, piesaiste var izveidoties ļoti ātri, visticamāk, ja piedzīvotās emocijas ir spēcīgas un personai nozīmīgas (Hummon, 1992). Līdzīga saikne var veidoties ar vietām, kurās personas nemaz nav bijusi, bet spēcīgi kultūras vai personiski apstākļi veido pieķeršanos. Šādos gadījumos personai formējas mentālā reprezentācija.

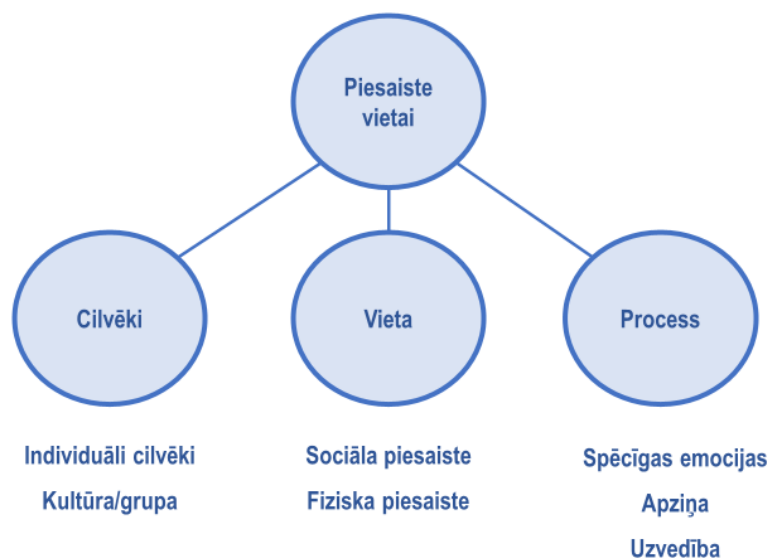
Līdztekus piesaisti var iedalīt emocionālajā un funkcionālajā. Ja emocionālā piesaiste vairāk saistāma ar cilvēka emocionālajām sajūtām, tad funkcionālā veidojas tad, kad cilvēks konkrētajā vietā var ērti īstenot sev nepieciešamos uzdevumus un funkcijas (Williams, Daniel; E. Patterson, Michael; W. Roggenbuck, Joseph; E. Watson, Alan, 1992). Emocionālā piesaiste var būt vairāk simboliska, kad cilvēks vietu redz simboliskā veidā (M. Proshansky, Harold & K. Fabian, Abbe & Kaminoff, Robert, 1983). Var būt situācijas, kad emocionālā un funkcionālā

dimensija saplūst, bet var veidoties situācija, kad cilvēks jūtas emocionāli piesaistīts vietai, bet ikdienas dzīve tajā ir nepraktiska. Vai otrādi – kad cilvēkam nepatīk dzīves vieta, bet tā ir ērta, izdevīga un pilda savas funkcijas. Piesaistes veids var ietekmēt vietu, piemēram, grupai pārvācoties uz citu dzīves vietu, jauno vietu var veidot līdzīgu iepriekšējās vietas izskatam (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Persona, pārvācoties no viena mājokļa uz citu, to var iekārtot līdzīgu iepriekšējam.

Tāpat svarīgi norādīt, ka darbos par piesaisti vietai netiek noteiktas ģeogrāfiskās robežas. Tas var būt mājoklis, iela, lauku apvidus, tūrisma objekts, apkaime, pilsēta un pat valsts. Tādēļ arī ir pieejami pētījumi par dažāda mēroga un funkciju vietām, piemēram, apkaimi (Fuller, 2011), iepirkšanās ielu (Boerebach, 2012) vai ceļojuma galamērķi – pludmali (Gurney, G. et. al. 2017).

To visu apkopojot, var izveidot shematisku un konceptuālu ietvaru par to, kas veido piesaisti vietai. Visbiežāk literatūrā izmanto Leilas Skanellas (*Leila Scannell*) un Roberta Gifforda (*Robert Gifford*) piedāvāto konceptuālo modeli. Skanella un Giffords izvirza trīs galvenos elementus vietas piesaistes teorētiskajam ietvaram (skat. 1.1.attēlu):

- Cilvēki;
- Vieta;
- Process.

1.1.att. Vietas piesaistes teorētiskais modelis (Scannell, L., Gifford, R., 2014)

Personas dimensija faktiski atbild uz jautājumu: “Kurš ir piesaistīts?” Tā var būt grupa vai kultūra, piemēram, musulmaņiem Meka reliģijas ietvaros veido spēcīgu piesaisti, arī gadījumos, ja cilvēks nekad šajā vietā nav bijis. Grupa var būt arī ģimene, kas ir piesaistīta vietai, no kurienes tā cēlusies. Visbeidzot piesaiste veidojas indivīda līmenī, it īpaši, ja cilvēks šajā vietā ir piedzīvojis īpašus, saviļņojošus un patīkamus brīžus.

Vietas dimensijas atbild uz jautājumu: “Pret ko veidojas piesaiste?” Arī šeit vieta var būt fiziska vieta dažādos mērogos – māja, dārzs, iela, pilsēta, reģions, valsts. Bet tā var būt saistīta arī ar sociāliem faktoriem, piemēram, cilvēkiem, kuri dzīvo šajā vietā. Šādos gadījumos var veidoties gan funkcionāla, gan emocionāla piesaiste vietai, tādēļ, ka tur dzīvo noteikti cilvēki.

Trešā dimensija atbild uz jautājumu: “Kā cilvēks ir piesaistīts?” Process var būt spēcīgas saviļņojušas emocijas (*affect*), kas veido piesaisti. Piemēram, cilvēks konkrētajā mājā ir dzīvojis pavisam neilgi, bet piedzīvojis īpašus brīžus, tādēļ veidojas cieša emocionālā saikne. Tādējādi visas mūsu piesaistes ir kognitīvas, jo tajās vienkopus ir zināšanas, atmiņas un citas vērtības, kas tās padara svarīgas cilvēkam. Piesaisti veido arī uzvedība un rīcība, kas var būt gan faktiskā dzīvošana, gan bieža vietas apmeklēšana – tāds kā sava veida svētceļojums.

Tomēr līdztekus vietas piesaistei literatūrā mēdz izdalīt vēl citas piesaistes formas, līdz ar to kopā veidojas trīs piesaistes formas:

- Piesaiste vietai;
- Vietas identitāte;
- Atkarība no vietas.

Jānorāda, ka citu pētnieku darbos piesaiste vietai, vietas identitāte un atkarība no vietas var tikt skatītas gan kā vienots jēdziens, gan atsevišķi – veltot uzmanību tikai vienam no tiem vai analizējot katru no tiem atsevišķi.

Vietas identitāte

Cilvēki kopumā ir tendēti pieķerties konkrētai apkaimei, ielai vairāk nekā pilsētai kopumā (Feldman, 1990). Vietai ir ļoti nozīmīga loma personas identitātes formēšanā, tai skaitā veidojot piesaisti kādai konkrētai grupai. Vieta katrai personai ir sasaistīta ar pieredzi un netieši veido personas raksturu (Davenport, A., Anderson, H.D., 2005). Ir personas šķautnes, kas veidojas saistībā ar konkrēto vidi - kognitīvu saikni starp cilvēku un fizisko vidi: “Tās pašas dimensijas, kas nosaka indivīda identitāti attiecībā pret fizisko vidi, izmantojot sarežģītu apzinātu un neapzinātu ideālu, pārlicību, vēlmju, jūtu, vērtību, mērķu un uzvedības tendenču un prasmju, kas attiecas uz šo vidi, modeli” (Proshansky, 1978). Šādā veidā vide rada cilvēkam iespēju izpaust savu identitāti un arī pieņemt to. Cilvēku viedoklis par viņu pašu tēlu ir saistāms ar konkrētu vietu. Vietas identitāte ļauj cilvēkiem apzināties sevi, piemēram, gadījumos, kad notikusi pārceļšanās (M. Proshansky, Harold & K. Fabian, Abbe & Kaminoff, Robert, 1983).

Pētījumos atklāts, ka tie iedzīvotāji, kuri izjūt spēcīgāku vietas identitāti, pozitīvāk vērtē konkrēto apkaimi. Tie, kuri saikni neizjūt, to vērtē negatīvāk. Šādu procesu sasaista ar sociālās

identitātes teoriju, kas nosaka, ka šis pozitīvais vērtējums ir saistīts ar pašapziņu. Cilvēks tādējādi ceļ savu pašapziņu (Scannell, L., Gifford, R., 2014).

Atkarība no vietas

Sākotnējo teoriju par atkarību no vietas izstrādāja D. Sokols un S. A. Šumakers (Stokol, D., Shumaker, S.A., 1981). Viņi norādīja, ka personas viedokli par vietu nosaka, cik lielā mērā tā izpilda personas vajadzības. Vietas atkarība tiek raksturota kā ļoti spēcīga saikne starp personu un noteiktu vietu. Atkarība no vietas ir saistīta ar diviem apsvērumiem: 1) konkrētās vietas kvalitāti un 2) pārējo aizvietojošo vietu kvalitāti. Tādējādi vietas atkarība ir cieši saistīta ar funkcionālajiem un lietošanas aspektiem. Piemēram, cilvēkam var nebūt dziļa emocionāla saikne ar vietu, bet vieta ir lieliski piemērota dzīvošanai ar labu infrastruktūru, ērtu piekļuvi, radniekiem un draugiem, kuri dzīvo turpat netālu (Smaldone, D., Harris, C., Sanyal N., 2005). Atkarība no vietas visbiežāk saistīta tieši ar funkcionālajiem aspektiem.

Faktori, kas ietekmē piesaisti vietai

Nemot vērā, ka kopumā ir pieejams diezgan plašs teorētiskās literatūras un pētniecības klāsts piesaistes izpētē, Skanella un Giffords apkopojuši dažādus faktorus, kas veicina vai, gluži pretēji, mazina piesaisti vietai. Abi autori arī veikuši sociālos pētījumus par piesaistes veidošanos vietai gan ar kvalitatīvām, gan kvantitatīvām pētniecības metodēm, un piedāvā ietekmējošu faktoru kopumu (Scannell, L., Gifford, R., 2014).

Kopumā tos iedala personiskajos faktoros, sociālajā kontekstā, fiziskajā kontekstā un kultūras un etniskajā dimensijā.

1.2.attēls. Dažādi faktori, kas veicina vai kavē piesaisti vietai (Scannell, L., Gifford, R., 2014)

Kā redzams, Skanelli un Giffords veidotais apkopojums par faktoriem, kas ietekmē piesaistes veidošanai vietai, ir ievērojams, kas liecina, ka tas ir komplekss un sarežģīts process, ko ietekmē gan individuāli, gan makro līmeņa faktori. Ar to arī savā veidā iespējams izskaidrot, kādēļ dažos gadījumos, veicot pētījumu par piesaisti un aktīvismu, iegūtie rezultāti var atšķirties no citiem līdzīgiem pētījumiem. Vienlaikus atsevišķu faktoru apzināšana ir svarīga, lai saprastu iedzīvotāju grupas, kurām piesaiste veidosies lielāka un kurām piesaiste veidosies mazāka, kas ļaus arī labāk skaidrot maģistra darbā iegūtos rezultātus. Tomēr maģistra darba ietvaros netiks pārbaudīti visu uzskaitīto faktoru ietekme uz piesaistes veidošanos, kas būtu laiktietilpīgs un sarežģīts pētniecības process. Tā vietā izmantoti pētniecības instrumenti, kas mēra piesaistes līmeni, vienlaikus apskatot dažus sociāldemogrāfiskos faktoros, kuriem varētu būt spēcīgāka ietekme, piemēram, apkaimē nodzīvotajam laikam, ienākumiem, izglītībai, dzimumam, arī mājokļa veidam un vai tas atrodas personas īpašumā.

Papildus jāatzīmē arī Latvijā veikti pētījumi par piesaisti un piederību. Tā “Latvija. Pārskats par tautas attīstību, 2010/2011: Nacionālā identitāte, mobilitāte un rīcībspēja” piesaiste vietai iedalīta attieksmju grupās:

- 1) emocionālu piederības izjūtu teritorijai un dažādām sociālām kopībām;
- 2) pieredzē un identitātes procesos balstītu piederības izjūtu (vietas izjūtu, identitāti);
- 3) funkcionālo piesaisti vietai, kas saistīta ar vietas iespēju infrastruktūru – iespējām šajā vietā nodrošināt subjektīvi un objektīvi labai dzīvei nepieciešamos apstākļus, cilvēka apmierinātību ar dzīvesvietā pieejamām iespējām (LU SPPI, 2011).

Jāatzīmē, ka izmantotais dalījums pēc būtības ietver tādu pašu piesaistes elementus un dimensijas kā Skanellas un Gifforda (2014) piedāvātā modeļa dimensijas un elementi, piedāvājot citu dalījumu un redzējumu jēdziena konceptualizācijā.

1.2.2. Piesaiste vietai un vēlme aizsargāt vietas vidi

Piesaisti vietai saista gan ar vēlmi sakārtot vietu, gan aizsargāt to (Junot, A., Paquet, Y., Fenouillet, F., 2017). Daži pētnieki piesaisti vietai skaidro kā nozīmīgu virzītājspēku vides aizsardzības rīcībai, jo tas ietekmē indivīda vēmi aizsargāt sev nozīmīgu vietu (Gosling, E., Williams, K., 2010) un daudzi pētījumi ir pierādījuši saikni starp piesaisti vietai un vides aizsardzības aktīvismu (Devine-Wright, P., Howes, Y., 2010).

Skanella un Giffords norāda, ka cilvēki ar spēcīgu piesaisti vietai biežāk aizsargā to, kā arī kopumā biežāk iestājas par vides aizsardzības jautājumiem. Šī rīcība var būt tieša, aizsargājot vietu no vides piesārņojuma un kopjot to, gan netieša, daudz plašāka mēroga, iestājoties pret vidi degradējošiem objektiem apkaimē. Tomēr autori norāda, ka var būt arī pretēji gadījumi, piemēram, ja cilvēks asociē sevi ar kādas konkrētu vietas izskatu, tad to arī

centīsies īstenot, pat, ja jāizmanto dabu degradējoši paņēmienu. Tāpat var veidoties dažādi viedokļi par industriālajiem objektiem pat vienas apkaimes mērogā. Piemēram, pret elektrostacijas izbūvi var iebilst tie apkaimes iedzīvotāji, kas atrodas tieši līdzās šim objektam, tikmēr pārējā kopiena/pilsēta atbalsta industriālā objekta izbūvi, jo tas dod vispārēju labumu kopienai vai pilsētai, un viņi to nemana ikdienas dzīvē. Arī vides labiekārtošanas un revitalizācijas jautājumos var būt dažādi uzskati. Daļai kopienas būs svarīgi, ka tiek atjaunota esošā arhitektūra un vide, tikmēr citai kopienas daļai būs pieļaujama veco ēku nojaukšana un jaunu ēku būvniecība (Scannell L., Gifford R., 2010).

Iepazīstoties ar pieejamajiem pētījumiem, vietas piesaiste lielā mērā ir saistīta ar attiecīgās vides (fiziskā vide, ainava, daba) pasargāšanu. Indijas okeāna Atkalapvienošanās salā tika veikts pētījums ar mērķi noskaidrot vietas piesaistes ietekmi uz vispārējām vides aizsardzības rīcību, piemēram, vai cilvēks, kurš izjūt spēcīgu piesaisti vietai, iesaistās vispārīgā vides aizsardzībā (Junot, A., Paquet, Y., Fenouillet, F., 2017). Pētījumā piesaistes definīcijai izmantoja, gan vietas identitāti, gan atkarību no vietas, un secināja, ka vietas identitātei ir maza ietekme uz rīcībām, kas raksturo vides aizsardzību. Savukārt atkarībai no vietas šāda vides aizsardzība bija raksturīgāka, ko var skaidrot ar to, ka tā ir fiziskā vieta un ērta dzīvošanai, jebkādas izmaiņas var veicināt personai svarīgo funkciju īstenošanas pasliktināšanos vai zaudēšanu.

Trevors K. Fallers (*Trevors K. Fuller*) savā disertācijā cita starpā pētīja individuālo virzītājspēku nozīmi vides aktīvismā divās Indianapolisas apkaimēs. Starp individuālajiem virzītājspēkiem autors izvirza tādus faktoros, kā piesaiste vietai, sociālo kapitālu, plašsaziņas līdzekļus un priekšstatus par vides aktīvismu. Tomēr autors secina, ka, lai gan piesaiste vietai var būtu saistāma ar vides aktīvismu, tomēr citiem faktoriem var būt vēl lielāka nozīmē, piemēram, sociālajam kapitālam un medijiem (Fuller, 2011).

Kopumā jāsecina, ka vietas piesaistei ir nozīme vietas aizsardzībā, tādējādi varam secināt, ka apkaimes iedzīvotājiem ar spēcīgāku piesaisti vietai, jābūt lielākai motivācijai iesaistīties apkaimes aktīvismā, vienalga individuālā vai kolektīvā mērogā.

Pamatojoties uz aplūkoto teoriju par piesaisti vietai un tās lomu aktīvisma veicināšanā, var formulēt hipotēzi par to, ka iedzīvotāju piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti apkaimes aktīvismā.

1.3. Apkaimes aktīvisma dažādās formas un jēdziena definēšana

1.3.1. Apkaimes aktīvisms dažādu autoru skatījumā

Apkaimes aktīvisma jēdzienam nav vienota definīcija un pētnieki šo aktivitātes formu mēdz saistīt ar dažādām kolektīvās rīcības teorijām un jēdzieniem, kas īsumā aprakstīti šajā apakšnodaļā.

Viena no biežāk izmantotajām teorijām ir sociālo kustību teorija. Plaši pielietota teorija dažādiem pētnieciskajiem darbiem. Arī šajā kontekstā būtu jāatzīmē vairāki virziena pārstāvji, kuru paustās idejas iederas apkaimes aktīvisma pētījumos, it īpaši par jautājumiem, kuros skatīts sociālo kustību veidošanās process un to iemesli.

Herberts Blūmers (*Herbert Blumer*) sociālo kustību uztvēra kā sociālo pārmaiņu aģentu, kas ieņem nekonvencionālu formu un darbojas ārpus formālās politikas un interešu ietvara. Veidojot sociālās kustības, tās dalībnieki veido jaunu kārtību. Viņš teorijā izdalīja divu veidu sociālās kustības: uz ārpusi vērstas un uz iekšpusi vērstas. Uz ārpusi vērstās sociālās kustības darbojas ar mērķi mainīt valdošo sabiedrības organizāciju. Uz iekšpusi vērsto sociālo kustību mērķis ir pārveidot pašu dalībnieku uzskatus un paradumus, tādā veidā vērstoties tieši pie sabiedrības. H.Blūmers izstrādāja tā dēvēto sociālo kustību dzīves ciklu, kas sastāv no četriem posmiem:

- 1 posms: “sociālā rūgšana” (*social ferment*). Ir posms, kad daudzi cilvēki apzinās pastāvošo problēmu, bet rīcība ir individuāla un haotiska;
- 2.posms: populāra sajūsma (*popular excitement*). Ir posms, kad individuālās rīcības kļūst kolektīvas, piemēram, parādās līderi, kas spēj apvienot individuālus cilvēkus kolektīvā rīcībā;
- 3.posmā veidojas formāla organizācija un tās koordinācija;
- 4.pomā kustība kļūst par pieņemtu un formālu izpausmes formu un politikas procesu.

Sociālā kustība var piedzīvot visus attīstības posmus, bet var arī izbeigt savu darbību jau pirmajā posmā, tātad faktiski nesākoties. Tas bieži atkarīgs no daudziem iekšējās un ārējās ietekmes faktoriem.

Lai gan Blūmera teorija ir plaši izmantota sociālo kustību pētniecībā, tā izpelnījies arī kritiku. Piemēram, to var saistīt masu sociālajām kustībām, taču to piemērošana lokālāka vai mazākas nozīmes sociālajām kustībām var būt nepiemērota (Giddens, 2013). Līdz ar to šīs teorijas ietvarā apkaimes vairāk skatītas kā platforma vai vieta, no kurienes sākušās plašāka mēroga masu kustības, piemēram, Roberts A.Rozenblūms (*Robert A.Rosenbloom*) atzīmē kopienu un apkaimju sociālās kustības, kas ASV pamatā veidojušās nabadzīgās kopienās ar noteiktu etnisko sastāvu un kas pauž neapmierinātību par pastāvošo nevienlīdzību

(Rosenbloom, 1981). Cita starpā arī citos darbos pilsēta tiek skatīta kā nozīmīga platforma masu kustībām, jo iedzīvotāju koncentrācijas pilsētās un citi apstākļi salīdzinošie vienkārši ļauj mobilizēt resursus (vienlaikus šo kustību mērķis un tematiskais tvērums var būt dažāds), piemēram, vides aktīvismu, antiglobālismu u.tml. Pilsēta kļūst par tiesību platformu (*arena of right*) (Domaradzka, 2018).

Apkaimes aktīvisms daudz labāk iederas jauno sociālo kustību teorijas (*new social movement theory*) ietvarā. Šī teorijas nedaudz paplašina tvērumu un ļauj ar to saistīt daudzas mūsdienu kustības. Atšķirībā no klasiskās sociālo kustību teorijas, kopumā jaunās sociālās kustības saistāmas ar četrām jaunām pazīmēm:

- Jaunas tēmas, piemēram, dzīves kvalitātes uzlabošanas jautājumi, vides aizsardzība, dzīvnieku labturība, pašnoteikšanās un dažādu identitāšu pieņemšana sabiedrībā. Šīs kustības atspoguļo ļoti plašu un dažāda mēroga sociālo transformāciju. Galvenais postulāts, ka post-industriālā sabiedrība vairāk koncentrējas uz post-materiālām vērtībām, ko skaidro ar to, ka pēckara sabiedrība materiālās vērtības uztvera kā pašsaprotamas, tādēļ vairāk pievērsās kvalitātei nevis kvantitātei.
- Jaunas organizācijas formas. Kolektīvā rīcība arī tika organizēta citādāk, piemēram, nav nepieciešams izveidot formālas grupu organizācijas vai pārstāvniecības.
- Jauni rīcību veidi. Aktīvistu rīcība nesaistās tikai ar mītiņiem, veidojas jaunas nevardarbīgas protesta formas.
- Jauni sociālie vēlētajī. Mainījās arī dalībnieki. Ja iepriekš sociālās kustības vairāk saistīja ar strādnieku šķiru, tad jaunās sociālās kustības ir vidusšķiras fenomens (Giddens, 2013).

Pastāv viedoklis, ka jaunās sociālās kustības ir post-industriālās sabiedrības fenomens. Tā ir kā alternatīva politikai, tātad dalība kustībā būs daudz efektīvāka nekā dalība vēlēšanās. Tā ir demokrātijas daļa un spēcīgas pilsoniskās sabiedrības un kultūras rādītājs (Giddens, 2013). Šajā kontekstā apkaimes aktīvisms iederas labi, jo pamatā tā ir jauna tēma, kas vērsta uz dažādu jautājumu īstenošanu lokālā mērogā. Organizācijas var atšķirties, visbiežāk tās ir oficiāli reģistrētas un pārstāv sabiedrības intereses. Tomēr organizācija un tās rīcība var ieņemt arī *Ad hoc* veidolu – apkaimes iedzīvotāju mobilizāciju kāda konkrēta jautājuma risināšanā.

Apkaimes aktīvisms spējinašanas teorijas ietvarā

Kopienas mērogā, spējinašanās (*empowerment*) attiecas uz kolektīvu rīcību ar mērķi uzlabot dzīves kvalitāti kopienā un veidot labāku sasaisti starp kopienu organizācijām. Organizāciju un kopienas spējinašana nav vienkārša pilnvarotu indivīdu apvienība. “Pilnvaru došana var būt gan vērtību orientācija, strādājot kopienā (*community*), kā arī teorētiskais

modelis, lai saprastu procesus un sekas centieniem palielināt kontroli un ietekmi pār lēmumiem, kas ietekmē indivīdu, organizāciju, vai kopienas dzīves kvalitāti” (Zimmerman, 2000). Teorētiskā ietvara izpētē paredz savienot indivīda labklājību ar lielāku sociālo un politisko ietvaru. Spējināšanas teorijas kontekstā tiek skatīts gan process, gan iznākums, iesakot, ka rīcība, aktivitāte vai struktūra var radīt iespējas. Spējināšanas process indivīdam var būt daļība kopienas organizācijā (Perkins, D. D, Zimmerman, M. A., 1995).

Spējināšana ir individuālu cilvēku, arī grupu, apkaimju un kopienu spēja izveidot spēku, lai varētu rīkoties savā labā. Spējināšanas teorija apkaimes aktīvisma kontekstā nozīmētu, ka izpratne un apjausma par iespēju kontrolēt pasākumus apkaimē, veicinātu arī pašu apkaimes aktīvismu (Zimmerman, 2000).

Apkaimes aktīvisms kā pilsoniskā iesaiste

Pilsoniskā līdzdalība (*civic participation*) un iesaiste (*civic engagement*) ir vēl divi jēdzieni, ko izmanto, lai raksturotu apkaimes aktīvismu. Vairāki pētnieki atzīmē, ka apkaimes pilsoniskā iesaiste lielākoties aizsākas ar vides aizsardzības jautājumiem, jo bieži tieši vides apdraudējums ir galvenais katalizators, kas ļauj mobilizēt apkaimes iedzīvotājus, kuri mēģina pasargāt apkaimes vidi un sociālo labklājību. Šajā kontekstā svarīgas ir post-materiālistiskās vērtības – dzīves kvalitāte un sevis izpaušana (Greenberg, 2001).

Ne vienmēr ir iespējams prognozēt, kā dažādas vērtības veicinās vai kavēs iesaisti pilsoniskajās aktivitātēs. Altruistiskas vērtības ne vienmēr sasaistīsies ar rīcību, turpretī, daži cilvēki ar mazāk izteiktām altruistiskām vērtībām, patiesībā iesaistīsies daudz aktīvāk. Visticamāk aktīvismu veicinās interese par sev svarīgām lietām, piemēram, nepatika pret vietējās skolas sistēmu vai neapmierinātība ar bērnu drošību. Līdz ar to cilvēku iesaisti apkaimes pilsoniskajā aktīvismā visticamāk ietekmēs šādi apstākļi: ģimenes vēsture, paša interese, personiskā efektivitāte un apkaimes pilsoniskā iesaistes platforma (Greenberg, 2001).

Pilsoniskā iesaiste (*civic engagement*) nozīmē pilsoņu kopējo rīcību kopīgam labumam. Arī šeit pilsoniskā iesaiste līdzinās daudzām citām definīcijām, kas pārklājas, piemēram, ar aktīvismu. Galvenais mērķis ir gūt labumu jeb uzlabot situāciju (Schneider, 2007). Runājot par organizācijām pilsētas un apkaimes kontekstā, dažādas organizācijas ne tikai ietekmē publiskās vietas veidošanos un aizsargā to, bet var veidot unikālu pasākumu, lai veicinātu piederības izjūtu kopienai vai vietai (Birch, 2007).

Apkaimes aktīvisms kā brīvprātīgais darbs

Aktīvismam ir dažādas formas, tādēļ jāapskata dažādie termini, ko mēdz lietot saistībā ar apkaimes aktīvismu. Viens no tiem ir brīvprātīgais darbs (*volunteerism*). Janas Pecnikovas

(*Jana Pecnikova*) ieskatā procesi sabiedrībā mainījušies no sociālkultūras uz pilsoniskās kultūras fenomenu. Aktīva pilsoniskā iesaiste akcentē indivīda kultūras identitāti un piederību kādai konkrētai kopienai (Pecnikova, 2016).

Brīvprātīgais darbs tiek definēts kā daļa no aktīvās pilsoniskās iesaistes. Brīvprātīgā darba pamatā ir vēlme veidot sociālo kohēziju un atbalstīt publisko kultūru ar noteiktiem liberāliem aspektiem. Daudzi cilvēki izvēlas iesaistīties nepolitiskās aktivitātēs, lai piedalītos un uzlabotu problēmjautājumus noteiktā jomā. Tas skaidro, kādēļ dalība brīvprātīgajās organizācijās ir kļuvusi populārāka par dalību politiskajās organizācijās. Galvenās atšķirības starp brīvprātīgo darbu un sociālo aktīvismu ir tāda, ka brīvprātīgais darbs var būt arī individuāla rīcība sabiedrības labā, tai ne vienmēr ir jābūt kolektīvai rīcībai. Sociālā aktīvisma galvenā loma ir risināt kādu problēmu, vērsties vai sadarboties ar oficiālo institūciju, tikmēr brīvprātīgo darbu un pilsonisko iesaisti persona var organizēt un īstenot pati. Brīvprātīgie piedāvā savas zināšanas un prasmes bez maksas. Viņu mērķis nav veicināt pilsoniskās tiesības, bet stimulēt sociālo aktivitāti un veidot labāku sabiedrību un dzīves vidi (Pecnikova, 2016).

Ņemot vērā dažādās pieejas aktīvisma definēšanā un tvēruma skaidrošanā, šī darba ietvaros apkopotas galvenās idejas par to, kas raksturo apkaimes aktīvismu.

1.3.2. Apkaimes aktīvisma jēdziena definēšana

Vispārīgi, aplūkojot jēdzienu “aktīvisms” (*activism*), pirmkārt var secināt, ka to plaši izmanto gan populārajā, gan zinātniskajā literatūrā, tomēr jēdziena definīcija ir diezgan plaša un mēdz atšķirties dažādu pētnieku darbos. Dankans Grīns (*Duncan Green*) (2016) skaidro, ka aktīvisms ir tieša un pamanāma rīcība ar mērķi panākt rezultātu, parasti politisku vai sociālu. Literatūrā aktīvisms nereti ir daļa no plašāka jēdziena, piemēram, vides aktīvisms, tiesību aktīvisms, pilsoniskais aktīvisms utt. Dažādās jomās jēdzienu skaidro un definē atšķirīgi. Piemēram, sociālais aktīvisms ir “mērķtiecīga rīcība ar mērķi panākt sociālās pārmaiņas” (Dumitrascu, 2018). Par pilsoņa aktīvismu (*citizen activism*) uzskata jebkuru individuāla rīcību ar sociālajām sekām, daudz no tā ir saistāms ar kolektīvo aktivitāti (Green, 2016).

Aktīvisma un sociālā taisnīguma enciklopēdijā (Anderson, 2007) aktīvismu skaidro kā rīcību, kas neietilpst konvencionālajā vai rutīnas rīcībā, tā ir daudz enerģiskāka, ar novitāti un spēcīgu pārliecību aktīvistu vidū. Aktīvisma formas var būt dažādas, sākot ar durvju krāsošanu, alternatīvu radio un noslēdzot ar mītiņiem, masu protesta kustībām vai revolūcijām. No vienas puses aktīvismu varētu vērtēt ar pozitīviem procesiem, piemēram, darba apstākļu uzlabošanu, sieviešu tiesībām utml. No otras puses aktīvisms var būt vērst uz agresiju, piemēram, neiecietība pret minoritātēm, atbalsts karam u.tml. Vēsturē aktīvistu ir bijuši jebkurā politiskajā

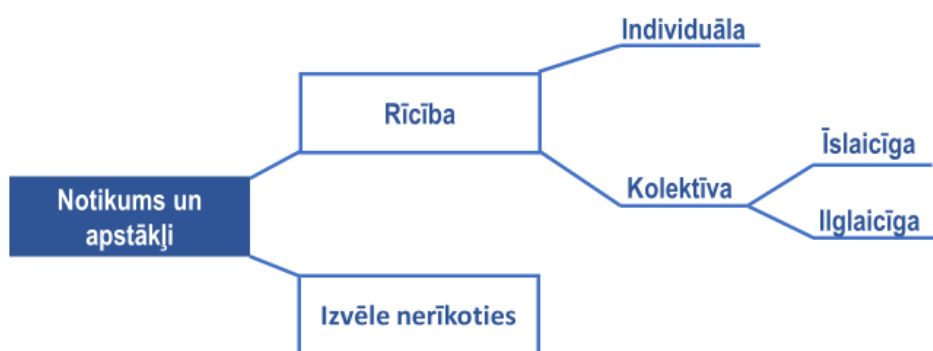
sistēmā. Aktīvisti ir tie, kas izaicina valdošo politiku, ieradumus, normas un prakses (Anderson, 2007).

Tradicionāli politikā ir tādi procesi kā vēlēšanas, likumdošana, lobijs. Aktīvisms ir raksturīga demokrātijas forma, jo ar tā palīdzību var rast konkrētus risinājumus, proti, tradicionālā vēlēšanu sistēma nav tik efektīva un ne vienmēr nepieciešama politiskā vara, lai mainītu situāciju (Bitusikova, 2016). Bieži robeža starp konvencionālo politiku un aktīvismu ir izplūdusi, piemēram, daudzās politikas jomās tieši nevalstiskajam sektoram ir liela ietekme, veidojot un formējot politikas attīstību. Piemēram, Rīgas pilsētā tiek veicināta apkaimju biedrību attīstība ar mērķi radīt konsultatīvu mehānismu pilsētas plānošanā.

Tims Džordans (*Tim Jordan*) izdala trīs aktīvisma veidus:

- Uz pagātni vērstas: tradicionālo vērtību aizstāvji, piemēram, pret seksuālajām minoritātēm, pret migrantiem;
- Uz tagadni vērsti aktīvisti, ko dēvē arī par reformistiem;
- Uz nākotni vērsti aktīvisti, kas vēlas mainīt ne tikai politisko ietvaru, bet ar sabiedrības organizāciju un normas (Anderson, 2007).

Atzīmējot jautājumu par aktīvisma iemesliem, Berts Klandermans (Bert Klanderman) piedāvā galvenos faktorus, kas veicina cilvēku iesaisti kolektīvajā rīcībā. Vispirms to saista ar nožēlu un neapmierinātību (*grievance*) par veidu, kā autoritātes risina sociālās problēmas. Reakcijas uz problēmām var būt divējāda – rīkoties vai nerīkoties. Savukārt rīcība var būt gan individuāla, gan kolektīva. Kolektīvā rīcība var būt īslaicīga vai ilglaicīga (Klandermans, 1997).

1.3.att. Personas iespējamā rīcība, saskaroties ar notikumiem un apstākļiem (Klandermans, 1997)

Tomēr autori norāda, ka cilvēku vēlme iesaistīties un uzsākt protestu ne vienmēr ir saistāma tikai ar nožēlu un neapmierinātību, svarīga ir arī spēja kaut ko mainīt, pārliecība, ka rīcībai būs vēlamais rezultāts (Gamson, 1992). Sociālajā psiholoģijā iesaistes motīvus iedala trīs galvenajās kategorijās:

- Cilvēki vēlas mainīt apstākļus;

- Cilvēki vēlas pārstāvēt grupu, ar kuru sevi identificē;
- Cilvēki vēlas darīt zināmus savus viedokļus (Paul Florin, Abraham Wandersman, 1990).

Iepazīstoties ar pētījumiem par apkaimes aktīvismu (*neighborhood activism, neighborhood focused activism*), var secināt, ka nepastāv vienota definīcija un pētnieki apkaimes aktīvismu visbiežāk pamato ar dažādām kolektīvo rīcību teorijām, pielāgojot aktīvisma definīciju konkrētajam pētījumam. To labi ilustrē Megana E. Gilsteres (*Megan Elisabeth Gilster*) pētījums par faktoriem, kas veicina apkaimes aktīvismu (Gilster, 2014). Autore norāda, ka tieši izplūdušais un nekonkrētais “apkaimes aktīvisma” jēdzienu skaidrojums, ir apgrūtinājis pētījuma veikšanu. Apkaimes aktīvisma kontekstā veidojas jaunas difūzas formas, piemēram, protests vai vienkārši pilsoniskā iesaiste. Secina, ka kopumā sociālo kustību pētnieki vairāk pievēršas tieši ekstrēmiem notikumiem, taču apkaimes problēmas un nepieciešamie risinājumi ir daudz rāmāki, līdz ar to arī aktīvisma formas ir daudz mierīgākas. Tas pat ir tāds kā rutīnas darbs. Faktiski autore secina, ka apkaimes aktīvisms saistīts ar iedzīvotāju rīcībām, ko viņi dara apkaimes labā (Gilster, 2014).

Velkot paralēlas ar jēdziena “aktīvisms” skaidrojumu, viņa secina, kas tas pamatā saistīts ar mērķi mainīt situāciju kādā konkrētā teritorijā. Apkaimes aktīvisms var būt saistāms ar kolektīvu rīcību – visas kopienas iesaisti ar mērķi mainīt sociālo situāciju vai cilvēku iesaisti kopienas organizācijās (Gilster, 2014). Tāpat viņa secina, ka apkaimes aktīvisms skar divas dimensijas, kur viena ir saistīta ar mērķi uzlabot situāciju apkaimē, ko pilsētas socioloģijas ietvarā varētu dēvēt par apkaimes lejupslīdes novēršanu vai apkaimes attīstību. Otra dimensijas saistāma ar labsajūtas radīšanas apkaimē un vēlmi tajā dzīvot. Tas ne vienmēr būs attiecināms ekonomiskiem vai labiekārtošanas jautājumiem. Tas var būt cieši saistīts arī ar piederības sajūtu, identitāti, piesaisti vietai (Gilster, 2014).

Arī apkaimes aktīvisma iekļaušana vienā vai otrā rāmī var būt apgrūtināta, jo tā var būt gan kolektīva, gan individuāla rīcība, gan neapmierinātība un protests, gan pasākumi, kas veido apkaimes identitāti un uzlabo piesaisti vietai.

Viens no izplatītākajiem iemesliem, kas apvieno apkaimes iedzīvotājus ir vides labiekārtošana un vides aizsardzība (Mesch, G.S., Schwirian, K.P., 1996). Tās ir problēmas, ko varētu dēvēt arī par redzamajām problēmām. Tomēr apkaimju situācijas mēdz būt dažādas, tādēļ vairāki autori piedāvā biežākos apkaimju aktīvisma iemeslus:

- 1) Apkaimes ģentrifikācija (*gentrification*), it sevišķi gadījumos, ja tiek mainīta identitāte vai cilvēkiem ir jāpārceļas.
- 2) Pilsētas pārplānošana. Pilsētas pārplānošana, var ievērojami pasliktināt sociālos un ekonomiskos procesus atsevišķās apkaimēs. Autori gan vairāk akcentē to, ka lielie

projekti var atņemt finanšu līdzekļus pārējai pilsētai, tomēr mazāk skata jautājumu par to, ka pārplānošana var radīt nedrošību iedzīvotāju vidū. Ostas izbūve ir labs piemērs tam, kā pilsētas pārplānošana un ostas paplašināšana, aktivizēja tās apkaimes, kuras šis process skāra visvairāk. Galvenokārt šādi procesi saistāmi gan ar fiziskās vides pasliktināšanos, gan sociālās un ekonomiskās vides izmaiņām.

- 3) Izveidota laba vide apkaimju aktīvisma attīstībai. Ir pasākumi, ko īsteno pilsēta, lai nodrošinātu regulāru apkaimju iesaisti plānošanas procesā. Pamatideja saistāma ar to, ka apkaimju organizācijas vislabāk izpratīs apkaimes situāciju un vislabāk sapratīs, kādi ir prioritārie risināmie jautājumi.
- 4) Pilsētas “karš pret narkotikām” (*war on drugs*). Vairāk raksturīgs lielajām pilsētām, kurās policija nevar nodrošināt kārtību visās apkaimēs.

Līdztekus jāatzīmē S. Vakefilda (S. Wakefield) pētījums par apkaimes vides aizsardzību, kurā autors apskatīja dažādus iemeslus, kas veicina iedzīvotāju kolektīvo rīcību, vairāk koncentrējoties tieši uz indivīda rīcību. Autors secināja, ka apziņa par risku nopietnību ne vienmēr saistāma ar rīcību. Respektīvi, lai gan kopumā iedzīvotāji apzinājās piesārņojuma riskus un satraucās par tiem, tikai neliela daļa, iedzīvotāju pieņēma lēmumu iesaistīties un rīkoties. Viņš noskaidroja, ka iedzīvotāju neiesaistīšanās visbiežākie iemesli ir:

- 1) uzskats, ka trūkst zināšanu, lai izvērtētu kaut ko tik kompleksu kā gaisa piesārņojumu;
- 2) ir citas prioritātes dzīvē;
- 3) nezin, kur vērsties, lai sūdzētos vai darītu zināmu, ka ir problēma.

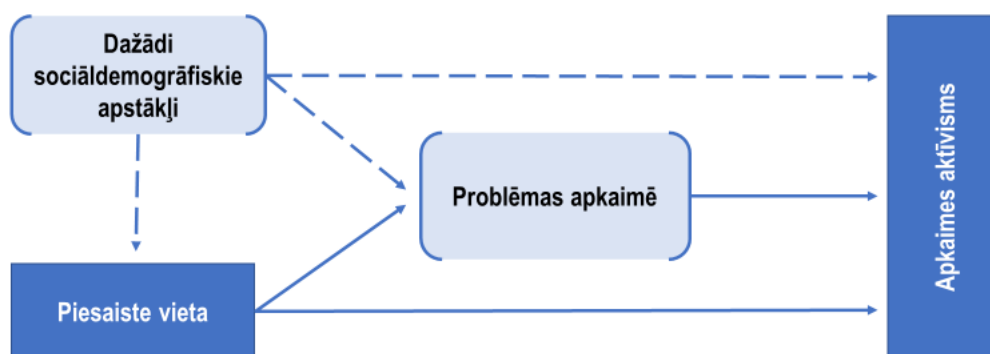
Aplūkojot visu teorētisko materiālu par apkaimes aktīvisma dažādiem skaidrojumiem, maģistra darba ietvaros ir izveidots jeb sintezēts apkaimes aktīvisma jēdziens un tā tvērums (skat. 1.4.attēlu).

- Aktīvistus apvieno interese par konkrētu ģeogrāfisko vietu jeb šajā gadījumā pilsētas apkaimi;
- Aktīvisms būs saistāms gan ar vietas un vides fizisko labiekārtošanu, gan kopienas veidošanas un komunikācijas procesiem;
- Rīcība var būt saistīta ar kādas problēmas risinājumu, apstākļu uzlabošanu vai labsajūtas un piederības veidošanu apkaimē;
- Aktīvisma forma var būt saistāma gan ar kolektīvu (formāla organizācija; *ad hoc* neformāla kolektīva rīcība), gan individuālu rīcību.

1.4.att. Apkaimes aktīvisma jēdziena tvērums

1.4. Izpētes teorētiskais modelis

Apkopojot teoriju, gan par apkaimes jēdzienu un tā tvērumu, apkaimes pārmaiņām, par piesaisti vietai un tās veidojošiem faktoriem, kā arī apkaimes aktīvismu un ko tas sevī ietver, maģistra darba ietvaros ir izveidots pētījuma teorētiskais modelis. Darba pamatuzdevums ir izpētīt, kāda ir Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāju piesaiste vietai un kā tas ietekmē iesaisti apkaimes aktīvismā. Teorijās sadaļā jau tika apzināti dažādi iespējamie sociāldemogrāfiskie apstākļi, kas var ietekmēt uzreiz iedzīvotāja vēlmi iesaistīties aktīvismā, gan ietekmē piesaistes veidošanos. Tas pats attiecināms arī uz problēmu veidošanos apkaimē. Iespējams, tie cilvēki, kuriem ir spēcīgākā piesaiste vietai, daudz āsāk reaģēs uz apkaimes problēmām un būs daudz aktīvāki problēmu risināšanā, iespējams, ka tieši sociāldemogrāfiskiem apstākļi daudz vairāk ietekmē iedzīvotāju rīcību nekā piesaiste vietai (skat. 1.5. attēlu).

1.5.attēls. **Apkaimes iedzīvotāju piesaiste vieta un apkaimes aktīvisms: darba teorētiskais modelis**

Teorētiskā modeļa skaidrojums ir šāds. Maģistra darba pētnieciskais pamatjautājums attiecināms uz vietas piesaistes mērīšanu un to, kā piesaiste vietai ietekmē iedzīvotāju vēlmi piedalīties dažādos apkaimes aktīvisma pasākumos. Tomēr gan piesaisti vietai, gan to, vai cilvēks vēlas iesaistīties apkaimes aktīvismā var ietekmēt arī citi apstākļi, kas tiek pārbaudīti maģistra darba ietvaros.

Rezumējot apkopoto teorētisko literatūru, jānorāda, ka tēma ir salīdzinoši specifiska, šaura un starpdisciplināra, līdz ar ko darba ietvaros aplūkoti dažādu autoru darbi. Apkaimē kā daļa no pilsētas plaši skaidrota pilsētas socioloģijas kontekstā E.Bērdžesa, R.Parka, H.Hoita, H.Molotoha un citu autoru darbos. Tāpat pieejami dažādu autoru darbi, kuros apkaimes skatītas jau daudz specifiskākā ostas kontekstā (Bartłomiejski, 2016). Papildus jānorāda, ka darbā apkaimes formālo robežu noteikšanai izmantots Rīgas pilsētas normatīvajā ietvarā un plānošanas dokumentos noteiktās apkaimes robežas. Cita starpā arī normatīvajos aktos noteiktā

definīcija saskan ar aplūkoto teoriju, skatot apkaimi ne tikai kā administratīvu vienību, bet kā vietu ar savu identitāti, cilvēkiem, ainavu u.c.

Arī piesaiste vietai ir jēdziens, kas teorētiskajā literatūrā ir plaši apskatīts un skaidrots (Feldman, 1990; Low, S. M., Altman I., 1992; Proshansky, M. et al., 1983; Relph, 1976; Stokol, D., Shumaker, S.A., 1981), aplūkojot to no dažādām perspektīvām. Var atzīmēt, ka piesaistei vietai ir daudz dažādu saistīto jēdzienu, piemēram, vietas izjūta (*sense of place*), vietas identitāte (*place identity*), atkarība no vietas (*place dependence*), emocionālā un funkcionālā piesaiste un daudzas citas. Darba ietvaros kā pamats empīrijas daļai izmantots Skanellas un Gifforda (2014) teorētiskais vietas piesaistes modelis (skat. 1.1.att.), kas tapis, apkopojot fundamentālo teoriju ar jaunākiem pētījumiem un datiem.

Apkaimes aktīvisma jēdziena teorētiskais pamats ir viens no komplicētākajiem šī darba ietvaros, jo nav vienotas pieejas šī fenomena skaidrošanā. Iepazīstoties ar dažādiem pētījumiem, var secināt, ka autori izmanto dažādas teorijas. Līdz ar to darba ietvaros apskatītas klasiskās teorijas (sociālo kustību teorija, jauno sociālo kustību teorija, spējošanas teorija) un dažādi citi darbi par pilsonisko iesaisti un brīvprātīgo darbu. Tāpat apskatīts arī jēdziena “aktīvisms” skaidrojums. Kopumā var secināt, ka dažādie skaidrojumi pamatā balstās uz sociālās kustības un jauno sociālo kustību teorijām, tātad vēlme mainīt vai uzlabot situāciju. Dažādība vērojama izpausmes formās, mērķos, mērogos, laikā. Lai pieejamo teorijas materiālu konceptualizētu apkaimes aktīvisma fenomena izpētei, maģistra darba ietvaros piedāvāts apkaimes aktīvisma jēdziena tvērum

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Šajā nodaļā iekļauta informācija par maģistra darbā izmantoto metodoloģiju, aprakstot datu ieguves instrumentus un iegūto rezultātu analīzes metodes. Pamatā maģistra darbā veikts šķērsriezuma pētījums, izmantojot kvantitatīvās pētniecības metodes, papildinot rezultātus ar kvalitatīvo metožu iegūto informāciju. Maģistra darbā pamatā izmantotas trīs metodes:

- Literatūras izpēte un sekundāro un terciāro datu analīze.
- Interneta aptaujas datu analīze.
- Tikšanās ar apkaimes aktīvistiem un tikšanās rezultātu analīze.

2.1. Literatūras izpēte un sekundāro un terciāro datu analīze

Pamatā darbā izmantota informācija un dati, kas palīdz raksturot apkaimes attīstību, iedzīvotājus un aktuālos procesus, tai skaitā dažādus aktīvisma veidus apkaimē. Izmantoti tādi dati, kas pieejami par visām apkaimēm, piemēram, administratīvie dati par iedzīvotāju skaitu, etnisko sastāvu, vecumu, ienākumiem, biedrību īstenotajiem pasākumiem u.tml. Tāpat apkopota informācija par apkaimes aktivitātēm un dati no apkaimēs veiktajiem pētījumiem (piemēram, Aptauju Centrs, 2013a; Aptauju Centrs, 2013b; Aptauju Centrs, 2013c; Aptauju Centrs, 2013d; SKDS, 2018):

2.2. Interneta aptauja

Lai sasniegtu projekta “Dzīve līdzās ostai” nospraustos mērķus, kopā visā anketā, ieskaitot demogrāfiskos jautājumus, tika iekļauti 43 jautājumi (skat. 1.pielikumu) šādās tematiskās sadaļās:

- Piesaiste vietai;
- Viedoklis par apkaimi;
- Viedoklis par Rīgas brīvostu;
- Viedoklis par apkaimes vides problēmām;
- Iesaiste apkaimes aktīvismā;
- Demogrāfiskie jautājumi.

Maģistra darbā analīzē kopā izmantoti kopā 25 aptaujas jautājumi, kuri attiecināmi uz iedzīvotāju piesaisti vietai, iesaisti dažādās apkaimes aktivitātēs, apkaimes problēmām, kuras iedzīvotājus īpaši satrauc, kā arī demogrāfijas sadaļas jautājumi.

Pamatā anketa tika izstrādāta, izmantojot teorētisko un empīrisko (jautājumi no citām anketām vai atzītiem instrumentiem) materiālu. Tie jautājumi, kas tika iekļauti bez teorētiskā pamatojuma, tika vērtēti un pilotēti.

Piesaiste vietai attiecināma uz jautājumiem Nr. A3; A4; A7 un A8 (skat. 2.1.tabulu). Jautājums A3 ir visaptverošs un ietekmē visas piesaistes dimensijas. Pamatojoties uz šo rādītāju, kopumā var izdarīt secinājumus par apkaimes stabilitāti. Jautājums A4, veidots apgalvojuma formā un ir pārņemts no citiem pētījumiem, kuros skatīta piesaiste vietai. Jautājums A7 un A8 veidoti kā novērtējuma jautājumi, kas pārņemti no citiem pētījumiem, bet pārveidoti, pielāgojot tos apkaimes situācijai. Atbildes mērītas ar četru līmeņu Likerta skalu un atbilžu variantu “grūti pateikt”. Darbā iekļautās piesaistes dimensijas, jautājumi un izmantotās teorijas iekļautas 2.1.tabulā.

2.1.tabula

Piesaistes mērījuma jautājumi un to teorētiskais pamatojums

<i>Teorijas dimensija</i>	<i>Jautājums</i>	<i>Izmantotā teorija</i>
<i>Ietekmē visas dimensijas – piesaiste vieta (cilvēki, process, vieta), identificēšanas ar vietu, atkarība no vietas.</i>	<i>A3. Aptuveni, cik gadus kopumā Jūs esat dzīvojis/-usi Xxxx-ā?</i>	<i>(Scannell, L., Gifford, R., 2014)</i>
<i>Identificēšanās ar vietu</i>	<i>A4a Esmu īstens xxxx-ietis/-iete</i>	<i>(William R.D. et al., 2003)</i>
<i>Piesaiste vietai</i>	<i>A4b.Es ilgojos pēc Xxxx-as, ja esmu bijis/-usi ilgāku laiku prom</i>	<i>(Jorgensen, B.S. et al., 2005)</i>
<i>Atkarība no vietas</i>	<i>A4c. Man būtu žēl pārvākties no Xxxx-as citviet</i>	<i>(William R.D. et al., 2003)</i>
<i>Piesaiste kopienai</i>	<i>A7. Jūsaprāt, kaimiņi Xxxx-ā izpalīdz viens otram?</i>	<i>(Sampson, J.R., Graif, C., 2009)</i>
<i>Kopienas izjūta</i>	<i>A8. Ja Xxxx-ā būtu plānota jauna būve/izmaiņas infrastruktūrā vai kāds cits projekts, kas, iespējams, varētu pasliktināt dzīvi apkaimē, Jūsaprāt, iedzīvotāji mēģinās to novērst?</i>	<i>(Sampson, J.R., Graif, C., 2009)</i>

Tā kā piesaiste vietai tiek mērīta ar vairākiem jautājumiem, iespējams datus analizēt gan atsevišķā dalījumā pēc noteiktas piesaistes dimensijas, gan kopā - izveidojot indeksu (A4, A7 un A8 jautājumi). Jānorāda, ka izstrādes procesā piesaistes jautājumi bija sarežģītākie un mainīti vairākas reizes, jo par izvēlētajām sākotnējām jautājumu versijām bija daudz jautājumu gan no projekta pētniekiem, gan biedrību aktīvistiem.

Lai noskaidrotu respondenta iesaisti apkaimes aktīvismā, izmantoti divi aptaujas jautājumi. Viens no tiem ir rīcības jautājums attiecībā uz vides aktīvismu ir F2 “Kādās ar Xxxx-u saistītās aktivitātēs esat iesaistījies/-usies pēdējo 3 gadu laikā?”. Jautājums ir oriģināli veidots,

operacionalizējot 1.3.apakšnodaļā apskatīto teoriju par aktīvismu, kas vairāk attiecināms uz kolektīvo rīcību, piemēram, gan saistībā ar dalību kolektīvos apkaimes pasākumos, gan pasākumos (apspriedēs, pārrunās), kas vērstas uz situācijas uzlabošanu apkaimē. Līdztekus, iekļauts atbilžu variants “cits”. Atbilžu varianti izvēlēti, apzinot līdzīgus jautājumus citos pētījumos, gan pamatojoties uz biedrību sniegto informāciju par īstenotajiem pasākumiem. Otrs jautājums, kas ņemts vērā apkaimes aktīvisma noteikšanā, ir: “Vai jūs būtu ieinteresēts/-a līdzdarboties biedrības “YYYY” darbā?”.

Papildus rādītājiem, kas vistiešāk raksturo iedzīvotāju piesaisti vietai un apkaimes aktīvismu, svarīgi ir aplūkot citus rādītājus, kas var ietekmēt iegūto rezultātu interpretāciju. Viens no tiem ir jautājumu bloks par to, cik lielā mērā respondents satraucas par apkaimes problēmām. Sagaidāms, ka, ja respondents kopumā ir satraukts par kādu jautājumu, būs lielāka iespēja, ka respondents rīkosies, tai skaitā iesaistīsies aktīvismā (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Tāpat jāņem vērā, ka tie respondenti, kuri izjūt lielāku piesaisti vietai, var asāk uztvert un satraukties par apkaimes problēmām (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Tādēļ maģistra darba ietvaros faktiski būtu jāpārbauda šī jautājuma saistība gan ar piesaisti vietai, gan aktīvismu. Jautājums veidots kā matricas jautājums ar iepriekš sagatavotiem atbilžu variantiem: “Cik lielā mērā Jūs satrauc šie vides jautājumi Xxxx-ā?”. Atbilžu variantos iekļautas tādas atbildes – putekļi, smakas, liegta piekļuve Daugavai, noziedzība u.tml. Atbilžu varianti sagatavoti, pamatojoties uz līdzīgiem pētījumiem par ostu apkaimes problēmjautājumiem (Yang, Y. et al., 2016), kā arī apkaimes biedrību priekšlikumiem, kas tika saņemti par sākotnējo aptaujas projektu. Atbilžu variantu skala veidota četru līmeņu Likerta skalā (kur 1-ļoti satrauc un 4 – nemaz nesatrauc), kā arī iekļauts atbilžu variants “apkaimē šādas problēmas nav” un “grūti pateikt”.

Tāpat maģistra darbā aplūkoti arī dažādu sociāldemogrāfisko rādītāju saistība ar apkaimes aktīvismu un piesaisti vietai. Līdzīgi, kā situācijā ar iepriekš aprakstīto jautājumu par apkaimes problēmām (E2 un E3) demogrāfiskie jautājumi var ietekmēt respondenta piesaisti vietai (Scannell, L., Gifford, R., 2014) un iesaisti aktīvismā (Gilster, 2014), kas jāņem vērā, veicot analīzi. Analīzē iekļauti tādi sociāldemogrāfiskie rādītāji kā dzimums (D1), vecums (D2), vai dzīvo īpašumā, kas pieder (D3); izglītība (D5), nodarbinātība (D6). Anketā iekļauti standartizēti jautājumi, kas pārņemti no Centrālās statistikas pārvaldes un *Eurobarometer* aptaujām, izņemot D3 jautājumu, kas ir oriģinālajautājums.

Anketas izstrādes procedūra un kvalitātes vadība

Anketas izstrāde tika uzsākta 2018.gada decembrī. Paralēli anketas izstrādei projekta “Dzīve līdzās ostai” ietvaros tika organizētas tikšanās ar katras apkaimes aktīvistu biedrībām

(skat. 2.3.apakšnodaļu). Tādējādi anketas pamatu veido gan teorētiskā bāze, kas aprakstīta 1.nodaļā, gan atziņas, kas iegūtas no tikšanās ar apkaimes biedrību pārstāvjiem. Anketas izstrādes laikā, tā vairākas reizes skatīta projekta darba grupā. Tika vērtēts un precizēts aptaujas projekts un sniegti priekšlikumi jauniem jautājumiem.

2019.gada februārī anketa tika izsūtīta Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvju biedrībām² izvērtēšanai un priekšlikumu sniegšanai. Tika saņemti dažādi priekšlikumi jauniem jautājumiem, kā arī sniegti komentāri par jautājumiem, kas nav saprotami un būtu jāpārveido.

2019.gada martā tika veikta viena kognitīvā intervija ar Vecmīlgrāvja iedzīvotāju un viena kognitīvā intervija ar Mīlgrāvja iedzīvotāju. Pamatojoties uz uzdotajiem jautājumiem un sniegtajām atbildēm, atkārtoti tika precizēti anketas jautājumi, kā arī mērīts anketas aizpildīšanas laiks.

Anketas interneta versijas izstrādi un testēšanu nodrošināja projekta pētnieks J.Daugavietis. Izstrādātās tiešsaistes versijas testēšanu gan no mobilajām ierīcēm, gan datora nodrošināja projekta pētnieku grupa un apkaimes biedrību pārstāvji. Attiecīgi no saņemtajiem priekšlikumiem pamatā tika veikti dažādi tehniski uzlabojumi, piemēram, precizētas filtru funkcijas.

Aptaujas versijas tika pielāgotas katrai apkaimēi, līdz ar to aptauja katrai apkaimēi uzsākta citā laikā:

- Kundziņsala – no 2019.gada 1.aprīļa;
- Bolderāja – no 2019.gada 9.aprīļa;
- Vecmīlgrāvis – no 2019.gada 18.aprīļa;
- Mangaļsala - no 2019.gada 24.aprīļa.

Anketas pildīšanai pieejama gan latviešu, gan krievu valodās, lai aptvertu pēc iespējas lielāku izlasi, it sevišķi apkaimēs, kur krievvalodīgo īpatsvars ir lielāks – Bolderāja un Vecmīlgrāvis.

Interneta aptauja raksturojums

Projekta “Dzīve līdzās ostai” aptauja veidota kā pilotprojekts metodoloģijas pārbaudei, kā arī papildu kvalitatīvas informācijas ievākšanai, līdz ar to kā piemērotākais instruments izvēlēts paš aizpildāmas interneta aptaujas (*CAWI - Computer-assisted web interviewing*). Tiešsaistes aptaujas versija ir izstrādāta programmā *LimeSurvey* un uzlikta uz LU LFMI

² Biedrības “Bolderājas grupa”; “Kundziņsala”; “Mangaļsalas iedzīvotāju biedrība”; “Vecmīlgrāvja attīstības biedrība”

servera. Aptauja intensīvi reklamēta (latviešu un krievu valodās) *Facebook*, kā arī izplatīta apkaimju sociālo tīklu grupās.

Šādā veida aptaujas stiprās puses saistāmas ar zemām izmaksām, kā arī tas ir ātrs un efektīvs rīks gan aptaujas veicējam, gan respondentam. Izstrādājot anketu ar dažādiem tehniskiem paņēmieniem, iespējams iestatīt filtrus, izveidot lietotājam draudzīgu un saprotamu dizainu, tādējādi aizpildīšanu padarot saprotamāku, ātrāku, ērtāku un atraktīvāku. Arī aptaujas izstrādātājam šāds rīks ir daudz lētāks, ērtāks un ātrāks, piemēram, ir iespējams uzraudzīt aptaujas gaitu un izdarīt nepieciešamās korekcijas. Aptaujas rezultāti tiek ģenerēti automātiski, kas samazina datu apstrādes un ievades laiku. Tāpat, ņemot vērā interneta lietojamības augstos rādītājus, iespējams sasniegt ievērojamu respondentu skaitu (Bryman, 2016). Arī Latvijā 2018.gadā internetu lietoja 81,6% māsaimniecību, turklāt visaktīvāk internetu lieto Rīgā – 84,9% (Centrālā statistikas pārvalde, 2018). Kopumā jānorāda, ka lielākā kritika interneta aptauju izmantošanai pētījumos pamatā ir saistīta ar metodes ticamību un reprezentativitāti. Iedzīvotāju grupas aptvere ir viens no lielākajiem trūkumiem interneta aptaujā, bet līdztekus tiek atzīmēti arī dažādi kvalitātes jautājumi, piemēram, nepabeigtās aptaujas vai atbilžu nesniegšana uz jautājumiem, godīgums, atbilžu nesniegšana uz atvērtajiem jautājumiem (Fricker, R. D., & Schonlau, M., 2002).

Aptaujas izlase

Izlasi veido pašizlase, kas nozīmē, ka anketu aizpilda visi, kas atbilst noteiktiem kritērijiem (apkaime, vecums), bet izlase netiek veidota kā reprezentatīva apkaimes iedzīvotāju izlase. Aptaujā piedalījās Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja pastāvīgie pilngadīgie iedzīvotāji.

Maģistra darba aizstāvēšanas brīdī aptauja vēl tiek turpināta, tādēļ izmantoti dati, kas pieejami uz 2019.gada 13.maiju.

Maģistra darbā analizē kopā izmantotas 437 aizpildītas anketas no četrām apkaimēm (skat. 2.2. tabulu). Vienlaikus jānorāda, ka maģistra darbā nav iekļautas nepabeigtas anketas un to respondentu sniegtās atbildes, kas apkaimēs nedzīvo, bet bieži uzturas. Analizējot datus par neaizpildītajām anketām, kopumā var secināt, ka aptauju atvēruši 815 cilvēku, bet 136 (17%) to nav sākuši pildīt vai pametuši pašā sākumā, un, visticamāk, ir vienkārši ziņkārīgie, bet 157 (19%) aptauju pameta līdz B3 jautājumam, kas varētu liecināt par to, ka aptaujas konstrukcija šai respondentu daļai varētu būt neinteresanta vai neatraktīva. Pēc tam šāds kritums nav vērojams un kopā pilnīgi pabeigtas 480 aptaujas jeb 59% (tai skaitā iekļaujot tos respondentus, kuri apkaimē bieži uzturas, bet nedzīvo).

Iedzīvotāju skaita un izlases apjoma salīdzinājums

	<i>Iedzīvotāju skaits pēc CSP datiem (2018)</i>	<i>Izlases apjoms</i>	<i>% īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	<i>12 557</i>	<i>138</i>	<i>1%</i>
<i>Kundziņšala</i>	<i>358</i>	<i>25</i>	<i>7%</i>
<i>Mangaļšala</i>	<i>1 241</i>	<i>51</i>	<i>4%</i>
<i>Vecmīlgrāvis</i>	<i>20 937</i>	<i>223</i>	<i>1%</i>
<i>Kopā:</i>	<i>35 093</i>	<i>437</i>	<i>1%</i>

Datu analīzē iekļautas 437 pabeigtas aptaujas, bet, ņemot vērā, ka atbildes uz lielāko daļu jautājumu nebija obligātas, izmantoto atbilžu skaits katrā jautājumā var atšķirties, jo neatbildētās vai “grūti pateikt” izvēlnes analīzē nav iekļautas. Kvantitatīvo datu analīze veikta ar statistikas programmu SPSS, izmantojot aprakstošās statistikas metodes un neparametriskās metodes (piemēram, pāru korelācija, Hī kvadrāta tests) hipotēžu pārbaudei.

2.3. Grupu intervijas ar apkaimes biedrības pārstāvjiem

Sākotnēji netika plānots iekļaut grupu intervijas ar apkaimes pārstāvjiem kā maģistra darba datu avotu un pētījuma metodi, tomēr tikšanās laikā tika skarta arī informācija, kas attiecināma gan uz piesaisti vietai, gan iesaisti apkaimes aktīvismā. Iegūtā informācija ļauj papildināt gan teorētisko materiālu un izstrādāt teorētisko modeli, gan skaidrot iegūtos aptaujas datus. Tas, ka jau sākotnēji tikšanās netika plānota kā daļa no pētījuma, ir uzskatāms par pētījuma ierobežojumu, jo interviju instrumentārijs netika pielāgots maģistra darba pētnieciskajiem jautājumiem.

Daļēji strukturētās intervijas laikā kopumā tika izdoti vispārīgi jautājumi par biedrību izveidi, attīstību, īstenotajiem projektiem, aktuālajām problēmām, nākotnēs plāniem, tomēr sarunas ietvars netika stingri kontrolēts, ļaujot sarunai veidoties dabīgi.

Tikšanās ar aktīvistiem norisinājās šādos datumos:

- 1) Tikšanās ar Kundziņšalas aktīvistiem 2018.gada 14.septembrī. Piedalījās seši projekta grupas dalībnieki un seši Kundziņšalas aktīvisti, tai skaitā biedrības dibinātāji. Tikšanās notika privātmājā, kā arī organizēta aktīvistu vadīta pastaiga pa apkaimi. Kopējais tikšanās ilgums – 4 h. Saruna mājās ierakstīta, bet sarunas pastaigas laikā nav ierakstītas.
- 2) Tikšanās ar Mangaļšalas aktīvistiem 2018.gada 20.oktobrī. Piedalījās seši projekta grupas pārstāvji un trīs Mangaļšalas biedrības pārstāves. Tikšanās vieta vietējā kafejnīca. Sarunas ilgums kafejnīca aptuveni 3 h (saruna tiek ierakstīta) un 1 h neliela pastaiga pa apkaimi, tai skaitā apmeklējot māju pie ostas teritorijas un Mangaļšalas molu.

- 3) Tikšanās ar “Vecmīlgrāvja attīstības biedrības” valdes locekļiem 2018.gada 24.novembrī. Piedalījās septiņi projekta grupas pārstāvji un septiņi biedrības pārstāvji. Tikšanās vieta – kultūras vietā “Ziemeļblāzma”, biedrības telpās. Sarunas ilgums aptuveni 2,5h un ekskursija pa apkaimes objektiem aptuveni 1 h.
- 4) Tikšanās ar “Bolderājas grupu” 2018.gada 8.decembrī. Piedalās septiņi projekta dalībnieki un astoņi Bolderājas pārstāvji. Sarunas ilgums aptuveni trīs stundas, saruna tiek ierakstīta. Pastaiga pa apkaimi netiek organizēta.

Ņemot vērā, ka materiāls ir nestrukturēts un var atšķirties, sarunu datu analīzē izmantota tematiskās analīzes metode. Tematiskajā analīzē svarīgākais ir saprast, kas tika pateikts, nevis, kā tas tika pateikts. Valoda tiek skatīta kā resurss nevis pētījuma tēma, pētnieki induktīvi veido konceptuālas tematiskās grupas (Mārtinsons, K. et al., 2016). Tēmas bieži netiek izrunātas, bet tās parādās kā sakarības. Tematisko analīzi var izmantot dažādiem mērķiem, tai skaitā:

- Kategoriju, kuru ir identificējis pētnieks, izmantojot datus;
- Tas ir saistīts par pētnieka izpētēs fokusu un izpētes jautājumiem;
- Tā tiek veidota no kodiem, kas iegūta no transkriptiem un lauka piezīmēm;
- Papildina teorētisko bāzi un to, kā dati var papildināt teorētisko literatūru, kas saistīta ar izpētes fokusu (Braun V. et al., 2006).

Tematiskā analīze veikta sešos soļos (Maguire, M., Delahut, B., 2017):

1. Materiāla izpēte, kas paredz materiāla lasīšanu vairākas reizes. Ja izmantotas vairākas intervijas, tad jāpārlasa un īsuma jāsaprot kopīgais un atšķirīgais starp intervijām, fokusgrupām vai sarunām.
2. Sākotnējā kodēšana. Nav noteikta strikta kodēšanas prakse, piemēram, var izmantot divu soļu (sākotnējā un fokusētā), kā arī trīs soļu (atvērtā, aksiālā, selektīvā). Tomēr autori vairāk iesaka izmantot divus soļu kodēšanu, kas jau ir pietiekami, lai uzsāktu tēmu apzināšanu.
3. Tēmu apzināšana. Šajā kontekstā tēma tiek raksturota kā svarīga vai interesanta informācija par izpētes jautājumu. Maģistra darba ietvaros, pamatojoties uz teorētisko materiāli, jau iepriekš tika sagatavotas tēmu grupas, bet analīzes rezultātā tās papildinātas ar skaidrojošām apakštēmām (skat. 2.pielikumu).
4. Tēmu pārskatīšana ļauj sašaurināt un precizēt tēmas. Piemēram, var palīdzēt tādi jautājumi: “Vai tēma kaut ko vēsta un nozīme?”; “Vai dati apstiprina tēmu?”; “Vai tēmas pārklājas?” u.tml.
5. Tēmu definēšana var būt dažāda. Var izšķirt galvenās tēmas un apakštēmas un tēmu sistēmu, kas skaidro pētījuma jautājumus.
6. Secinājumi, teorijas vai stāsta veidošana, pamatojoties uz identificētajām tēmām.

Savukārt, lai sakārtotu un analizētu sarunas, izmantota matrica datu sakārtošanai un sintēzei (Ritchie, J. et al., 2003). Pamatojoties uz to izstrādātas divas tabulas katra savai tēmai: 1) piesaiste vietai; 2) iesaiste apkaimes aktīvismā (skat. 2.pielikumu).

2.4. Pētījuma ierobežojumi

Jau iepriekš aprakstīta interneta aptaujas stiprās un vājās puses, kas ietekmē arī kopējo vērtējumu par pētījuma ierobežojumiem. No vienas puses interneta aptauja ir ātrāka, ērtāka, lētāka, bet no otras puses aptaujas rezultāti nav vērtējami kā reprezentatīvi, tāpat aptaujas var palikt neizpildītas, norādīta neprecīza informācija u.tml. (Bryman, 2016; Fricker, R. D., & Schonlau, M., 2002).

Vēl viens ierobežojums saistīts ar to, ka teorētiskajā literatūrā nav vienots apkaimes aktīvisma jēdziena un tā tvēruma skaidrojums. Līdz ar to maģistra darbā, pamatojoties uz pieejamo literatūru un pētījumiem par apkaimes aktīvismu, piedāvāts apkaimes aktīvisma jēdziena tvērums. Līdz ar to tas nebalstās iepriekš izstrādātā teorijā un nav pierādīts ar empīriskajiem datiem.

Tāpat jāatzīmē, ka aptaujas anketas izstrādē piedalījās visa projekta pētnieka grupa ar pārstāvjiem no dažādām disciplīnām, kas vienlaikus ir gan ierobežojums, gan ieguvums. Piemēram, kopumā aptaujas anketa ir gara, jo tajā iekļauti dažādu disciplīnu jautājumi. Metodoloģija un operacionalizācija radās grupu diskusijas, un gala rezultāts ir ne tikai kompromiss starp dažādiem pētniekiem, bet arī starp viņu pārstāvētajam paradigmām un teorētiskajām pieejām.

3. BOLDERĀJAS, KUNDZIŅSALAS, MANGAĻSALAS UN VECMĪLGRĀVJA IEDZĪVOTĀJU PIESAISTE APKAIMEI UN APKAIMES AKTĪVISMIS

Maģistra darba empīrisko daļu veido divi datu avoti – aptauja un apkaimju biedrību grupas intervijas. Teorētiskā materiāla un teorētiskā modeļa, attiecīgi arī izvirzīto hipotēžu pārbaudē pamatā izmantoti kvantitatīvie dati, savukārt kvalitatīvie dati izmantoti, lai papildinātu vai skaidrotu secinājumus par izvirzītajām hipotēzēm, it īpaši ņemot vērā, ka dažos gadījumos kvantitatīvās analīzes rezultātā iegūtie dati nav skaidrojami viennozīmīgi.

3.1. Aptaujas datu analīze

Detalizēta informācija par aptaujas izstrādi, dizainu, kā arī izmantotajiem analīzes paņēmieniem, iekļauta darba metodoloģijas nodaļā (skat. 2.2.apakšnodaļu), šajā nodaļā pamatā iekļauta informācija par aptaujas rezultātiem. Kā jau norādīts metodoloģijas nodaļā, analīzē izmantoti 25 aptaujas jautājumi. Ietvertie jautājumi ir slēgti, daļēji slēgti un atvērti, līdz ar ko pieejami gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi dati.

Izlasēs raksturojums

Izlasē³ kopumā iekļautas 437 respondentu aizpildītas aptaujas no četrām Rīgas apkaimēm: 223 no Vecmīlgrāvja; 138 no Bolderājas; 51 no Mangaļsalas; 25 no Kundziņsalas. No visiem respondentiem lielākā daļa jeb 73% ir sievietes un 27% vīrieši. Vidējais aritmētiskais respondentu vecums ir 39 gadi. No aptaujāto apkaimju iedzīvotājiem visjaunākie respondenti dzīvo Vecmīlgrāvī (37 gadi), bet visvecākie – Kundziņsalā (47 gadi). Bolderājas un Mangaļsalas respondentu vidējais vecums attiecīgi ir 39 gadi un 40 gadi.

Latviešu valodu kā sarunvalodu ģimenē norādīja 42% respondentu, krievu valodu 36% respondentu, bet abas valodas ģimenē lieto 21% respondents. Kopumā Bolderājas un Vecmīlgrāvja iedzīvotāji biežāk atzīmēja, ka ģimenes sarunvaloda ir krievu valoda.

Lielākā daļa respondentu ir ieguvusi vidējo vai vidējo profesionālo izglītību (41%), bakalaura izglītību ieguvuši 33% respondentu, maģistra līmeņa izglītību - 21% respondentu. Doktora grādu ir ieguvuši trīs respondenti. Papildus astoņi respondenti ir ieguvuši pamatizglītību vai nav ieguvuši pamatizglītību.

Tāpat aptaujā lielākoties piedalījās strādājošo respondenti – 79%. Pārējās ekonomiskās aktivitātes grupas izlasē ir pārstāvētas ievērojami mazāk, proti, aptaujā piedalījās 13

³ Dažādi izlasi raksturojošie rādītāji iekļauti 3.pielikumā

bezdarbnieki, 19 skolēni un studenti, 16 pensionāri, 23 mājsaimnieces, piecas personas ar invaliditāti un trīs citas ekonomiski neaktīvas personas.

Jānorāda, ka kopumā respondentu vidū vairāk tādu cilvēku, kuri veido stabilo apkaimes iedzīvotāju daļu jeb tādu, kas apkaimē dzīvo ilgāk par pieciem gadiem (Mesch, G.S., Schwirian, K.P., 1996). Respektīvi, mazāk par pieciem gadiem apkaimē dzīvo 12% respondentu, no 6 līdz 15 gadiem dzīvo 20%, no 16 līdz 30 gadiem 29% respondentu un 31 un vairāk gadus apkaimē nodzīvojuši 39% respondentu. Starp respondentiem vidējais aritmētiskais nodzīvotais gadu skaits apkaimē ir lielāks Kundziņsalā un Mangaļsalā, attiecīgi 30 un 28 gadi, bet vismazāk apkaimē nodzīvojuši Vecmīlgrāvja un Bolderājas respondentu – vidēji 25 gadus.

Tāpat starp respondentiem absolūti lielākā daļa (93%) bija tādu, kuri dzīvo īpašumā, kas pieder viņiem vai viņu ģimenes locekļiem. Vienlaikus 72% atzīmēja, ka dzīvo daudzdzīvokļu mājā, 9% dzīvo nelielā dažu dzīvokļu mājā un 19% dzīvo privātmājā.

Respondentu viedoklis par apkaimi un apkaimes problēmām

Respondentiem tika uzdoti gan slēgti, gan atvērti jautājumi ar mērķi apzināt apkaimju problēmjautājumus, kā arī kopējo noskaņojumu par dzīvi apkaimē. Viens no tiem bija jautājums par to, vai dzīve apkaimē pēdējo trīs gadu laikā ir pasliktinājusies vai uzlabojusies. Kopumā respondenti ir noskaņoti pesimistiski, jo tikai 17% apkaimju iedzīvotāju uzskata, ka apkaimē dzīve ir uzlabojusies, vidēji 48% uzskata, ka dzīve apkaimē ir pasliktinājusies, bet nedaudz vairāk kā trešā daļa jeb 35% respondentu uzskata, ka situācija nav būtiski mainījusies. Bolderājas iedzīvotāji visbiežāk norādīja, ka apkaimē dzīve pēdējo trīs gadu laikā ir pasliktinājusies (61%), turpretī Kundziņsalā 13 (59%) no 25 respondentiem atbildēja, ka dzīve apkaimē ir uzlabojusies (skat. 3.1.tabulu).

3.1. tabula

Respondentu sniegtās atbildes un jautājumu:

“Jūsaprāt, pēdējo 3 gadu laikā dzīve apkaimē ir pasliktinājusies vai uzlabojusies?” (n=405)

	<i>Ir uzlabojusies</i>		<i>Ir pasliktinājusies</i>		<i>Situācija nav būtiski mainījusies</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	18	14%	77	61%	31	25%
<i>Kundziņsala</i>	13	59%	5	23%	4	18%
<i>Mangaļsala</i>	7	15%	15	31%	26	54%
<i>Vecmīlgrāvis</i>	32	15%	95	46%	82	39%
<i>Vidēji</i>	70	17%	192	47%	143	35%

Papildus respondentiem tika uzdots jautājums: “Vai pēdējā gada laikā esat apsvēris/-usi iespēju pārcelties uz dzīvi ārpus apkaimes?”. Kopā aptuveni puse visu četru apkaimju

iedzīvotāju pēdējā gada laikā ir apsvēruši iespēju pārcelties citviet. Vērojama atšķirība starp apkaimēm, piemēram, Bolderājā 60% un Vecmīlgrāvī 52% respondentu apsvēruši iespēju pārcelties. Mangaļsalā pārcelšanās iespēju apdomājuši 33% respondentu, bet Kundziņsalā vien 16% (n=4) (skat. 3.2.tabulu).

3.2.tabula

Respondentu atbildes uz jautājumu: “Vai pēdējā gada laikā esat apsvēris/-usi iespēju pārcelties uz dzīvi ārpus apkaimes?” dalījumā pēc apkaimēm (n=397)

	<i>Jā</i>		<i>Nē</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	76	60 %	51	40%
<i>Kundziņsala</i>	4	16%	21	84%
<i>Mangaļsala</i>	16	33%	33	67%
<i>Vecmīlgrāvis</i>	101	52%	95	49%
<i>Vidēji</i>	197	50%	200	50%

Lai iegūtu detalizētāku informāciju par pārcelšanās iemesliem, aptaujā tika iekļauts atvērts jautājums komentāriem, kas ļāva respondentiem detalizētāk aprakstīt, kas mudina palikt, vai gluži pretēji – pārcelties uz citurieni. Bolderājas iedzīvotāji ir neapmierināti ar putekļiem, smakām, trokšņiem, ko rada osta un citi industriālie objekti. Daudzi respondenti atzīmēja, ka nevēlas dzīvot blakus sociālajām mājām, tas ievērojami pasliktinājis iedzīvotāju “kontingentu” – daudz cilvēku ar alkohola un narkotiku atkarību. Tāpat respondenti ir neapmierināti ar nesakārtoto infrastruktūru un ielām, kā arī tālo ceļu līdz centram:

“Dēļ uzcelta termināla. Ka arī netālu 4 sociālās mājas un būs vel. 80% cilvēku tajās mājās ir bezdarbnieki, neaudzināti no nelaimīgām ģimenēm, dzērāji u.t.t Izskatās pēc geto rajona.” (Bolderāja, anonīms)

Vecmīlgrāvja iedzīvotāju atbildēs dominē sūdzības par gaisa sliktu kvalitāti un smakām, kā arī ogļu putekļiem:

“Domas par pārcelšanos radušās sakarā ar kravas auto rādītu troksni, ogles putekļiem, kas pārklāj palodzes un nepatīkamo naftas smaku agros rītos.” (Vecmīlgrāvis, anonīms)

Tā kā Kundziņsalas iedzīvotāji kopumā noskaņoti palikt apkaimē, kopā pieejami tikai četri komentāri par pārcelšanās iemesliem. Kundziņsalā domas par pārvākšanos saistāms ar to, ka osta pārņems visu teritoriju:

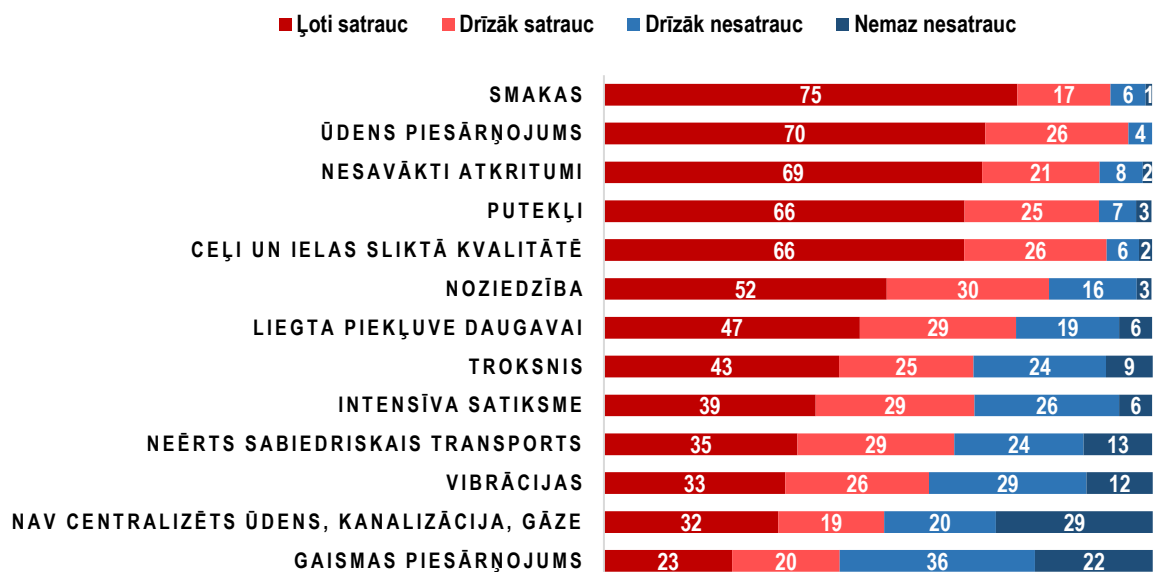
“Nezinu, kas notiks nākotnē. Ilgus gadus stagnācija, nekas nenotika. Tagad labāk - atļauts būvēt.” (Kundziņsala, anonīms)

Mangaļsalas iedzīvotāji sniedza dažādas atbildes, piemēram, par to, ka “citur ir labāk”, nesakārtota infrastruktūra, slikti apstākļi dzīvokļos un ostas klātbūtne:

“Neapmierina pilsētas infrastruktūras iespējas, piemēram, jo, braucot ar sabiedrisko transportu, sanāk ļoti ilgi braukt līdz centram. Nav izaugsmes iespējas. No ostas sliktā gaisa kvalitāte” (Mangaļsala, anonīms)

Papildus aptaujā arī iekļauti jautājumi ar jau iepriekš sagatavotiem atbilžu variantiem, kas izvēlēti, pamatojoties uz līdzīgi veiktiem pētījumiem citu valstu ostu apkaimēs. Apkopojot

visus atbilžu variantus no visām apkaimēm, var secināt, ka iedzīvotāji visvairāk satraucas par smakām, ūdens piesārņojumu, nesavāktiem atkritumiem un putekļiem (skat. 3.1.attēlu).

3.1.att. Respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu: “Cik lielā mērā jūs satrauc šādi jautājumi XXXX?” (%)

Atsevišķa analīze dalījuma pēc apkaimēm nav veikta, jo Kundziņsalā un Mangaļsalā ir pārāk maza izlase, bet kopumā var teikt, ka apkaimēs problēmas nedaudz atšķiras, kas jāņem vērā, analizējot iegūtos datus. Piemēram, Kundziņsalas iedzīvotāji vairāk izceļ to, ka nav pieejama centralizēta ūdens apgāde, kanalizācija un gāze, ko mazāk piemin pārējo apkaimju respondenti, tā kā tur šādas problēmas faktiski nav. Mangaļsalā iedzīvotāji vairāk kā citu apkaimju respondenti satraucas par intensīvu satiksmi, turpretī Bolderājas iedzīvotāji vairāk satraucas par noziedzību.

Tāpat aptaujas ietvaros tika iekļauts jautājums, lai saprastu, vai tie iedzīvotāji, kuri dzīvo tuvāk ostai, asāk izjūt problēmas, kas pamatā saistītas ar dažādiem vides jautājumiem un kas radušies ostas darbības rezultātā. Aptaujā respondentiem tika lūgts atzīmēt, cik tālu viņi dzīvo no ostas žoga ar atbilžu variantiem: dzīvo blakus; Aptuveni 1-4 minūšu gājienā (līdz 300 m); Aptuveni 1-4 minūšu gājienā (līdz 300 m); 9 un vairāk minūšu gājienā (~1 km). Lai noskaidrotu, vai attālums kādā mērā ietekmē iedzīvotāju viedokli par apkaimes problēmām, ar Hī kvadrāta testu tika analizētas respondentu sniegtās atbildes par problēmām, kas respondentu satrauc, un dzīvesvietas attālumu no ostas. Hī kvadrāta testa rezultāti neuzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības starp satraukumu par kādu no minētajām problēmām un dzīvesvietas attālumu no ostas. Jautājumā par to, vai situācija apkaimē kopumā ir pasliktinājusies vai uzlabojusies, nav novērotas statistiski būtiskas atšķirības starp tām grupām, kas dzīvo tuvāk vai tālāk no ostas. Tomēr šajā kontekstā jānorāda, ka visticamāk aplūkojamā teritorija ģeogrāfiski ir pārāk neliela, lai iedzīvotāji, pat dzīvojot dažādās apkaimes pusēs, justu ievērojamu atšķirību. Piemēram, ja

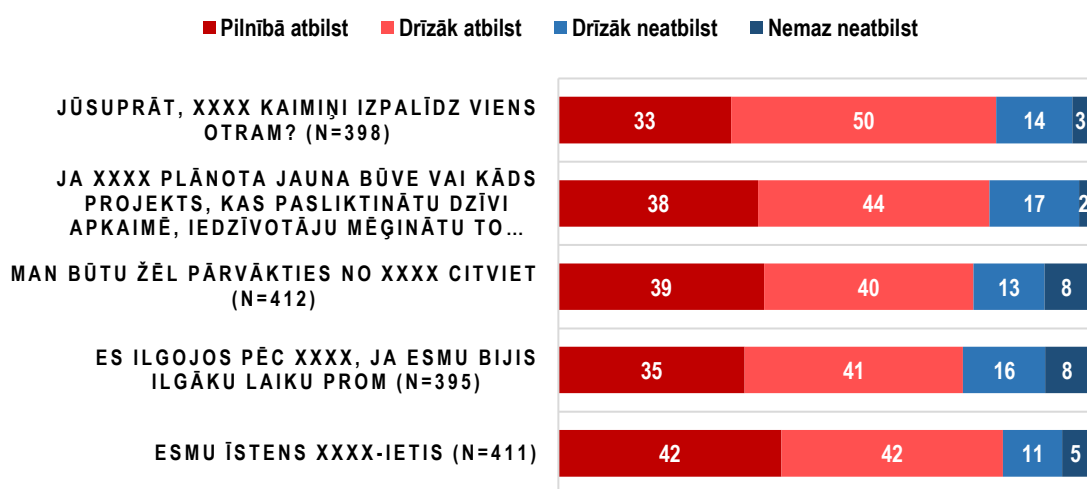
šo pašu jautājumus uzdotu citu apkaimju iedzīvotājiem, visticamāk, varētu novērot atšķirības respondentu viedokļos.

Vienlaikus jāatzīmē, ka izvēlētais problēmu klāsts var iezīmēt vispārīgās tendences, tomēr, lai labāk izprasti apkaimju specifisku, papildus šim materiālam, svarīgi izmantot arī kvalitatīvos datus, kas iegūti gan aptaujas atvērtajos jautājumos, gan tikšanās reizēs ar biedrības pārstāvjiem.

Respondentu piesaiste apkaimē un to ietekmējošie rādītāji

Piesaistes veidošanās vietai ir daudzslāņains un komplekss konstrukts, tādēļ tā mērīšanai izmantoti pieci jautājumi, kas atspoguļo respondenta piesaisti vietai (tai skaitā fiziskā un sociālā, identificēšanos ar vietu un funkcionālu atkarību no vietas (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Jautājums veidots Likerta skalā ar četriem intervāliem un atbildi “grūti pateikt”. Katrs no jautājumiem un atbildēm liecina par kādu piesaistes dimensiju, piemēram, identitāti, piesaisti (fiziska, sociāla), atkarību (detalizētāk skat. 2.2.nodaļā).

Kopumā var secināt, ka respondentu sniegtās atbildes uz jautājumiem ir līdzīgas un nav novērojamas izteiktas atšķirības starp atbilžu variantiem (skat. 3.2.attēlu). Piemēram, visvairāk respondenti atzīmējuši, ka jūtas kā īsts apkaimietis, piemēram, Kundziņsalietis, Mangaļsalietis utt. (pilnībā piekrīt 45% un 42% drīzāk piekrīt). Šis jautājums ir saistīts ar identificēšanos ar vietu. Toties daudz mazāk respondentu atzīmēja, ka ilgojas pēc apkaimes, ja ir bijis ilgāku laiku prom (38% pilnībā piekrīt un 41% drīzāk piekrīt), kas var liecināt gan par piesaisti vietai, gan funkcionālo atkarību no tās.

3.2.att. Respondentu sniegtās atbildes uz jautājumiem, kas raksturo piesaisti vietai (%)

Iekšējā saskaņotība skalai noteikta, aprēķinot Kronbaha alfa koeficientu. Standartizēts Kronbaha alfa koeficients skalai ir $\alpha=0,736$, tātad ir pietiekami augsta saskaņotība, lai jautājumus varētu izmantot indeksa izveidei.

Apvienojot piecus jautājumus, tika izveidots piesaistes indekss (skat. 3.pielikuma 10.1.tabulu). Indekss veidots, saskaitot respondenta dotās vērtības katrā jautājumā. Attiecīgi, apgriežot skalas virzienu vērtības ir šādas: 1 – pilnībā nepiekrītu; 2 - drīzāk nepiekrītu; 3 – drīzāk piekrītu; 4 – pilnībā piekrītu. Kopējā iespējamā mainīgā vērtība ir 20 punkti, tātad, ja respondents uz visiem jautājumiem ir atbildējis ar maksimālo vērtību un piesaiste vērtējama kā ļoti augsta. Šapiro-Vilka un Kolmogrova-Smirnova testu ($p=0$) norāda, ka indeksa skala neatbilst normālsadalījumam, līdz ar to darbā pamatā tiek izmantotas neparametriskās metodes un indekss sadalīts trīs grupās. Piesaistes mainīgais grupās izveidots ar intervāla skalu un trim kategorijām: nav piesaiste vai vāja piesaiste (5 līdz 10 punkti); mērena piesaiste (11 līdz 15 punkti); spēcīga piesaiste (16 līdz 20 punkti).

Rezultāti par visām apkaimēm norāda, ka kopumā respondentu piesaiste apkaimei ir samērā augsta, proti, tikai 14% respondenti neizjūt piesaisti vai izjūt vāju piesaisti. 41% izjūt mērenu piesaisti un 45% respondentu izjūt spēcīgu piesaisti (skat. 3.3.tabulu). Šāds sadalījums arī var būt skaidrojams sistemātiskām sasniegtās izlases novirzēm, piemēram, aptaujas izplatīšanas kanāliem, kas, visticamāk, sasniedzis to apkaimes iedzīvotāju daļu, kurus interesē dzīvē apkaimē vai tos iedzīvotājus, kuri negatīvāk noskaņoti par apkaimē notiekošo.

3.3.tabula

Respondentu piesaiste vietai kopā un dalījumā pēc apkaimēm (n=435)

	<i>Nav piesaistes vai vāja piesaiste</i>		<i>Mērena piesaiste</i>		<i>Spēcīga piesaiste</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	25	18%	58	42%	54	39%
<i>Kundziņšala</i>	1	4%	3	12%	21	84%
<i>Mangaļsala</i>	1	2%	18	35%	32	63%
<i>Vecmīlgrāvis</i>	34	15%	98	44%	90	46%
<i>Vidēji</i>	61	14%	177	41%	197	45%

Ņemot vērā, ka Kundziņsalā un Mangaļsalā ir pārāk neliels respondentu skaits, piesaistes salīdzinājumu starp apkaimēm ir jāvērtē piesardzīgi. Kopumā redzams, ka Kundziņsalā un Mangaļsalā piesaiste ir spēcīgāka nekā Bolderājā un Vecmīlgrāvī. Šāda sakarība vērojama arī, papildus aprēķinot vidējās piesaistes indeksa vērtības apkaimēs, proti, Bolderājā un Vecmīlgrāvī vidējā piesaistes indeksa vērtība ir 14 punkti, Mangaļsalā 16,15 punkti un Kundziņsalā 17,32 punkti.

Piesaistes analīzes ietvaros svarīgi ir noskaidrot, kādi rādītāji ietekmē piesaistes veidošanos. Pirmkārt, ir izvērtēta dažādu sociāldemogrāfisko rādītāju iespējamā ietekme uz piesaistes veidošanos ar Hi kvadrāta testa metodi. Testa rezultāti rāda, ka tādiem rādītājiem kā dzimums ($p=0,079$), tautība ($p=0,307$), izglītība ($p=0,177$), nodarbinātība ($p=0,529$), ģimenes

locekļu skaitam ($p=0,389$) nav statistiski būtiska ietekme uz piesaistes veidošanos. Ienākumu saistība ar piesaisti apkaimē tika pārbaudīta ar Pīrsona pāra korelāciju, kas veidojas starp piesaistes indeksu (kārtas skala) un ienākumiem (kārtas skala), arī šajā gadījumā statistiski būtiska saistība netika konstatēta ($r=0,080$). Faktiski līdz ar to secināms, ka jānoraida maģistra darbā izvirzītā hipotēze H_3 “*Iedzīvotāju piesaisti vietai un iesaisti apkaimē aktīvismā ietekmē tādi sociāldemogrāfiskie apstākļi kā īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumi, izglītība un nodarbinātība.*” Kopumā jānorāda, ka arī Skanellas un Gifforda (2014) darbā nav vienots viedoklis par sociāldemogrāfisko faktoru ietekmi uz piesaistes veidošanos, vairāk attiecinot, ka tas varētu būt saistīts ar dažādām situācijām (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Vienlaikus jāatzīmē, ka 2011.gada Latvijas pārskatā par tautas attīstību (LU SPPI, 2011), mājoklis un ģimene minēti kā spēcīgākie piesaistes veidojošie elementi, kas kopumā sakrīt arī maģistra darba datu analīzes rezultātiem.

Interesanti, ka H_1 testa rezultāti neuzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības starp respondentiem, kuri dzīvo īpašumā, kas viņiem pieder, un tiem, kuri īpašum irē ($p=0,069$). Tāpat statistiski nozīmīgas atšķirības netika identificētas atkarībā no tā, kāda veida mājā cilvēks dzīvo ($p=0,401$), respektīvi, piesaiste apkaimē nebija saistīta ar to, vai respondents dzīvo privātmājā vai dzīvoklī daudzdzīvokļu namā.

Tomēr var secināt, ka piesaisti vietai veido dažādi citi rādītāji. Kā viens no svarīgākajiem ir jāmin apkaimē nodzīvotais laiks. H_1 kvadrāta testa rezultāti norāda uz statistiski nozīmīgām atšķirībām piesaistes izjūtā starp tiem respondentiem, kuri apkaimē dzīvojuši neilgu laiku, un tiem, kuri dzīvojuši ilgāk. Proti, 49% respondentu, kuri apkaimē nodzīvojuši ilgāk par 31 gadu, bija izveidojušies spēcīga piesaiste, bet piesaiste nebija izveidojusies vai izveidojusies vāja, 14% iedzīvotāju šajā grupā (skat. 3.pielikuma 9.1. un 9.2.tabulu). Tāpat spēcīgāka piesaiste ir izveidojusies tiem respondentiem, kuru vecāki un vecvecāki jau dzīvojuši šajā apkaimē (skat. 3.pielikuma 10.1. un 10.2.tabulu).

Kopumā secināms, ka aptauju lielākoties aizpildījuši respondenti ar augstu piesaistes līmeni, kas jāņem vērā, analizējot un interpretējot datus par iesaisti aktīvismā. Tāpat analīzes rezultāti rāda, ka sociāldemogrāfiskajiem rādītājiem nav būtiska ietekme tajā, vai respondentam veidojas spēcīgāka piesaiste vietai. Datu analīzes rezultāti rāda, ka statistiski nozīmīgu ietekmi ir apkaimē nodzīvotajam laikam, ka arī tam, kurā paaudzē respondenta ģimene tajā dzīvo, kas cita starpā ir saistoši rādītāji.

Piesaiste apkaimē un attieksme pret apkaimes problēmām

Piesaiste vietai var ietekmēt to, kā iedzīvotājs uztver problēmas. Ja iedzīvotājs vietu asociē ar konkrētu vidi, tad var rasties izteiktāka reakcija uz objektiem vai procesiem, kas šo

vidi izjauc (Scannell, L., Gifford, R., 2014). Līdz ar to darba ietvaros ir aplūkots, vai respondentu piesaiste vietai kādā mērā ietekmē (samazina vai saasina) attieksmi pret dažādām apkaimes problēmām. Lai to pārbaudītu, tika izvēlētas divas metodes. Sākotnēji tika aprēķināts mainīgais ar vidējām vērtībām no visiem jautājumiem par to, cik lielā mērā attiecīgās problēmas respondentu satrauc (skat. 3.pielikuma 11.1. tabulu). Pēc tam aprēķināts Pīrsona un Spīrmana korelācijas koeficients ar piesaistes indeksu. Pīrsona korelācijas aprēķinātais koeficients ($r = -0,86$) neuzrādīja statistiski nozīmīgu saistību, savukārt Spīrmana korelācijas koeficients ($r = -0,96$)⁴ uzrādīja vāju saistību starp to, kā respondenti uztver problēmas ar piesaisti vietai.

Nemot vērā korelācijas koeficienta rezultātu, tika veikts papildu tests par katru problēmu. Hī testa rezultāti neuzrādīja statistiski nozīmīgu saistību starp atsevišķām problēmām un iesaisti aktīvismā.

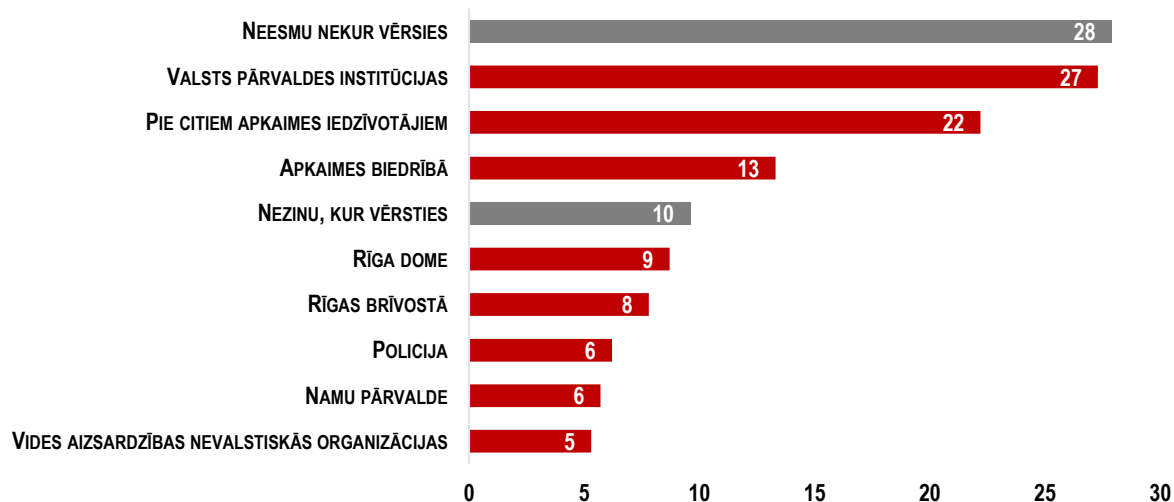
Aplūkojot datu analīzes rezultātus, secinājums par H_2 (*Iedzīvotāji ar stiprāku piesaisti vietai vairāk uztraukti par apkaimes problēmām*) noraidīšanu vai apstiprināšanu vērtējams neviennozīmīgi. Kopumā šāda saistība neapstiprinās. Iespējams šāda saistība ir attiecināma uz apkaimes mērogu vai pētījumā iekļautajām problēmām, bet būs daudz vairāk izteikta šaurākā mērogā un saistībā ar citām problēmām.

Apkaimes aktīvisms

Kā secināts maģistra darba 1.3.apakšnodaļā, aktīvisma tvērums un definīcija ir salīdzinoši plaša, turklāt arī citos pētījumos apkaimes aktīvisma mērījumos izmantotās metodes un koncepti atšķiras. Maģistra darbā mērījuma instrumenti izstrādāti, balstoties uz teorētisko materiālu, kā arī apkopoto informāciju par dažādām apkaimju biedrību aktivitātēm.

Pirmkārt, svarīgi saprast, vai iedzīvotāji kopumā reaģē uz pēkšņiem draudiem apkaimē vai tomēr paļaujas uz citu iedzīvotāju vai atbildīgo dienestu reakciju. Tādēļ aptaujā tika iekļauts jautājums par to, vai respondents ir vērsies pie citiem apkaimes iedzīvotājiem, kontroles institūcijās, valsts pārvaldes iestādēs, nevalstiskajās organizācijās, ja viņam radušās aizdomas, ka apkaimē radies piesārņojums. Situācijas raksturojumam izvēlēta aizdomas par piesārņojumu, ar ko ostas apkaimju iedzīvotāji sastopas bieži, proti, absolūti lielākā daļa (90%) respondentu atzīmēja, ka vismaz reizi ir bijušas aizdomas par radušos piesārņojumu. Rezultāti norāda, ka 28% nekur nav vērsušies un 10% nezinātu, kur vērsties, bet visbiežāk respondenti vērsušies dažādas valsts pārvaldes institūcijās (27%) (skat. 3.3.attēlu).

⁴ Uzrādīta negatīva korelācija, jo atbilžu skalā 1 – ļoti satrauc, 2 – drīzāk satrauc, 3 – drīzāk nesatrauc, 4 – nemaz nesatrauc. Līdz ar to mazākas vidējās vērtības bija tiem respondentiem, kuri vairāk satraucas par problēmām apkaimē

3.3.att. Respondentu atbildes uz jautājumu: "Kur esat vērsies (piemēram, zvanot vai rakstot vēstuli/e-pastu), ja Jums bijušas aizdomas, ka Kundziņsalā radies piesārņojums?" (%) (n=388)

Lai redzētu, cik lielā mērā iedzīvotāji ir centušies rīkoties piesārņojuma gadījumā, iegūtie rezultāti tika apstrādāti, saskaitot respondenta sniegtās atbildes. Kopā 38% respondentu ne reizi nav vērsušies ar aizdomām, ka radies piesārņojums, ko varētu skaidrot ar to, ka daļa respondentu, nezina, kur vērsties, kā arī to, ka, iespējams, respondents paļaujas uz citiem apkaimes iedzīvotājiem vai atbildīgajām institūcijām.

Nedaudz vairāk kā trešā daļa respondentu jeb 34% iedzīvotāju vērsušies vienā institūcijā vai organizācijā, vai pie citiem apkaimes iedzīvotājiem. Nedaudz mazāk kā trešā daļa (29%) iedzīvotāju uz piesārņojumu reaģē daudz aktīvāk un ir vērsušies dažādās iestādēs.

3.4.tabula

Iedzīvotāju rīcība piesārņojuma gadījumā trīs grupu dalījumā (n=388)

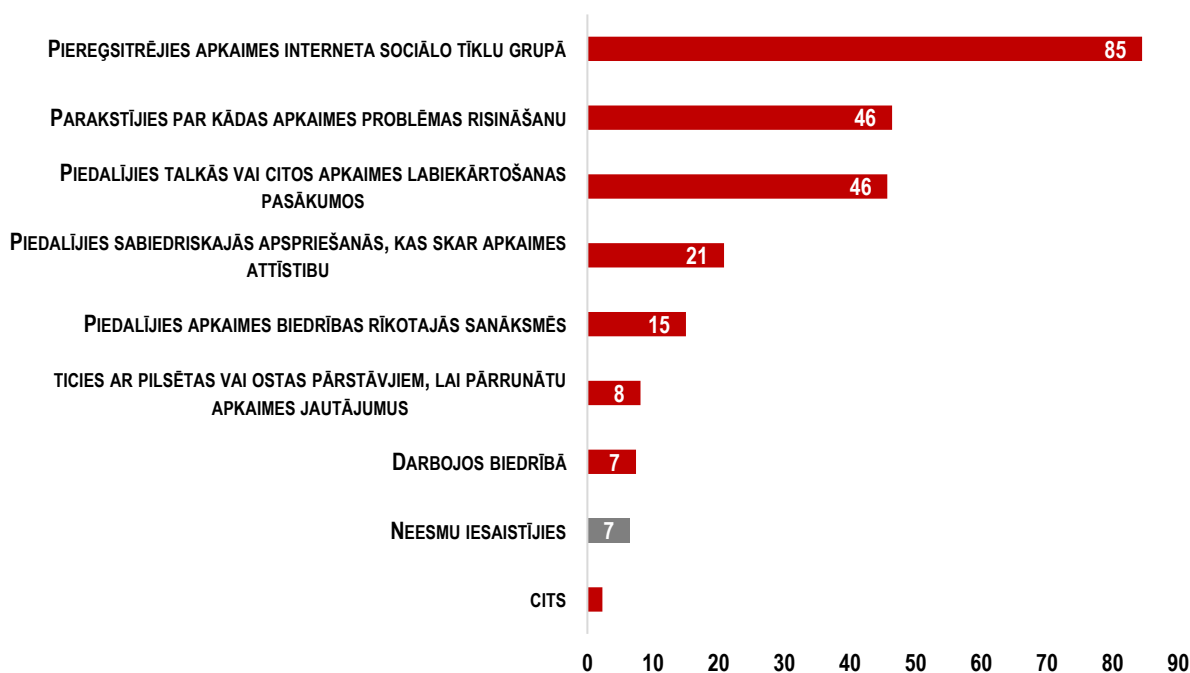
	skaitis	īpatsvars
Nav nekur vērsušies	147	38%
Ir vērsušies vienā iestādē, dienestā, organizācijā vai pie apkaimes iedzīvotājiem	130	34%
Vērsušies vairākās iestādēs, dienestos, organizācijās vai pie apkaimes iedzīvotājiem	111	28%

Šī jautājuma rezultāti rāda, ka salīdzinoši liela daļa respondentu reaģē uz radušos piesārņojumu vai problēmu, kas liecina par to, ka iedzīvotāji kopumā satraucas par vidi, kurā tie dzīvo, un kas var tieši ietekmēt iedzīvotāju veselību vai vienkārši dzīves kvalitāti. Tas varētu būt nozīmīgs priekšnosacījums, lai iedzīvotāji daudz aktīvāk iesaistītos arī citās apkaimes aktivitātēs.

Apskatot dažādas aktivitāšu formas, jāatzīmē 1.3.apakšnodaļā piedāvātais jēdziena tvērums (skat. 1.4.att.), kas kopumā raksturojums daudz plašāk kā reakcija uz draudiem. Tie var būt gan individuāli, gan kolektīvi pasākumi, ilgtermiņa un īstermiņa pasākumi, identitātes

un kopienas veidošana, pasākumi ar mērķi mainīt situāciju. Aktīvisma mērīšanai atlasīti visbiežāk minētie apkaimēs rīkoti pasākumi, lūdzot respondentiem atzīmēt tos pasākumus, kuros piedalījušies pēdējo trīs gadu laikā (skat. 3.4.att).

Aptaujas rezultāti rāda, ka absolūti lielākā daļa iedzīvotāju ir pierēģistrējusies interneta sociālo tīklu apkaimes grupās (85%), kas ir arī likumsakarīgs rezultāts, veicot interneta aptauju un izplatot informāciju sociālajos tīklos. Kopā 46% apkaimju iedzīvotāju ir parakstījušies par kādas problēmas vai jautājuma risināšanu apkaimē, 46% ir piedalījušies talkās vai citos labiekārtošanas pasākumos, 21% piedalījušies sabiedriskajā apspriešanās par apkaimes jautājumiem un 15% piedalījušies biedrības organizētajās sanāksmēs. Tomēr daudz stratēģiskāka un aktīvāka iesaiste apkaimes aktīvismā ir salīdzinoši nelielai daļai iedzīvotāju, proti, 9% respondentu atzīmēja, ka ir tikušies ar pilsētas vai ostas pārstāvjiem par apkaimes jautājumiem un 7% darbojas biedrībā. Vispār nekādu iesaisti apkaimes dzīvē atzīmēja tikai 7% respondentu (skat. 3.4.attēlu).

3.4.att. Respondentu sniegtās atbildes uz jautājumu: “Kādās ar apkaimi saistītās aktivitātēs esat piedalījies pēdējo 3 gadu laikā?” (%) (n=433)

Lai iegūtos datus varētu izmantot tālākā analīzē, tie sagrupēti trīs grupās, veidojot trīs aktīvisma līmeņus. Šāds dalījums ir pieņemums par aktīvisma līmeņiem, pamatojoties uz aktivitāšu saturu un daudzumu. Pirmajā grupā tika iekļauti tie respondenti, kuri atzīmēja, ka aktivitātēs neiesaistās, kā arī tie, kuri iesaistījušies vienā aktivitātē, kas visticamāk saistīts ar reģistrāciju interneta sociālo tīklu apkaimes grupā vai citiem pasākumiem, kuros respondents iesaistījies spontāni vai kā novērotājs. Līdz ar to šī grupa liecina par neiesaisti vai zemu iesaisti apkaimes aktīvismā. Otrajā grupā iekļauti tie respondenti, kuri atzīmēja dalību vismaz divās

līdz četrās aktivitātēs, kas varētu liecināt par daudz lielāku interesei par apkaimi un vēlmi tajā iesaistīties. Savukārt trešajā grupā iekļauti tie respondenti, kuri atzīmēja dalību piecās līdz septiņās aktivitātēs. Tātad šī grupa ir visaktīvākie apkaimes pārstāvji, tai skaitā piedalās biedrības darbā un tiekas ar pilsētas vai ostas pārstāvjiem, lai pārrunātu apkaimes jautājumus.

Analizējot respondentu sniegtās atbildes, var secināt, ka kopumā 34% respondentu varētu raksturot kā neaktīvos apkaimes iedzīvotājus. Lielāko daļu jeb 57% respondentu ir iesaistījušies vairākos apkaimes pasākumos, bet kopā 9% ir aktīvākā apkaimju daļa jeb līderi, piemēram, darbojas biedrībās un iesaistās pārrunās ar pilsētu un ostu par apkaimju attīstību (skat. 3.5.tabulu).

3.5.tabula
Respondentu dalījumā pēc aktīvisma grupām (n=433)

<i>Grupas</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Nav iesaistījušies vai iesaistījušies vienā pasākumā (neaktīvie)</i>	<i>149</i>	<i>34%</i>
<i>Iesaistījušies 2 līdz 4 pasākumos (mēreni aktīvi)</i>	<i>247</i>	<i>57%</i>
<i>Iesaistījušies 5 un vairāk aktivitātēs (aktīvist)</i>	<i>37</i>	<i>9%</i>

Lai labāk izprastu iedzīvotāju iesaisti aktīvismā, analizēti dažādu rādītāju iespējamā saistība ar aktīvismu, proti, iekļaušanos vienā vai otrā aktīvisma līmenī. Sākotnēji aplūkoti sociāldemogrāfiskie rādītāji, kā vecums, dzimums, izglītība, nodarbinātība. Veicot šķērsriezuma analīzi ar Hī kvadrāta testu, rezultāti neuzrādīja respondenta dzimuma ($p=0,380$) un nodarbinātības ($p=0,948$) ietekmi uz iesaisti apkaimes aktīvismā. Arī respondenta ienākumu līmeņa saistība ar aktīvisma līmeni netika konstatēta (Pīrsona pāra korelācijas koeficients $r=0,083$). Respondenta izglītība neuzrādīja statistisku nozīmīgu saistību ar iesaisti aktīvismā, jo Hī kvadrāta analīzē uzrādītā p vērtība ir 0,057. Ņemot vērā, ka kopumā respondentiem ir līdzīga izglītība, iespējams rezultāts mainītos, ja izlasē būtu vairāk pārstāvētas dažādas izglītības grupas. Jāatzīmē, ka līdzīgā pētījumā (Gilster, 2014) secināts, ka izglītībai, nodarbinātībai un ienākumiem kopīgi ar spēcīgām sociālajām saitēm, ir nozīme apkaimes aktīvismā, kas nesakrīt ar šī darba secinājumiem.

Līdzīgi, kā gadījumā ar piesaisti apkaimē, Hī kvadrāta tests uzrādīja statistiski nozīmīgas ($p=0,03$) atšķirības starp apkaimē nodzīvoto laiku un iesaisti aktīvismā. Aktīvistu jeb līderu biežāk (13,1%) bija tie respondenti, kuri apkaimē dzīvojuši vairāk kā 30 gadus, pretstatā 3,8% respondentu, kuri apkaimē bija dzīvojuši mazāk kā piecus gadus (skat. 3.pielikuma 15.1.tabulu). Turpretī Hī kvadrāta testa rezultāti neuzrādīja statistiski nozīmīgas ($p=0,148$) atšķirības apkaimes aktīvismā starp tiem respondentiem, kuri apkaimē dzīvoja pirmajā, otrajā vai trešajā un vairāk paaudzē.

Statistiski nozīmīga saistība parādās starp latviešu un krievvalodīgo grupām ($p=0,001$). Proti, aktīvisti jeb līderi daudz biežāk ir tie, kuri ģimenē sarunājas latviešu valodā. No respondentiem, kas visaktīvāk iesaistās apkaimes aktīvismā, 15% pamatvaloda bija latviešu, 4% krievu un 3% abas valodas (skat. 3.pielikumā 14.1. tabulu). Vienlaikus jānorāda, ka neaktīvajā un mēreni aktīvajā grupā saistībā ar sarunvalodu neuzrādīja nozīmīgas atšķirības.

Iedzīvotāju iesaistei aktīvismā lielāka nozīme bija tam, kāda veida mājoklī respondents dzīvo un tam, vai mājoklis pieder respondentam vai viņa ģimenes locekļiem. Hī kvadrāta testa rezultāti uzrādīja, ka daudz vairāk aktīvismā iesaistās tie, kuri dzīvo privātmājā (25%) un daudz mazāk tie, kuri dzīvo dzīvoklī (4%). Tāpat jānorāda, ka starp aktīvistiem jeb līderiem nebija tādu, kuriem dzīvesvieta neatrastos ģimenes īpašumā (skat. 17.1. tabulu).

Tāpat iegūtie dati apstiprina teoriju par to, ka iesaiste aktīvismā tomēr ir saistīta arī ar personas pārliecību par to, ka viņu ieguldītais darbs var mainīt situāciju (Gamson, 1992). Respektīvi, nedaudz vairāk aktīvistu vidū ir to respondentu (15%), kuri uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumus par apkaimes attīstību, vienlaikus aktīvistu vidū ir arī daži cilvēki jeb 6%, kuri uzskata, ka situāciju nevar mainīt (skat. 18.1.tabulu).

Rezumējot sadaļu par apkaimes aktīvismu, kopumā var secināt, ka aktīvistus var iedalīt trīs grupās: neaktīvie, mēreni aktīvie un aktīvisti jeb līderi. Analizējot iespējamus faktorus, kas veicina apkaimes aktīvismu, kopumā maģistra darbā izvirzīto hipotēzi **H₄** var apstiprināt daļēji, proti, dzimums, nodarbinātība un izglītība neuzrāda saistību ar iesaisti aktīvismā. Lielāka nozīme iesaistei aktīvismā ir apkaimē nodzīvotajam laikam, arī tautībai, mājokļa veidam un tam, vai mājoklis atrodas īpašumā. Tomēr šie secinājumi ir jāuzlūko kritiski, ņemot vērā izlases raksturojumu.

Piesaiste apkaimei un apkaimes aktīvisms

Piesaiste apkaimei un apkaimes aktīvisms ir darba centrālais izpētes jautājums, kur mērķis ir noskaidrot, vai piesaiste apkaimei ietekmē iedzīvotāju rīcību apkaimes labā jeb apkaimes aktīvismu (skat. 1.4.apakšnodaļu). Analizējot iespējamo saistību, būtu jāņem vērā, ka iedzīvotāja reakcija uz apkaimes pasliktināšanos vai problēmām var būt atšķirīga. Piemēram, daļa cilvēku pārceļas uz dzīvi citviet, kas sakrīt arī E.Bērdžesa invāzijas/pēctecības modeli, paredzot, ka cilvēki iespēju robežās pārceļas uz dzīvi labākos apstākļos (Giddens, 2013). Daļa cilvēku ir vienaldzīgi un turpina dzīvot, pat, ja kopumā nav apmierināti ar dzīvi apkaimē. Tad ir iedzīvotāju daļa, kas rīkojas, lai novērstu apkaimes lejupslīdi (Ahlbrandt, R., Cunningham, J., 1979). Aptaujā iekļauti jautājumi ļauj pārbaudīt piesaistes nozīmi gadījumos, kad respondents apsver iespēju apkaimei pamest un gadījumos, kad iesaistās aktīvismā.

Pirmkārt, tika aplūkots, kā piesaiste varētu ietekmēt respondenta lēmumu palikt apkaimē vai pārvākties citviet. Datu analīzes rezultāti uzrādīja piesaistes saistību ar respondentu lēmumu palikt vai pamest apkaimi. Veicot Hī kvadrāta testu, tika uzrādītas statistiski būtiskas atšķirības starp iedzīvotājiem ar dažādiem piesaistes līmeņiem un viņu plāniem palikt apkaimē vai pārcelties. Secināms, ka iedzīvotāji ar vāju un mērenu piesaisti daudz biežāk atzīmēja, ka ir apsvēruši pārcelšanos citviet (48%), savukārt vairāk kā puse jeb 58% apkaimju iedzīvotāju ar spēcīgu piesaiste atzīmēja, ka nav apsvēruši pārcelšanos (skat. 3.6.tabulu).

3.6.tabula

**Respondentu domas par pārcelšanos uz dzīvi
citviet pēdējo 12 mēnešu laikā dalījumā pēc piesaistes apkaimei (n=395)**

	<i>vāja piesaiste</i>		<i>mērena piesaiste</i>		<i>spēcīga piesaiste</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Domājais par pārcelšanos</i>	37	19%	94	48%	66	34%
<i>Nav domājis par pārcelšanos</i>	15	8%	68	34%	115	58%

Vispārējā saistība starp piesaisti apkaimei un faktisko iesaisti apkaimes aktīvismā mērīta ar diviem paņēmieniem. Ir pārbaudīts, vai veidojas korelācijas starp piesaistes indeksu un aprēķināto aktīvisma mainīgo. Gan Pīrsona, gan Spīrmena korelācija uzrāda, ka saistība ir statistiski būtiska. Pīrsona skalā tā ir nedaudz augstākā ($r=0,348$), savukārt Spīrmana korelācijas koeficients ir 0,334. Tādējādi kopumā var secināt, ka respondenti ar spēcīgāku piesaisti vietai daudz biežāk iesaistās aktīvismā.

Vienlaikus jāaplūko, vai un cik liela saikne vērojama starp aktīvistiem un atsevišķiem jautājumiem, kas izmantoti, lai veidotu piesaistes indeksu. Līdz ar to veikts Hī kvadrāta tests ar aktīvisma mainīgo un visiem jautājumiem, kas iekļauti piesaistes indeksa izveidē.

Jānorāda, ka visspēcīgākā saistība vērojama starp apgalvojumu “Esmu īstens XXX-ietis” un iesaisti aktīvismā. Tā kā jautājums ir attiecināms uz respondenta identitātes izjūtu, varētu secināt, kad apkaimes uztveršana kā daļa no savas identitātes var spēcīgi ietekmēt iesaisti aktīvismā. Visvājāk Hī kvadrāta tests uzrādīja aktīvisma saistību ar jautājumu: “Ja XXX būtu plānota jauna būve/izmaiņas infrastruktūrā vai kāds projekts, kas, iespējams, varētu pasliktināt dzīvi apkaimē, Jūsaprāt, iedzīvotāju mēģinātu to novērst?”. Jautājums raksturo respondenta viedokli par apkaimes iedzīvotāju (kopienas) vienotību un varētu vismazāk raksturot respondenta piesaisti vietai (skat. 3.7.tabulu).

H₁ kvadrāta testa p vērtības starp iesaisti aktīvismā un atsevišķiem piesaistes indeksa jautājumiem (n=433)

<i>Apgalvojums/jautājums</i>	<i>H₁ kvadrāta testa p vērtība</i>
<i>Esmu īstens XXXX-ietis</i>	<i>0,001</i>
<i>Es ilgojos pēc XXXX, ja esmu bijis ilgāku laiku prom</i>	<i>0,002</i>
<i>Man būtu žēl pārvākties no XXXX citviet</i>	<i>0,004</i>
<i>Ja XXXX plānota jauna būve vai kāds projekts, kas pasliktinātu dzīvi apkaimē, iedzīvotāju mēģinātu to novērst</i>	<i>0,021</i>
<i>Jūsaprāt, XXXX kaimiņi izpalīdz viens otram?</i>	<i>0,002</i>

Līdz ar to, kopumā var secināt, ka iegūtie dati ļauj apstiprināt maģistra darbā izvirzīto H₁ - *iedzīvotāju piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti apkaimes aktīvismā.*

Nobeigumā ar pieejamajiem kvantitatīvajiem datiem pārbaudīts, vai satraukums par apkaimes problēmām korelē ar aktīvisma līmeni. Gan Pīrsona (r=0,183), gan Spīrmana (r=0,213) pāra korelācija uzrādīja statistiski nozīmīgu pozitīvu, bet vāju korelāciju. Vienlaikus secinājumi par to, vai satraukums izraisa lielāku iesaisti aktīvismā jāizdara piesardzīgi. Iespējams tieši iesaiste aktīvismā ir tas, kas respondentiem lieka vairāk interesēties par apkaimes problēmām.

3.2. Apkaimju biedrību pārstāvji par apkaimes aktīvismu

Nodaļas mērķis ir iegūt papildu skaidrojumu par to, kas mudina apkaimes iedzīvotājus iesaistīties aktīvismā. Informācijas pamatu veido kvalitatīvie dati, kas iegūti tikšanās laikā ar apkaimju biedrībām - “Bolderājas grupa”, “Kundziņsala”, “Mangaļsalas iedzīvotāju biedrība”, “Vecmīlgrāvja attīstības biedrība”⁵. Visas tikšanās bija grupu tikšanās un tajās piedalījās gan projekta pētnieki, gan apkaimju aktīvistu. Sarunas tika ierakstītas ar diktofonu, kas pēc tām transkribēts⁶ un izmantots kā pamatmateriāls tematiskajā analīzē. Papildus tam izmantotas sarunas laikā veiktās piezīmes.

Sarunas gaita netika kontrolēta ar iepriekš sagatavotām intervijas vadlīnijām un attīstījās dabīgi, ļaujot dalībniekiem pašiem veidot stāstu, kā arī pētniekiem ļaujot prasīt dažādus sev interesējošos jautājumus. Sarunas ierasti sākās ar iepazīšanos un pirmo jautājumu par to, kā radās biedrība. Tādējādi katras biedrības stāstījums atšķīrās, kas labi iezīmēja ne tikai atšķirīgos iesaistes iemeslus, bet arī pašu biedrību atšķirīgos organizācijas paņēmienus. Piemēram, Vecmīlgrāvja biedrībā ir vislielākais biedru skaits, kā arī biedrība strikti ievēro statūtus,

⁵ Grupu intervijās piedalījās ne tikai oficiālie biedrību biedri, bet arī neformāli aktīvistu.

⁶ Interviju atšifrējumi nav pievienoti, jo informanti ir viegli atpazīstami, kā arī bieži piemin dažādas personālijas. Materiāls var diskreditēt informantus.

organizē biedru sanāksmes, valdei ir ne tikai formāla, bet arī praktiska nozīme. Vecmīlgrāvja attīstības biedrība ir arī vienīgā ar oficiālu biedrības telpu. Turpretī Kundziņsalas un Mangaļsalas biedrību pamatkodolu veido radnieki un kaimiņi, kas rada daudz neformālu biedrības organizācijas formu.

Analizējamais materiāls ir ļoti dažādas, lai to apstrādātu ar tematiskās analīzes paņēmieniem, tas jau iepriekš tika sadalīts divās tematiskajās grupās: 1) Piesaiste vietai; 2) Apkaimes aktīvisms (skat. paraugu 3.pielikumā). Analīzes ietvaros tika izveidota matrica ar jau specifiskiem analīzes segmentiem, kuros iekļauti dati, veidojot apakštēmas.

Piesaiste un piesaistes veidi

Lai strukturētu analizējamo materiāli, ir izmantots Skanelas un Gifforda piesaistes konceptuālais modelis, kas kopumā piesaisti iedala trīs dimensijās – cilvēki, vieta, process (skat. 1.2.1.nodaļu). Tāpat aplūkots, vai piesaistes formas var apzināt arī kā identificēšanos ar vietu vai atkarību no vietas. Tālāk katrā sadaļā ir aplūktas tēmas, kas veidotas, pamatojoties uz informantu sniegtajām atbildēm.

Iesākumā, jānorāda, ka piesaisti vietai veido individuāli cilvēki. Aktīvistu kopumā ir individuālu cilvēku grupa, kurus apvieno piesaiste un arī dzīve konkrētajā apkaimē.

Piesaistes procesa dimensiju vairāk raksturo informantu sniegtie apkaimes raksturojumi, kas pamatā izpaužas kā emocionāla sasaiste ar vidi, atmiņas, patīkamas izjūtas un savijums. Šajā kontekstā labi iederas Bolderājas aktīvistu stāstījums par uzturēšanos sev nozīmīgā vietā.

“Es vienkārši bezkaunīgi dzīvoju vietā, kas man ļoti patīk. Mēs strādājam tur pa sargiem. Reāli tā ir vienīgā iespēja, lai tur būtu.... Man tas ir viss, man vairāk nevajag.” (Bolderāja)

Mangaļsalas un Kundziņsalas stāstījumā, savukārt varēja identificēt konkrētas uzvedības formas, kas raksturīgas tieši šiem rajoniem, proti, informanti dzīvo pilsētā, bet tajā pašā laikā apkaime ir kā lauki, kas informantu izpratnē pamatā veidojas no divām dimensijām – dabas tuvums un apkaimes iedzīvotāji, kuri viens otru pazīst.

“Te it kā ir pilsēta, bet tomēr lauki. Arī, kad braucam uz centru, sakām, ka braucam uz Rīgu. Tomēr te ir mežs, jūra.” (Mangaļsala)

“Te visi viens otru pazīst. Varbūt tagad mazāk, kad daudz jauno atnākuši.” (Mangaļsala)

Vienlaikus visās četrās apkaimēs ļoti spilgti iezīmējās tas, ka piesaisti veido gan nodzīvotais laiks apkaimē, gan tas, ka apkaimē dzīvojuši jau aktīvistu vecāki vai pat vecvecāki. Šeit jāatzīmē, ka kvantitatīvo datu analīzes rezultāti uzrādīja salīdzinoši nelielu saistību starp to, vai iesaisti aktīvisma ietekmē tas, cik paaudzēs respondents dzīvojis. Turklāt svarīgi atzīmēt, ka naratīvs par vecākiem un vecvecākiem vienmēr sasaistās kopā ar īpašumu, kas mantots no paaudzes uz paaudzi. No tā var secināt, ka sociālā (citi cilvēki) un fiziskā piesaistes forma (mājoklis) saplūst. Šajā gadījumā, gan nevarēja identificēt, vai šāda veida piesaiste varētu tikt

definēta arī kā funkcionāla atkarība no vietas, jo neviens no respondentiem neminēja, ka varētu dzīvot arī citur.

“Es esmu pat piedzimis šajā mājā, manas mammas māsiņa bija vecmāte. Šo māju cēla cits cilvēks, mans vectēvs atpirka. Tad māja tika nacionalizēta, pa dārzu salikti žodziņi, sadalīts īrniekiem, divas oficiēru ģimenes, bet mēs dabūjām visu atpakaļ!” (Bolderāja)

“Vietējiem iedzīvotājiem šeit dzīvokļus nedeva. Man iedeva Purvciemā, tas skaitījās labākais rajons, 1.kategorija, Vecmīlgrāvis kā ceturtais. Man kā iedzīmtam aborigēnam nevajadzēja Purvciemu. Man te tajā brīdī dzīvi bija vecāki. Manam bērnam bija jāsāk iet skolā.” (Vecmīlgrāvis)

Atkarība no vietas neizpaužas citos funkcionālos jautājumos, piemēram, ērta infrastruktūra u.tml. Gluži pretēji, informanti puda nostāju, ka dzīvošana apkaimē (izņemot Vecmīlgrāvi) ir neērta. Piemēram, Mangaļsalas iedzīvotāji uzskaitīja virkni problēmu, kas dzīvi apkaimē padara neērtu un apgrūtināšu. Tālais ceļš, nesakārtota infrastruktūra, ielas sliktā stāvoklī, nav pieejami pašvaldības pakalpojumi. Arī Bolderāju neviens no respondentiem neminēja kā ērtu vietu dzīvošanai, līdz ar to nevarēja saskatīt pazīmes, kas liecinātu par funkcionālu atkarību no vietas.

“Nu, es jau te periodiski, man ir viena dzīvošanas platība. Man ir viena dzīvošanas vieta tuvāk centram, kur var no sērijas atnākt un *izrubīties*, ja ir vēlie vakari. Bet domubiedri pulcējas šeit, jo pirmkārt te ir, kur. Te vasarās ir arī forši, liels dārzs viss, kā vajag. Gribi aizej nopeldies uz upi, gribi aizej uz ezeru. Viss ir absolūti, ļoti labi.” (Bolderāja)

Identificēšanās ar konkrēto apkaimi visspilgtāk redzama informantu stāstos par dzīvošanu apkaimē vairākās paaudzēs, piemēram, Vecmīlgrāvja aktīvista teiktajā varēja pamanīt salīdzinājumu starp īstajiem un neīstajiem vecmīlgrāviešiem. Respektīvi, īstie vecmīlgrāvieši bija tie, kuri šeit dzimuši un auguši apkaimē pirms daudzdzīvokļu namu uzcelšanas.

“Skats ir ļoti dažāds, mēs esam tā sajaukti te. Tomēr ir ļoti daudz cilvēku, kuriem tās saknes šeit nav. Tad, kad veica šeit aptaujas, tad galvenie kultūras centri iezīmējās šeit pie dzērienu veikaliem. [...] Vairākums diktē toni, ne jau visi noturējās šeit [...] Boļševiki diktē toni.” (Vecmīlgrāvis)

Jānorāda, ka pamatā sarunas noritēja par apkaimes problēmām un biedrības darbu, tādēļ kopumā piesaistes dimensija parādījās salīdzinoši mazāk, vienlaikus svarīgi atzīmēt, ka tā parādījās visās sarunās, līdz ar to varētu secināt, ka piesaiste vietai ietekmē indivīda lēmumu iesaistīties aktīvismā. Tāpat aktīvistu vidū piesaiste apkaimē ir augsta, piemēram, netika minēta vēlme pamest apkaimi, bet drīzāk vēlme darboties, lai apkaimē kļūtu labāka visiem apkaimes iedzīvotājiem, gan ģimenei, gan pašai personai, kur vēlas palikt dzīvot savā īpašumā.

“Tad mums ir Krastmalas svētki. Tā doma tāda, ku mums ir tādi svētki, kas nav citur. [...] Tradīcijas cilvēkus vieno, mums te jādzīvo ir, kaut kādā veidā tas rada kopīgu sajūt. Gadiem ejot neviens zīmējums nav sabojāts, bērni lepojās. Kaut kādu lokālpatriotismu katrā ziņā tas viņos rada.” (Vecmīlgrāvis)

“Mums piedzima bērni un tad tu saproti, ja neko nedarīsi, vienkārši nepaliks labāk.” (Mangaļsala)

Apkaimes aktīvisms

Nemot vērā, ka apkaimes aktīvisma iemesli dažādos pētījumos ir dažādi un grūti piemērojami šai sadaļai, informācija par iemesliem pamatā sagatavota un strukturēta, pamatojoties uz empīriskajiem datiem. Galvenās tematiskās grupas, kas izvirzījās aktīvistu

stāstos bija aktīvisma iemesli, aktīvisma izpausmes formas un sasniegtais un nākotnes perspektīvas.

Analizējot aktīvistu teikto par iemesliem, kādēļ dibinātas biedrības vai biedri iesaistījušies biedrības darbā, secināms, ka dominē personīgais apdraudējums. Apdraudējums visbiežāk ir tāds, kas būtiski maina vai apdraud aktīvista ikdienas dzīvi, piemēram, īpašuma atsavināšana. Visspilgtāk tas parādās Kundziņsalas un Mangaļsalas gadījumos, jo saistībā ar ostas teritorijas paplašināšanu aktīvisti vai tuvākie radnieki jau bija piedzīvojuši īpašuma atsavināšanu.

“Tas vēl viss sasaistās ar infrastruktūru, ielu pārvada pārbūvē. Plānota četru joslu maģistrāle, vairāku privātmāju nojaukšana, kur cilvēki šobrīd dzīvo, arī mūsu mājas nojaukšana” (Mangaļsala)

Šī situācija arī cieši saistīta arī ar nedrošību par nākotni, ko visbiežāk ilustrē ar sava īpašuma attīstības iespējām. Aktīvistu vēlme dzīvot kvalitatīvā mājoklī nav iespējama bez ieguldījumiem. Bet privātipašnieki ir piesardzīgi ieguldīt līdzekļus un attīstīt īpašumu tikai tādēļ, ka nav pārliecība, ka pēc pieciem gadiem īpašumu neatsavinās. Daudz radikālāk nedrošība izpaužas tajos gadījumos, kad īpašums atrodas tādā teritorijā, kur liegta apbūve vai pat elementāra rekonstrukcija. Mangaļsalas aktīvisti šo situāciju bieži raksturo kā iedzīvotāju pakāpenisku izspiešanu no apkaimes, kas tiek panākta ar dažādiem līdzekļiem gan no ostas uzņēmumu puses, gan Rīgas pašvaldības puses. Jānorāda, ka līdzīgi argumenti parādās arī Kundziņsalas aktīvistu teiktajā, tomēr pagātnes formā, jo 2018.gadā tika mainīts apkaimes apbūves tips, ļaujot veikt ēku rekonstrukcijas.

“Arī es esmu viena no tām, kurām ir atņemta zeme. Šobrīd mēs esam sagūstīti likteņa varā un esam iesprostoti tur, kur mēs esam. Osta ar mums nerēķinās, viņa ar visādiem paņēmieniem padara mūsu dzīvi neizturamu.” (Mangaļsala)

“Sākotnēji mums vispār tika atteikta iespēja atgūt zemi”. (Kundziņsala)

Tomēr tiešs apdraudējums nav saistāms tikai ar īpašumu, tas saistāms arī vides apdraudējumu visas apkaimes iedzīvotājiem. Piemēram, ostā esošie uzņēmumi, pārkāpjot pārkraušanas vai darbības noteikumus, rada putekļu, smaku, trokšņu piesārņojumu, kas vistiešāk ietekmē katra iedzīvotāja ikdienu. Jānorāda, ka sarunās ar Mangaļsalas un Kundziņsalas aktīvistiem vairāk dominē personīgais apdraudējums, turpretī Bolderājas un Vecmīlgrāvja aktīvisti vairāk akcentēja apdraudējumu plašākā – apkaimes – mērogā.

“Formāli tā ir kuģa ceļa rekonstrukcija, bet praktiski tas ir tā, ka (vismaz mūsu versija), paralēli tam, ka viņi dabū Eiropas naudu, viņi rada sev jaunu zemi. Viņi to nosauc par grunts pagaidu atbērti uz 10 gadiem... tai atbērtnei apkārt ir 5m augsta siena, viņu laušana, nosedz komētu fortu, kuram mēs dabūjam pieminēkļu statusu. Vispār tas ir tāds pasākums, kas reāli degradē vidi.” (Bolderāja)

“Krievu salas jautājumā vairāk skatās uz Bolderāju, bet par Vecmīlgrāvi neaizdomājas. Bet osta tieši pretī bērnu laukumiņam – 500 m pāri Daugavai. Tas viss ogļu mākonis nāk pie mums.” (Vecmīlgrāvis)

Kā vēl viens aktīvisma iemesls ir apkaimes vērtību saglabāšana. Bolderājas un Vecmīlgrāvja gadījumā biedrības dibināšana pamatā saistāma ar svarīgu kultūrvēsturisku objektu saglabāšanu un aizsardzību – Daugavgrīvas cietoksni un kultūras centru

“Ziemeļblāzma”. Abos gadījumos biedrības ir cieši saistītas ar šiem objektiem, proti, “Bolderājas grupa” nodrošina Daugavgrīvas cietokšņa apsaimniekošanu, savukārt “Vecmīlgrāvja attīstības biedrība” norāda, ka ir tie, kuri iniciējuši “Ziemeļblāzmas” rekonstrukciju. Abas biedrības, raksturojot dibināšanas iemeslus, tos pamato ar tradīcijām un vispārējo fona situāciju. Piemēram, Vecmīlgrāvja informanti norādīja, ka aktīvisma tradīcijas Vecmīlgrāvī radušās jau 20.gs. sākumā saistībā ar Augusta Dombrovska aktivitātēm, tai skaitā “Ziemeļblāzmu”.

“Vispār tās aktivitātes aizsākumi Vecmīlgrāvī ir meklējami jau Dombrovska laikos, jo cilvēki tika iesaistīti. Ziemeļblāzma ir vienīgā pils, es nezinu, Rīgā, Latvijā, kur ir celta nevis bagāto cilvēku izpriecām, bet vietējo iedzīvotāju sakarīga laika pavadīšanai.[...] 80. gados mums bija kultūras kopa “Ziemeļblāzma”, ka visas kopas, mēs noplakām, gaidot, ka varētu kaut ko darīt. [...] tad es parunāju ar Blūmu, viņš saka, jums ir jādibina biedrība, citādi jums nekas nesanāks. Laikam ejot, šīs aktīvisma tradīcijas ir atjaunotas.” (Vecmīlgrāvis)

Bet Bolderāja norādīja, ka biedrības aizsākumi rodami 80.gadu otrajā pusē, kas kopumā iedzīvotāji iesaistījās dažādos procesos.

“Mēs sākumā bijām Bolderājas un Daugavgrīvas vides aizsardzības nodaļa. Tas 80. gados, tad, kad pret metro un visas šīs lietas... Mēs nodibinājām divas, viena ir dabas un kultūras mantojuma aizsardzības biedrība, kas tiesājas. Un otra ir Bolderājas grupa, kas izliekas par labajiem... Mūs neinteresēja vides aktīvisms, mums pašiem patīk Bolderājā un dabas liegums ir daļa no tā.”

Tomēr visas biedrības uzsvēra kādu formālu iemeslu, proti, to, ka individuālas personas sarunās ar ostas pārstāvjiem vai pilsētu tiek ignorētas. Līdz ar to biedrības formāli dibinātas, lai iegūtu lielāku ietekmi uz procesiem. Visi aktīvisti bija piedzīvojuši situācijas, kad individuālas rīcības un aktīvisms, pat tad, ja tiek iesaistīts ievērojams skaits pārējo iedzīvotāju, netiek ņemtas vērā. Nodibinot biedrību, pat ja tās sastāvā ir divi vai trīs cilvēki, paveras citas iespējas komunikācijā un pārvaldības jautājumos. Biedrību pārstāvji tiek aicināti uz sanāksmēm, tiek informēti par dažādiem plānošanas dokumentiem vai vienkārši aizvesti ekskursijā uz ostas teritorijas uzņēmumiem.

“Biedrība patiesībā nodibinājās tāpēc, ka ar atsevišķām konkrētām personām nekas nenotiek [...] viens funkcionārs teica tā, tad nodibiniet biedrību un mēs runāsim.” (Vecmīlgrāvis)

“Cīnīties vienam ir ļoti grūti. Tevi labāk uztver, ja aiz tevis stāv 50 cilvēku.” (Mangaļsala)

“Tas paradokss, it pat runā ar vienām un tām pašām personām. Man ir vienalga, vai tā ir privātpersona, vai biedrība, bet pašvaldībā tā nav. Var būt biedrības ar 10 cilvēkiem vai pat mazāk, tā vai tā tevi uztvers nopietnāk nekā tad, ja tie paši cilvēki runā individuāli.” (Mangaļsalas)

No iepriekš minētā izriet kāds cits secinājums, proti, ne vienmēr apkaimes biedrības darbs ir saistīts ar visu apkaimju iedzīvotāju interešu pārstāvniecību. Faktiski aktualizēts tiek tas, kas ir svarīgs konkrētajiem biedriem, bet nav īsti saprotams, cik ļoti tas attiecināms uz visiem pārējiem iedzīvotājiem.

“Esam sapratuši, ka biedri nevēlas aktīvi iesaistīties biedrības darbā. Ja mēs kaut ko gribam, tad mēs trijātā to jautājumu risinām, tāpēc mums ir grūti risināt daudz jautājumus uzreiz.” (Mangaļsala)

Analizējot aktīvisma formas, pamatā tika izmantots empīriskais materiāls, proti, aktīvistu teiktas un stāstītais par biedrības organizētajiem pasākumiem un arī atsevišķu personu iniciatīvām. Tādējādi sniegtā informācija tematiski grupēta un salīdzināta.

Jānorāda, ka apkaimes aktīvistu minētie stāsti par īstenotajiem pasākumiem, iezīmē, ka aktīvisma izpausmes un to mērķis var būt dažāds. Tam ne vienmēr ir jābūt saistītam ar kādas problēmu risināšanu. Tie var ietvert arī pasākumus, kas veicina apkaimes lokālpatriotismu, saglabā kultūrvēsturiskās tradīcijas. Līdz ar to arī aktivitāšu formas un veids, kā aktīvisti uzlabo vidi un sadzīvi apkaimē, iekļauj virkni pasākumu.

Viens no veidiem ir individuāla rīcība vai brīvprātīgais darbs ar mērķi atrisināt kādu apkaimes problēmu. Kā piemēru var minēt kāda Bolderājas iedzīvotāja brīvprātīgo darbu - klaiņojušu suņu izķeršanu. Tāpat citās apkaimēs minēti entuziasti, kas pēta apkaimes vēsturi.

Nozīmīgu grupu veido apkaimes biedru aktivitātes sociālajos tīklos. Aktīvisti vairāk iesaistās kā šo grupu dalībnieki informēšanas un informācijas iegūšanas nolūkos. Tikai vienā apkaimē sanāksmē piedalījās ar kādas grupas moderators. Tāpat tikai viena apkaime minēja konkrētu aktivitāti sociālajos tīklos, kuras ietvaros jau mērķtiecīgāk vērsušies pret kādu nepatīkamu procesu apkaimē.

“Sanāca, ka es uzrakstīju FB grupā tādu un paprasīju par sarakstu. Un paprasīju, cik tā rīcība ir ētiska. Posts bija grupā kādu diennakti. Aizliegtā politiskā aģitācija. Sarunājām, ka viss idzēsts”. (Bolderāja)

Apkaimes labiekārtošanas darbi un ikgadējās talkas ir pasākumi, kas tiek organizēti katrā apkaimē, vairāk tiek uzsvērts kā vides sakārtošanas, uzturēšanas un labiekārtošanas jautājums. Lai gan to nereti sasaista arī ar apkaimes iedzīvotāju kopības veicināšanu, aktīvistu sniegtas atbildes drīzāk iezīmē vides sakārtošanas dimensiju. Aktīvākā ir daļa ir biedrību aktīvisti, bet pārējie iedzīvotāji tajā iesaistās retāk.

“Kopā mums Daugavgrīvas cietoksnī pagājušā gadā bija 11 talkas, nezinu, kā cietoksnis izskatītos bez šīm talkām.” (Bolderāja)

“Biedru skaitam nav nozīmes, runā ar visiem vienlīdzīgi. [...] Pirms pusotra gada mēs organizējām pēdējo lielo talku. Dabūjām naudu no Rīgas domes. Reāli no biedrības piedalījās astoņi, deviņi biedri.” (Mangaļsala)

Apkaimes svētki vai dažādi kultūras pasākumi apkaimē ir vēl viena aktivitāšu forma, kas aktīvistu skatījumā veicina lokālpatriotismu, veicina iedzīvotāju identificēšanos ar konkrēto apkaimi. Šādu argumentu visspēcīgāk pauda Vecmīlgrāvja aktīvisti, norādot, ka gada laikā organizē dažādus pasākumus, piemēram, bērnu svētkus, Meldras ielas svētkus, sporta spēles u.tml. Vienlaikus Vecmīlgrāvja iedzīvotāji norādīja, ka atsaucība šādiem svētkiem ir mērena. Kundziņsalas un Mangaļsalas apkaimes ir nelielas, tādēļ tur svētki nav regulāri un attīstīti kā tradīcija. Bolderājas gadījums ir nedaudz cits, jo “Komēta” ir atpazīstams festivāls Rīgas un arī Latvijas kontekstā, bet pieminot dažādus citus pasākumus, jāatzīmē, ka Bolderājas aktīvisti

uzsvēra, ka vēlas veicināt tieši vietējās kultūras resursu, ko varētu arī saistīt ar endogēno resursu izmantošanu.

“Ar vairākiem projektiem, kas eksportējām kultūru. Tad sākām paši radīt kaut ko no tā, kas ir mums pašiem.” (Bolderāja)

Apkaimes interešu pārstāvēniecība apkaimes attīstības un pārvaldības jautājumos ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas vispār veicinājis apkaimes biedrību dibināšanu, tādēļ aktīvistu sarunās šī ir visplašāk pārspriestā tēma. Veids, kā tiek pārstāvētas apkaimes intereses arī ievērojami atšķiras no situācijas. Piemēram, visbiežāk tiek minēta apkaimes pārstāvēniecība dažādās sanāksmēs un sabiedriskajās apspriešanās, komentāru un viedokļu sniegšana par apkaimes attīstības jautājumiem.

Pārvaldības jautājumos biedrības pārstāvji pamatā komunicē ar pašvaldību, Rīgas brīvostu un ostas uzņēmumiem. Līdztekus pārvaldības jautājumiem, ir jāizceļ arī apkaimju aktīvistu pieredze ar politiskajām partijām, kas veidojusies atšķirīga. Piemēram, Vecmīlgrāvja biedrības pārstāvji ir tikušies ar politisko partiju pārstāvjiem un uzskata, ka ir daži jautājumi, kas atrisināti, pateicoties sakariem ar politiskajiem spēkiem. Tomēr tā netiek veidota kā ierasta prakse, drīzāk tie ir daži atsevišķi gadījumi.

“Es sakontaktējos ar Olafu Pulku. Man ar viņu darba sakarā bija darīšanas. Un prasīju, ja projekts neder, kāpēc neder.[...] Nākošajā dienās Ansim vizīte pie Loginova un projekts tika apstiprināts. Tā sākās mūsu sadarbība ar ostu.”

Savukārt, Mangaļsalas pārstāvji sasaisti ar politiskajām partijām vērtē piesardzīgi, jo, mainoties politiskajai varai, var mainīties arī attieksme pret biedrību, tādēļ svarīgi ir ieturēt politiski neitrālu taktiku. Bolderājas gadījums savukārt ilustrē to, ka arī sasaiste ar politisko partiju nerada nekādu ietekmi uz problēmas risinājumi. Proti, viena Bolderājas aktīvistēm iestājās Rīgas domes koalīcijas partijā un sāka aktualizēt jautājumu par to, ka Daugavas gultnes padziļināšanas projekts būtu jāatceļ. Tā rezultātā konkrētā persona tika praktiski izslēgta no partijas.

“Es pagājušā gadā iestājos Saskaņā. Kad sākās sarunas ar “kluci”. Vispirms sāku runāt ar Bolderājas grupas pārstāvi. Kontaktējos arī ar cilvēku, kas ir saskaņas koordinators, kas atbild par šo pusi, tai skaitā Bolderāju. Tur viss tika darīts tā, lai jautājumu atrisinātu klusiņām. Solīja būt medijs starp Bolderāju un ostu. [...] Faktiski ar mani pārstāja runāt grupas vadītājs. Izmeta no šūniņas iekšējā čata. Izmeta no FB partijas grupas.” (Bolderāja)

Gan teorētiskajā materiālā, gan arī pētījuma dati rāda saikni starp iesaisti aktīvisma un ticību vai pārliecību, ka rīcība arī dos rezultātu (Gamson, 1992). Tādēļ kopumā sarunās ar apkaimju aktīvistiem parādījās tēma par to, kādi ir bijuši aktivitāšu rezultāti.

Aktīvistu teiktajās sasniegtie rezultāti cieši savijas ar to, kā biedrība uztver interakciju ar citiem iesaistītajām pusēm. Bolderājas un Mangaļsalas aktīvisti savu darbību raksturo kā cīņu, turpretī Vecmīlgrāvja un Kundziņsalas aktīvisti savu taktiku pozicionē kā sadarbību un pat draudzību. Cīņa tiek raksturota, kā dažādas bezrezultāta iniciatīvas ar mērķi uzlabot situāciju apkaimē vai atsevišķu ostas uzņēmumu darbību tā, lai tas nepasliktinātu apkaimes iedzīvotāju

dzīvi. Tāpat bieži tiek uzsvērts tas, ka pretējo pušu piedāvājumi nav kompromiss, bet gan apspiešana.

“Osta ir gan projekta ierosinātāji, gan vērtētāji, gan tiesā pārstāvētāji, gan arī lēmuma pieņēmēji. Kamēr tā situācija būs tāda, tās visas sabiedriskās lietas būs nevis normāla divu cilvēku vai pušu saruna, bet katru reizi tā būs pirkšana, tā būs apmānīšana.” (Bolderāja)

Jāatzīmē, ka Kundziņsala un Vecmīlgrāvis komunikāciju ar pārējām iesaistītajām pusēm raksturo kā sadarbību un apraksta, kā cīņas taktika mainījās uz sadarbības taktiku.

“Mēs kaut kā nonācām līdz secinājumam, ka tā ir mūsu osta, šāda vai tāda, bet mūsu. [...] Mēs sapratām, ka labāka ir sarunāšanās. To savā ziņā ir pārņēmusi arī Kundziņsala, jo viņi arī runājās ar ostu.” (Vecmīlgrāvis)

“Mēs gribējām apkaimes iedzīvotājus iepazīstināt ar ostu. Lai palikt tās attiecības kā kaimiņiem, nevis ienaidniekiem.” (Vecmīlgrāvis)

“Man priekšstats ir, ka osta mūs izmanto. Tas ir viņu PR. Atbrauc televīzija un prasa, vai mums ar ostu laba sadarbība. Jā, kopumā ir. Viņi daudz ko salai ir izdarījuši.” (Kundziņsala)

Šī sadarbības taktika ir cieši saistīta arī ar to, kā aktīvisti raksturo biedrības sasniegumus.

Piemēram, Bolderāja un Mangaļsala uzskata, ka līdz šim nav neko būtiski sasnieguši un mainījuši. Līdz ar to, vērtējot kopējo darbu, vērojas pesimisms par nākotnes perspektīvām un aktivitātēm.

“Es negulšos uz sliedēm, mums bija tantuki, kas teica ka gulšies uz sliedēm. Jo tā vienalga kaut kādā mērā ir sabiedrības problēma. Ja cilvēki tam piekrīt, es nedomāju, ka mums ir... es varētu iet uz Eiropas tiesu, bet es neredzu pamatu tam, mēs zaudēsim. [...] Es to nespēju vairāk, es saprotu, ka es padodos [...] es gribu cietoksni, kur tad ir tas, ko tu esi izdarījis. Es gribu, lai kaut kas paliek.” (Bolderāja)

“Es pasūdzos vides inspektoram. Man atzvana no ostas uzņēmuma. Es kaut ko redzu, zvanu Vides SOS vai ostas policijai. [...] Ostas auditā parādītos ikviena neoficiāli pārkrautā krava. Bet viss ir noklusis.” (Mangaļsala)

“Mēs esam Bez Tabu saukuši, bet tam rezonanse ļoti ātri noplok. Ja godīgi mums pašām arī dažreiz iestājas tāds nogurums, ka zūd jebkāda motivācija plosīties, cīnīties, tāpēc, ka tas visu laiku ir vienos vārtos.” (Mangaļsala)

Turpretī Vecmīlgrāvja un Kundziņsalas sarunās, sadarbības uzsākšana tiek raksturota kā atskaites punkts. Aktīvisti norāda, ka sadarbība ar ostu ļauj daudz vairāk uzzināt par ostas procesiem, ostas uzņēmumu darbību, iesaistīties attīstības plānošanā. Papildus minētajam, sadarbībā ar ostu tiek organizēti dažādi pasākumi, ko finansē osta. Tiek uzsvērtas iespējas, ko sniedz sadarbība ar ostu.

“Pateicoties veiksmīgam sociālam projekta, jau astoto gadu sadarbība. Osta mums dod naudiņu pa daļām, ko varam izmantot dažādiem pasākumiem. Pamatā organizējam dažādus svētkus.” (Vecmīlgrāvis)

“Viena puse ir svētki un dažādi pasākumi, bet ir arī otra puse. Mēs sekojam līdz visam, kas notiek ostā, sākot ar smakām un beidzot ar strīpu ugunsdzēsēju, kas nesās uz ostu strīpām. [...] Pateicoties šai sadarbībai mums ir konkrēti cilvēku, kuriem varam vērsties uz zvanīt.” (Vecmīlgrāvis)

“Piedalāmies dažādās apspriešanās, kas varbūt ir tiek organizētas vēl pirms oficiālās apspriešanas.” (Vecmīlgrāvis)

Aplūkojot jau konkrētus pieminētos gadījumus, jānorāda, ka gan Bolderāja, gan Mangaļsala iestājas pret ievērojamiem problēmjuautājumiem, proti, dažādiem ostas industriāliem projektiem, kuru apturēšana ir ļoti sarežģīts process. Kundziņsalas veiksmes stāsts arī ir saistāms ar gadiem ilgu tiesāšanos, savukārt Vecmīlgrāvja akcentē dažādus mazāka mēroga pasākumus. Tādējādi aktīvistos radītais pesimisms vai optimisms faktiski attiecināms

uz dažāda mēroga pasākumiem. Iespējams, ja detalizētāk aplūkotu īstenotos pasākumus, tad praksē šāda veiksmju un neveiksmju gradācija būtu līdzvērtīga.

Rezumējot, var secināt, ka tiem apkaimju iedzīvotājiem, kuri aizpildīja aptaujas kopumā izveidojusies mērena vai spēcīga piesaistei vietai, tikai 14% respondentu piesaisti varētu raksturot kā vāju. To varētu skaidrot ar aptaujas pašizlasi un izplatīšanas kanāliem, kas iespējams vairāk piesaistījusi tieši tos iedzīvotājus, kas interesējas par notiekošo apkaimē, kā arī tādus, kuri situāciju vairāk vērtē negatīvi.

Gan kvantitatīvie dati, gan grupu intervijas rezultāti liecina, piesaistes cieši saistīta piederošo īpašumu un ģimenes saitēm. Vienlaikus, gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie dati neuzrādīja kādas noteiktas piesaistes dimensijas vadošo lomu. It īpaši intervijās ar apkaimes aktīvistiem varēja konstatēt to, ka robežas starp sociālo, fizisko, procesa dimensijām saplūst vai distance starp tām ir maznozīmīga.

Apkaimes aktīvisma kontekstā parādās nedaudz cita aina, respektīvi, aktīvisti līderi ir salīdzinoši neliela daļa (9%), bet pārējos varētu aprakstīt kā mērenus aktīvistus (57%) un neaktīvo apkaimes iedzīvotāju grupu (35%).

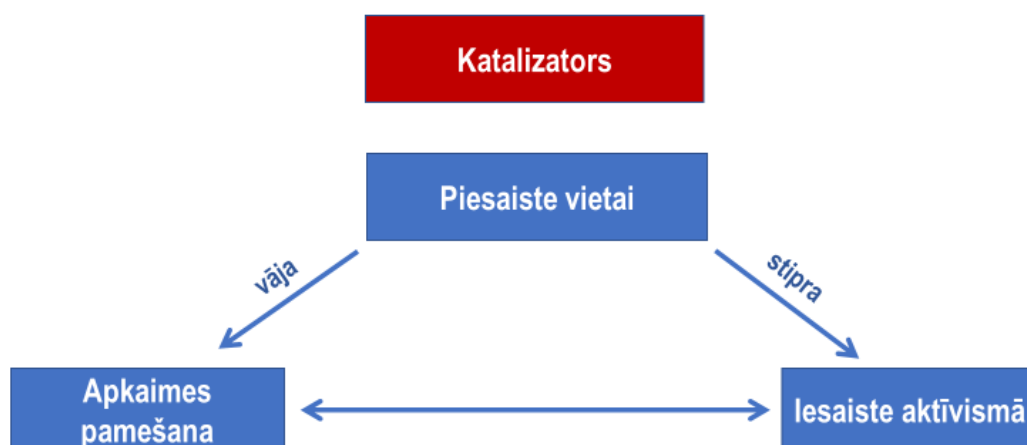
Analizējot datus par aktīvismu veicinošiem elementiem, var secināt, ka veidojas pozitīva statistiski nozīmīga, bet salīdzinoši vāja korelācija ($r=0,348$) starp piesaisti vietai un iesaisti apkaimes aktīvismā. Apskatot saistību starp dažādām piesaistes grupām un aktīvismā grupām, kopumā var secināt, ka aktīvākajā grupā vairāk atrodas respondenti ar stiprāku piesaisti vietai.

Komplicēts ir jautājums saistībā ar apkaimes problēmām. Ir sarežģīti izdarīt secinājumus, pamatojoties uz kvantitatīvajiem datiem, jo šķietami uzskaitītās problēmas ir universālās. Bet daudz precīzāku informāciju sniedz gan aptaujā sniegtās atbildes uz atvērtajiem jautājumiem, gan intervijas ar aktīvistiem. Kopumā katrai apkaimei ir savs specifisko problēmu loks, kas attiecināms gan uz sociālo vidi, gan infrastruktūru. Tomēr ievērojama neapmierinātība ir saistīta tieši ar vides problēmām un vides aizsardzību, jo tieši vides vērtības visbiežāk ir atzīmētas kā apkaimes patīkamā un vērtīgā daļa.

4. SECINĀJUMI UN DISKUSIJA

Kopumā darbā izmantotās teorijas, sekundārie un terciārie dati, kā arī primārie empīriskie dati ļāva sasniegt izvirzītos mērķus un uzdevumus. Analīzes rezultātā konstatēts, ka piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti aktīvismā, tādējādi apstiprinot **H₁** – *iedzīvotāju piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti apkaimes aktīvismā*. Vienlaikus kvantitatīvo datu analīzes rezultātā noraidīta **H₂** – *iedzīvotāji ar stiprāku piesaisti vietai vairāk satraucas par apkaimes problēmām*. Turpretī **H₃** (*iedzīvotāju piesaisti vietai ietekmē tādi sociāldemogrāfiskie rādītāji, kā īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumi, izglītība un nodarbinātība*) un **H₄** (*iedzīvotāju iesaisti aktīvismā ietekmē tādi rādītāji īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumi, izglītība un nodarbinātība*) apstiprinās daļēji. Papildinot iegūtos kvantitatīvās analīzes rezultātus ar kvalitatīvajiem datiem, izvirzītos pētnieciskos jautājumus var skaidrot detalizētāk.

Jāatzīmē, ka analīzes rezultātā iegūtie secinājumi maina uz literatūras izpētes pamata izveidoto teorētisko modeli (skat.1.4.att.), kurā ilustrēta piesaistes un aktīvisma saistība, kā arī atsevišķu sociāldemogrāfisko rādītāju ietekme gan uz piesaistes veidošanos, gan uz iesaisti aktīvismā. Kā centrālais faktors ir izvēlēta vāja vai stipra piesaiste apkaiņai, kas, iestājoties notikumam jeb katalizatoram, izraisa dažādas iedzīvotāju reakcijas – apkaimes pamešanu, vienaldzību vai iesaisti aktīvismā.

4.1.att. Piesaiste apkaiņai un iesaiste apkaimes

Vērtējot pētījuma ierobežojumus, var norādīt, ka rezultātus varētu būt ietekmējušas pašizlases veidotās sistemātiskās novirzes, piemēram, disproporcionāli liels sieviešu, strādājošo, labi izglītoto īpatsvars. Iespējams, veicot reprezentatīvu aptauju, rezultāti būtu

atšķirīgi. Tāpat jāņem vērā, ka maģistra darbā pamatā veikta kopējā analīze par visām četrām apkaimēm, bet katrai apkaimē ir sava specifika, kas nav redzama kopējā analīzē, jo Kundziņsalas un Mangaļsalas respondentu skaits ir pārāk neliels.

Aplūkojot iegūtos rezultātus par piesaisti vietai, kopumā jāsecina, ka aptaujā piedalījušies respondenti ar spēcīgu piesaisti (45%), savukārt vāja piesaiste apkaimē ir 14% respondentu. To daļēji varētu skaidrot ar izlases metodi, respektīvi, aptauju vairāk aizpildījuši tie cilvēki, kurus interesē vai pat satrauc aptaujas tēma. Arī kvalitatīvo datu bāzi faktiski veido intervijas ar aktīvistiem, t.i. biedrību pārstāvjiem, kuru piesaiste vietai ir īpaši stipra. Tāpēc kopumā darbā izdarītie secinājumi pamatā balstīti to respondentu un informantu paustajā, kuriem ir spēcīga piesaiste vietai, bet salīdzinoši mazāk pārstāvēts to iedzīvotāju viedoklis, kuru piesaiste vietai ir vājāka. Maģistra darbā izdarītie secinājumi tiek attiecināti tikai uz sasniegto izlasi, un tā mērķis nebija konkrētu rādītāju mērīšana, bet gan noteiktas cilvēku rīcības sistemātiska izpēte. Ja pieņemam, ka sasniegtā izlase labi raksturo aktīvākos apkaimju iedzīvotājus, tad analīzes rezultāti uzskatāmi par pietiekami ticamiem.

Apskatot dažādas vietas piesaistes dimensijas, kopumā var secināt, ka visspēcīgāk izpaužas identificēšanās ar vietu, ko veido mājoklis, radnieki, sociālas saites, vietas personīgais raksturojums. Tomēr kopumā neiezīmējās kādas konkrētas personīgas piesaistes dimensijas (sociālā, fiziskā, procesa, funkcionālā) vadošā loma. Tas uzskatāmi atklājās intervijās ar apkaimes aktīvistiem – dažādu piesaistes dimensiju un elementu saplūšana. Tāpēc var secināt, ka, lai gan dažādie elementi ir identificējami, tie, vismaz apkaimes piesaistes kontekstā, saplūst. Šī darba ietvaros vairāk būtu jārunā par vienotu piesaistes jēdzienu, nesadalot to atsevišķos elementos. Lai gan darbā pamatā izmantots Skanellas un Gifforda (2014) piesaistes modelis, jānorāda, ka arī citi piesaistes konceptualizācijas paņēmieni, visticamāk, dotu līdzīgus rezultātus (piemēram, Gustafson, 2001; Low, S. M., Altman I., 1992; LU SPPI, 2011).

Detalizētāk apskatot dažādus rādītājus, kas varētu būt saistīti ar piesaisti apkaimē, var secināt, ka visspēcīgāk respondenta piesaisti veido apkaimē nodzīvotais laiks (kas saistīts arī ar vecumu), privātīpašums, dzīve apkaimē vairākās paaudzēs, kas faktiski ir cieši sasaistīti rādītāji. Šāda tendence ir novērojama gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo datu analīzes rezultātā un saskan ar līdzīgiem secinājumiem, kas izdarīti 2011.gada pārskatā par tautas attīstību (LU SPPI, 2011). To var skaidrot ar to, ka cilvēkam, ilgstoši dzīvojot apkaimē, veidojas atmiņas, draugi, radnieki, vide ir ierasta un saprotama. Vienlaikus dati neuzrādīja dzimuma, izglītības, nodarbinātības, ienākumu, tautības ietekmi uz piesaistes stiprumu. Tādējādi darbā izvirzītā **H3** hipotēze – *iedzīvotāju piesaisti vietai ietekmē tādi sociāldemogrāfiskie rādītāji, kā īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumi, izglītība un nodarbinātība* – apstiprināta daļēji.

Analīzes rezultātā ir jānorāda **H₂** – *iedzīvotāji ar stiprāku piesaisti vietai vairāk satraucas par apkaimes problēmām*. Analizējot gan kopējos aptaujas datus, gan dalījumā pēc apkaimēm, faktiski netika konstatēta sakarība. Tādējādi var secināt, ka tas, cik ļoti respondents satraucas par situāciju apkaimē, nav saistīts ar piesaisti vai apkaimē nodzīvoto laiku. Iespējams, šādu rezultātu ietekmējis izvēlētais aptaujas veids. Piemēram, jautājot, vai respondentu satrauc smakas, netika novērota statistiski nozīmīga atšķirība viedokļos starp respondentiem ar vāju vai stipru piesaisti, tātad tā drīzāk ir problēma, kas satrauc praktiski visus aptaujātos (no visiem respondentiem par to nesatraucās tikai 7%).

Turpinot par apkaimes aktīvismu, jānorāda, ka pētniecībā nav vienotas teorētiskās bāzes nedz par šo jēdzienu, nedz tā tvērumu, turklāt līdzīgos pētījumos autori izmanto dažādas definīcijas un izpētes pieejas. Maģistra darba ietvaros, pamatojoties uz teorētiskās literatūras analīzi, ir piedāvāts apkaimes aktīvisma jēdziena tvērums un tā operacionalizācija. Empīriskās analīzes gaitā būtisku pienesumu sniedza kvalitatīvie dati, kas iegūti tikšanās laikā ar apkaimes aktīvistiem. Tie ļauj labāk izprast pasākumus, kas ietilpst apkaimes aktīvismā, piemēram, brīvprātīgo darbu, apkaimes iedzīvotāju informēšanu un apziņošanu, apkaimes labiekārtošanu, svētku vai līdzīgu pasākumu organizēšanu, apkaimes interešu pārstāvniecību dažādos formātos un ar dažādām ieinteresētajām pusēm, apkaimes problēmu apzināšanu un risināšanu (dažādiem paņēmieniem, piemēram, parakstu vākšana, tiesvedība), informācijas vākšanu par apkaimi. Tomēr jānorāda, ka minētie pasākumi ir tie, kas identificēti konkrētajā laika posmā un vietā, kas nozīmē, ka pēc vairākiem gadiem vai citā pilsētā, apkaimes aktīvisms varētu izpausties citādāk. Tāpat apzinātie pasākumi kopumā ietilpst maģistra darba ietvaros izstrādātajā jēdziena tvērumā (skat. 1.4.att.).

Vērtējot aktīvisma līmeni respondentu vidū, kopumā jāsecina, kas tas saskan ar citu pētījumu rezultātiem, kuros secināts, ka aktīvistus veido neliela cilvēku grupa, bet lielākā daļa iedzīvotāju ir sekotāji vai vienaldzīgie (Mesch, G.S., Schwirian, K.P., 1996). Arī aptaujas dati rāda, ka aptuveni trešā daļa (34%) respondentu ir neaktīvi, lielākā daļa ir mēreni aktīvi jeb sekotāji (57%) un aktīvistu kodolu veido salīdzinoši neliela daļa (9%).

Darbā izvirzītā hipotēze **H₄** – *iedzīvotāju iesaisti aktīvismā ietekmē tādi rādītāji īpašums apkaimē, dzimums, vecums, ienākumi, izglītība un nodarbinātība* – apstiprināta daļēji. Proti, aptaujas datu analīzes rezultāti neuzrādīja dzimuma, nodarbinātības, izglītības saistību ar iesaisti aktīvismā, vienlaikus statistiski nozīmīga ietekme ir tādiem rādītājiem, kā nodzīvotais laiks apkaimē, tautībai, mājokļa veidam, īpašumam. Tomēr, kā jau minēts iepriekš, aptaujas izlase nav reprezentatīva, līdz ar to rezultāti ir jāvērtē kritiski. Analizējot sarunas ar apkaimes aktīvistiem, nevar izdarīt vispārīgus secinājumus par tādiem rādītājiem, kā dzimums,

nodarbinātība, izglītība u.c. Vienlaikus aktīvistu teiktajā spilgti iezīmējās īpašuma, it īpaši privātmājas, nodzīvotā laika, dzimtas nozīme.

Sarunās ar apkaimes aktīvistiem, jautājumā par aktīvisma iemesliem, spilgti iezīmējās apdraudējums personīgajā un apkaimes mērogā, kas pamatā saistīts tieši ar vides kvalitātes pasliktināšanos. Turpretī aptaujas anketu rezultātu analīze vāju statistisko nozīmi. Iespējams, apkaimes vides jautājumi gan personīgā, gan apkaimes līmenī ir universāla problēma, kas satrauc lielu daļu iedzīvotāju, bet tas ne vienmēr ir vienīgais vai spēcīgākais iemesls, lai iesaistītos aktīvismā.

Gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo datu analīze apstiprina maģistra darba centrālo hipotēzi H_1 – *iedzīvotāju piesaiste vietai pozitīvi korelē ar iesaisti apkaimes aktīvismā*. Gan veiktā korelācija pārbaude, gan H_1 kvadrāta tests apstiprināja, ka starp piesaisti apkaimē un iesaisti apkaimes aktīvismā pastāv statistiski nozīmīga (un stipra) saistība. Arī sarunās ar apkaimes biedrību pārstāvjiem, it sevišķi mazajām apkaimēm, aktīvistu piesaiste vietai bija jūtama daudz spēcīgāk. Pētot detalizētāk šo jautājumu, piesaistes nozīmes atklājās arī tajā, vai iedzīvotāji apsvēruši iespēju pārcelties. Tas nozīmē, ka iedzīvotāji ar stiprāku piesaisti vietai daudz biežāk iesaistīsies aktīvismā un centīsies situāciju labot, nekā tie, kuru piesaiste ir vājāka un kuri, visticamāk, apkaimi gatavi pamest.

Priekšlikumi turpmākai izpētei

Aptaujas rezultāti un intervijas ar apkaimes aktīvistiem iezīmēja dažādas dimensijas, kur cita starpā tieši kvalitatīvai un patīkamai videi ir liela nozīme apkaimes iedzīvotāju pozitīvākam savas dzīvesvietas vērtējumam. Maģistra darba tēmas ietvars vides jautājumu skar pastarpināti, bet ļauj secināt, ka dabai, ainavai un videi ir būtiska loma. Šāds jautājums kopumā paver jaunas iespējas Latvijā attīstīt vides socioloģijas pētniecību par dzīvi pilsētā. Būtu svarīgi turpināt vides jautājuma tālāku izpēti gan visas pilsētas, gan konkrētu tās apkaimju kontekstā. Pamatojoties uz šī maģistra darba ietvaros veikto teorētisko un empīrisko datu analīzi, būtu jāpievēršas tādiem jautājumiem kā vides taisnīgums (*environmental justice*), vides problēmas kā arguments vai iemesls vides aktīvismam, dabas nozīme pilsētnieka dzīvē, reakcija uz pārmaiņā jeb apkaimes vides lejupslīde. Tie ir jautājumi, kas, izmantojot dažādu disciplīnu pieejas un metodes, tiek pētīti projektā “Dzīve līdzās ostai”, un šis maģistra darbs ir daļa no tā.⁷

Apkaimes aktīvisma analīze pārvaldības un demokrātiskas sabiedrības funkcionēšanas kontekstā ļautu labāk izprast aktīvistu nozīmi un devumu, jo šāda veida forma nereti var sasniegt ātrāku un atbilstošāku risinājumu. Svarīgi izprast, gan aktīvisma formas un taktikas,

⁷ Projekta “Dzīve līdzās ostai” mājas lapas: <http://lulfmi.lv/Dzive-lidzas-ostai>; <https://www.facebook.com/DziveLidzasOstai>.

gan to efektivitāti. Piemēram, apkaimju biedrību vērtējums par sasniegumiem atšķirās, lai gan, vērtējot konkrētas to īstenotās aktivitātes, ievērojama atšķirība starp īstenotajiem pasākumiem nebija, drīzāk par veidu, kā tas tiek uztverts. Sociālantropoloģijas skatījumā tieši dažādas pieejas aktīvisma kodola organizācijā un vadīšanā, personību nozīmei, šo organizāciju sasaiste ar vidi gan plašākā, gan šaurākā nozīmē ļautu labāk izprast apkaimes aktīvisma fenomenu.

Papildus jānorāda, ka apkaimes aktīvisma izpētē ir salīdzinoši maz teorētisku refleksiju par šī fenomena un jēdziena konceptuālo ietvaru, un tāpēc arī nav konkrētu izpētes instrumentu. Maģistra darba rezultātā tika veikta oriģināla analīze, kas ļāva labāk konceptualizēt jēdzienu un pilnveidot empīriskās analīzes instrumentus.

PATEICĪBAS

Izsaku lielu pateicību darba vadītājam Dr. sc. soc. Jānim Daugavietim un pārējai projekta “Dzīve līdzās ostai: ekonaratīvi, vietējā vēsture un vides aktīvisms Daugavas lejtecē” komandai - Dacei Bulai, Ievai Gardai-Rezenbergai, Kristīnei Āboliņai un Agitai Pusvilkai.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Ahlbrandt, R., Cunningham, J. (1979). *A New Public Policy for Neighborhood Preservation*. Praeger.
- Anderson, G. H. (Ed.). (2007). *Encyclopedia of Activism and Social Justice*. London: SAGE Publication.
- Aptauju Centrs. (2013a). *Iedzīvotāju aptauja par dzīvi apkaimē.16. Bolderāja*. Rīga: Rīgas domes pilsētas attīstības departaments// http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/16_apkaime_Bolderaja_ataskaite.pdf
- Aptauju Centrs. (2013b). *Iedzīvotāju aptauja par dzīvi apkaimē: 46. Kundziņsala*. Rīga: Rīgas domes pilsētas attīstības departaments//http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/46_apkaime_Kundzinsala_ataskaite.pdf
- Aptauju Centrs. (2013c). *Iedzīvotāju aptauja par dzīvi apkaimē: 38. Mangaļsala*. Rīga: Rīgas domes pilsētas attīstības departaments//http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/38_apkaime_Mangalsala_ataskaite.pdf
- Aptauju Centrs. (2013d). *Iedzīvotāju aptauja par dzīvi apkaimē: 10. Vecmīlgrāvis*. Rīga: Rīgas domes pilsētas attīstības departaments//http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/10_apkaime_Vecmilgravis_ataskaite.pdf
- Bartłomiejski, R. (2016). Environmental Conflicts in Port Cities. *opuscula sociologica*, 4, 33-44. doi:DOI: 10.18276/os.2016.4-03
- Bernardo Hernández, M.C. Hídalgo, M. E. Salazar-Laplace, S. Hess. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology*, 27(4), 310-319. doi:https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2007.06.003
- Birch, E. L. (2007). Public and Private Space in Urban Areas: House, Neighborhood, and City. In *Handbook of Community Movements and Local Organizations* (pp. 118-128). Boston: Springer. doi:https://doi.org/10.1007/978-0-387-32933-8
- Bitusikova, A. (2016). Shaping the city and its inhabitants: Urban Activism in Slovakia. In K. Jacobsson (Ed.), *Urban Grassroot movements in Central and Eastern Europe* (pp. 219-246). New York: Routledge.
- Boerebach, J. (. (2012). *Sense of place: attachment to, identity with and dependence of shopping locations*. Eindhoven: Eindhoven University of Technology .
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- C.Manzo, L. (2005). For better or worse: Exploring multiple dimensions of place meaning. *Journal of Environmental Psychology*, 25(1), 67-86. doi:https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.01.002
- Centrālā statistikas pārvalde. (25.10.2017.). *Centrālā statistikas pārvalde*. Retrieved from Pēdējo 17 gadu laikā rīdžinieku skaits sarucis 45 no 58 Rīgas apkaimēm: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/iedzivotaji/teritoriala-eksperimentala/meklet-tema/2276-pedejo-17-gadu-laika-ridzinieku>

- Centrālā statistikas pārvalde. (31.10.2018.). 98% mājsaimniecību ar bērniem pieejams internets: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/zinatne-ikt/datori-internets/meklet-tema/2410-iedzivotaju-interneta-lietosanas-paradumi>
- Centrālā statistikas pārvalde.(24.07.2018.) Datu bāze: Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēc tautības statistiskajos reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos un Rīgas apkaimēs (atbilstoši robežām 2018. gada sākumā).
- César Ducruet, Sung-Woo Lee. (2006). Frontline soldiers of globalisation: Port–city evolution and regional competition. *Geo Journal*, 67(2), 107-122. doi:<https://doi.org/10.1007/s10708-006-9037-9>
- Daugavietis, J. (2015). *Amatiermāksla Latvijā: kopienas attīstība un kultūrpolitika (Promocijas darbs)*. Rīga: Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Socioloģijas nodaļa.
- Davenport, A., Anderson, H.D. (2005). Getting From Sense of Place to Place-Based Management: An Interpretive Investigation of Place Meanings and Perceptions of Landscape Change. *Society & Natural Resources*, 18(7), 625-641. doi:10.1080/08941920590959613
- Devine-Wright, P., Howes, Y. (2010). Disruption to place attachment and the protection of restorative environments: A wind energy case study. *Journal of Environmental Psychology*, 271-280. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.01.008>
- Domaradzka, A. (2018). Urban Social Movements and the Right to the City: An Introduction to the Special Issue on Urban Mobilization. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 29, 607–620. doi:<https://doi.org/10.1007/s11266-018-0030-y>
- Dumitrascu, V. (2018). *SOCIAL ACTIVISM: THEORIES AND METHOD*. Retrieved from Insitute of Sociology, Romanian Academy: <http://www.sociologiecraiova.ro/revista/wp-content/uploads/2018/07/9.-VERONICA-DUMITRAȘCU-SOCIAL-ACTIVISM-THEORIES-AND-METHODS-PP.84-94.pdf>
- Unated States Environamental Protection Agency. (2016). *Draft Community Action Roadmap: Empowering Near-port Communities*. United States Environmental Protection Agency // <https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi?Dockkey=P100OYHN.pdf>
- Feldman, R. M. (1990). Settlement-Identity: Psychological Bonds with Home Places in a Mobile Society. *Environment and Behaviour*, 22(2). doi:<https://doi.org/10.1177/0013916590222002>
- Fricker, R. D., & Schonlau, M. (2002). Advantages and Disadvantages of Internet Research Surveys: Evidence from the Literature. *Field Methods*, 347–367. doi:<https://doi.org/10.1177/152582202237725>
- Fuller, T. K. (2011). *Environmental (in)activism: pollution, people, and politics in two Indianapolis neighborhoods* // <https://www.ideals.illinois.edu/handle/2142/26210>
- Gamson, W. (1992). *Talking Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Gans, H. J. (1982). *Urban Villagers: Group and Class in the Life of Italian-Americans*. New York: Collier Macmillan Publishers.
- Giddens, A. (2013). *Sociology* (7th edition ed.). (P. W.Sutton, Ed.) Polity Press.

- Gilster, M. E. (2014). Putting Activism in Its Place: The Neighborhood Context of Participation in Neighborhood-Focused Activism. *Journal of Urban Affairs*, 33–50. doi:10.1111/juaf.12013
- Gosling, E., Williams, K. (2010). Connectedness to nature, place attachment and conservation behaviour: Testing connectedness theory among farmers. *Journal of Environmental Psychology*, 298-304. doi:10.1016/j.jenvp.2010.01.005
- Green, D. (2016). *How Change Happens*. Oxford: Oxford Scholarship Online. doi:DOI:10.1093/acprof:oso/9780198785392.003.0012
- Greenberg, M. R. (2001). Elements and Test of a Theory of Neighborhood Civic Participation. *Human Ecology Review*, 40-51 // <https://www.jstor.org/stable/24707127>
- Gurney, Georgina & Blythe, Jessica & Helen, Adams & Adger, W & Curnock, Matthew & Faulkner, Lucy & James, Thomas & Marshall, Nadine. (2017). Redefining community based on place attachment in a connected world. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 114(38), 10077-10082. doi:10.1073/pnas.1712125114
- Gustafson, P. (2001). MEANINGS OF PLACE: EVERYDAY EXPERIENCE AND THEORETICAL CONCEPTUALIZATIONS. *Journal of Environmental Psychology*, 21(1), 5-16. doi:https://doi.org/10.1006/jev.2000.0185
- Gustavo S. Mesch; Kent P. Schwirian. (1996). The Effectiveness of Neighborhood Collective Action. *Social Problems*, 43(4), 467-483. doi:http://links.jstor.org/sici?sici=0037-7791%28199611%2943%3A4%3C467%3ATEONCA%3E2.0.CO%3B2-6
- Haenfler, R. (2014). *Subculture: the Basics*. New York: Routledge.
- Harris, C. D. (1997). “THE NATURE OF CITIES” AND URBAN GEOGRAPHY IN THE LAST HALF CENTURY. *Urban Geography*, 15-35. doi:10.2747/0272-3638.18.1.15
- Hoover, E. M., Vernon, R. . (1959). *Anatomy of a Metropolis*. Cambridge: Harvard Unove Press.
- Hummon, H. (1992). Community Attachment. *Place Attachment.Human Behavior and Environment (Advances in Theory and Research)*, 12, 253-278. doi:https://doi.org/10.1007/978-1-4684-8753-4_12
- Jaffee, D. (2005). A Deeper Channel Floats all Boats”: The Port Economy as Urban Growth. *Environment and Planning*, 83-800.
- Jorgensen, B.S. et al. (2005). A comparative analysis of predictors of sense of place dimensions: attachment to, dependence on, and identification with lakeshore properties. *Journal of Environmental Management*, 79(3), 316-327. doi:10.1016/j.jenvman.2005.08.003
- Junot, A., Paquet, Y., Fenouillet, F. (2017). Place attachment influence on human well-being and general pro-environmental behaviors. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 2(2), 49-57. doi:https://doi.org/10.1002/jts5.18
- Klandermans, B. (1997). *The Social Psychology of Protest*. Oxford: Blackwell.
- Lalli, M. (1992). Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12(4), 285-303. doi:10.1016/S0272-4944(05)80078-7

- Low, S. M., Altman I. (1992). Place Attachment. *Human Behavior and Environment (Advances in Theory and Research)*, 12. doi:https://doi.org/10.1007/978-1-4684-8753-4_1
- LU SPPI. (2011). Reģionālā identitāte, piederība vietai. In B. Zepa, & E. Kļave (Eds.), *Latvija. Pārskats par tautas attīstību, 2010/2011: Nacionālā identitāte, mobilitāte un rīcībspēja* (pp. 97-106). Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts // https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31240/Latvija_Parskats_par_tautas_attibu_2010-2011_Nac_identitate.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- M. Proshansky, Harold & K. Fabian, Abbe & Kaminoff, Robert. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology.*, 57-83. doi:10.1016/S0272-4944(83)80021-8
- M.V. Giuliani, R. Feldman. (1993). Place attachment in a developmental and cultural context. *Journal of Environmental Psychology*, 267-274.
- Mārtinsone, K. et al. (2016). *Pētniecība. Teorija un prakse*. Rīga: RaKa.
- Melvin, P. M. (1985). Changing Contexts: Neighborhood Definition and Urban Organization. *American Quarterly*, 357-367 // <https://www.jstor.org/stable/2712662>
- Merk, O. (2013). *The competitiveness of global port-cities: synthesis report*. Paris: OECD Publishing.
- Mesch, G.S., Schwirian, K.P. (1996). The Effectiveness of Neighborhood Collective Action. *Social Problems*, 43(4), 467-483. doi:<http://links.jstor.org/sici?sici=0037-7791%28199611%2943%3A4%3C467%3ATEONCA%3E2.0.CO%3B2-6>
- Milton, K. (2017). *An Anthropology of Landscape*. London: University College London.
- Moire Maguire, Brid Delahut. (2017). Doing a Thematic Analysis: A Practical , Step-by-Step Guide for Learning and Teaching Scholars. *All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 3351-33514. Retrieved from <http://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/viewFile/335/553>
- Molotch, H. (1976). The City as a Growth Machine: Toward a Political Economy of Place. *American Journal of Sociology*, 309-332.
- Najafi, M., Kamal M. S. (2012). The concept of place attachment in environmental psychology. *Sustainable Architecture*, 45, 7637-7641.
- Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments. (2014). *Rīgas pilsētas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam* // http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/11/LV_STRATEGIJA.pdf
- Paul Florin, Abraham Wandersman. (1990). An Introduction to Citizen Participation, Voluntary Organizations, and Community Development: Insights for Empowerment Through Research. *American Journal of Community Psychology*. doi:DOI: 10.1007/BF00922688
- Pecnikova, J. (2016). VOLUNTEERING AND ACTIVISM AS FORMS OF ACTIVE CITIZENSHIP (A CASE STUDY). *TEORIJA IN PRAKS*, 1236-1245. // <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/tip/pecnikova.pdf?sfvrsn=2>

- Perkins, Douglas D; Zimmerman, Marc A. (1995). Empowerment theory, research, and application. *American Journal of Community Psychology*, 569-578. Retrieved from <https://my.vanderbilt.edu/perkins/files/2011/09/empintro.proquest.pdf>
- Pitkin, B. (2001). *Theories of Neighborhood Change: Implications for Community Development Policy and Practice*. UCLA Advanced Policy Institute // http://www.urbancenter.utoronto.ca/pdfs/elibrary/UCLA_theories_of_neighborhood.pdf
- Proshansky, H. M. (1978). The City and Self-Identity. *Environment and Behaviour*, 10(2), 147–169. doi:<https://doi.org/10.1177/0013916578102002>
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. Pion Ltd.
- Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments. (2014, 01 14). Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments. Retrieved from 58 Rīgas apkaimes – katra ar savu identitāti un raksturu: <http://www.rdpad.lv/58-rigas-apkaimes-katra-ar-savu-identitati-un-raksturu/>
- Ritchie, J. et al. (2003). Carrying out Qualitative Analysis. In J. e. Ritchie, *Qualitative Research Practices. A Guide to Social Science Students and Reserachers*. London: Sage.
- Rodgers, S. (2009). Urban geography: urban growth machine. In *International encyclopedia of human geography*. Oxford: Elsevier.
- Roger L. Moore, Alan R. Graefe. (1994). Attachments to recreation settings: The case of rail-trail users. *Leisure Sciences*, 17(1), 17-31. doi:<https://doi.org/10.1080/01490409409513214>
- Rosenbloom, R. A. (1981). The Neighborhood Movement: Where Has It Come From? Where Is It Going? doi:<https://doi.org/10.1177/089976408101000203>
- Ryan, R. L. (2005). Attachment to urban natural areas: Effects of environmental experience. *ENVIRONMENT AND BEHAVIOR*, 37(1), 3-42. doi:DOI: 10.1177/0013916504264147
- S.A. Shumaker, R.B. Taylor. (1983). Toward a clarification of people-place relationships: A model of attachment to place. (N. R. FEIMAR, Ed.) *Environmental psychology: Directions and perspectives*, 219-251.
- Sampson, J.R., Graif, C. (2009). Neighborhood Social Capital as Differential Social Organization: Resident and Leadership Dimensions. *American Behavioral Scientist*, 1579-1605. doi:<https://doi.org/10.1177/0002764209331527>
- Scannell L., Gifford R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 1-10. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>
- Scannell, L., Gifford, R. (2014). The psychology of place attachment. *Environmental Psychology: Principles and Practice*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/279718543_The_psychology_of_place_attachment
- Schneider, A. (2007). Small Nonprofits and Civil Society: Civic Engagement and Social Capital. In R. A. Cnaan, & C. Milofsky (Eds.), *Handbook of Community Movements and Local Organizations* (pp. 74-88). Boston: Springer. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/978-0-387-32933-8>

- Schwirian, K. P. (1983). MODELS OF NEIGHBORHOOD CHANGE. *Annals Review of Sociology*, 83-102.
- Shamai, S. (1991). Sense of Place: An Empirical Measurement. *Geoforum*, 22(3), 347-358. doi:DOI: 10.1016/0016-7185(91)90017-K
- SKDS. (2018). *Rīgas iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbību un pilsētā notiekošajiem procesiem*. Rīga: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments.
- Smaldone, D., Harris, C., Sanyal N. (2005). An exploration of place as a process: The case of Jackson Hole, WY. *Journal of Environmental Psychology*, 397-414. doi:https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.12.003
- Stokol, D., Shumaker, S.A. (1981). People in Places: A Transactional View of Settings. In J. H. Harvey, *Cognition social behaviour and the environment* (pp. 441-488).
- Suttles, G. D. (1972). *The Social Construction of Communities*. Chicago: University of Chicago Press.
- Taylor, D. E. (2000). The Rise of the Environmental Justice Paradigm: Injustice Framing and the Social Construction of Environmental Discourses. *American Behavioral Scientist*, 508-580. doi:DOI: 10.1177/0002764200043004003
- Tuan, Y.-F. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Wakefield S., Elliott SJ. (2000). Environmental risk perception and well-being: effects of the landfill siting process in two southern Ontario communities. *Social Science and Medicine*, 50(7-8), 1139-1154. doi:https://doi.org/10.1016/S0277-9536(99)00361-5
- William R.D. et al. (2003). The Measurement of Place Attachment: Validity and Generalizability of a Psychometric Approach. *Forest Science*, 830-840. Retrieved from Forest Science .
- Williams, Daniel; E. Patterson, Michael; W. Roggenbuck, Joseph; E. Watson, Alan. (1992). Beyond the Commodity Metaphor: Examining Emotional and Symbolic Attachment to Place. *Leisure Sciences*, 14(1), 29-46. doi:DOI: 10.1080/01490409209513155
- Wonneberger, A. (2014). *Waterfront culture and community in transition. Urban regeneration*. Berlin.
- Yang, Y. et al. (2016). ENVIRONMENTAL RISK PERCEPTIONS OF PORT RESIDENTS: AN EMPIRICAL STUDY ON EAST SIDE OF KEELUNG PORT. *Journal of Marine Science and*, 24(4), 669-681. doi:DOI: 10.6119/JMST-015-1230-1
- Yuen, B. (2005). Searching for place identity in Singapore. *Habitat International*, 29(2), 197-214. doi:https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2003.07.002
- Zavackis, A. (2018, 11 27). *deviances socioloģija*. Retrieved from Nacionālā Enciklopēdija: <https://enciklopedija.lv/skirklis/2633>
- Zimmerman, M. A. (2000). Empowerment Theory. In E. S. Julian Rappaport (Ed.). Boaton: Springer. doi:https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4193-

PIELIKUMI

Kundziņsalas iedzīvotāju aptauja

Labdien!

Aptaujas mērķis ir apzināt Kundziņsalas iedzīvotāju viedokli par dzīvi apkaimē, vides vērtībām, vides kvalitāti un iedzīvotāju aktivitātēm vides veidošanā. Aptauju esam saskaņojuši ar biedrību "Kundziņsala".

Tā ir anonīma, un tās aizpildīšana aizņems aptuveni 12-18 minūtes. Aptaujājam tikai pilngadīgos. Iesāktu, bet nepabeigtu anketu Jūs varat turpināt pildīt, vēlreiz to atverot. Ja uz aptaujas jautājumiem Jums vieglāk atbildēt citā veidā (personiski, pa telefonu), lūdzu sazināties ar mums vai biedrības "Kundziņsala" aktīvistiem.

Aptauju var pildīt arī internetā: latviski (<https://ej.uz/AptaujaK>) un krieviski (<https://ej.uz/Oprosk>). QR (kvadrātkodi) lapas augšējās stūros.

Aptauja izstrādāta projektā "Dzīve līdzās ostai: ekonaratīvi, vietējā vēsture un vides aktīvisms Daugavas lejtecē" (Izp-2018/1-0446). Projektu īsteno LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts, atbalsta Latvijas Zinātnes padome.

Aptaujas kontaktpersona:
Jānis Daugavietis

(e-pasts: Janis.Daugavietis@LULFMI.LV, mob.t. 24664770).

Lūdzu savu izvēli atzīmējiet ar vai !

Ja atzīmējat atbilžu variantu, kam iekāvās ir norāde par pāreju (→ *pāriet uz XX jautājumu*), lūdzu pārejiem uz to jautājumu, kas norādīts iekāvās.

DZIVESV	Vai Jūs dzīvojat Kundziņsalā? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā	☐
2	Nē, bet bieži uzturos	☐
3	Nē (<i>Paldies! Aptauja tālāk nav jāpilda.</i>)	☐

A1	Kurā paaudzē Jūs dzīvojat Kundziņsalā? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Pirmajā	☐
2	Otrajā (te ir dzīvojuši jau vecāki)	☐

3	Trešajā (te ir dzīvojuši arī vecāki un vecvecāki)	☐
4	Ceturtajā vai vairākās	☐
9	Grūti pateikt	☐

A2	Aptuveni, cik gadus kopumā Jūs esat dzīvojis/-usi Kundziņsalā?
	Gadi: _____

A3	Vai pēdējā gada laikā esat apsvēris/-usi iespēju pārcelties uz dzīvi ārpus Kundziņsalas? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā (→ pāriet uz A3b jautājumu)	☐
2	Nē (→ pāriet uz A3a jautājumu)	☐

A3a	Lūdzu, īsumā uzrakstiet, kāpēc bijāt domājis/-usi par pārcelšanos.
Aizpilda, ja atbilde uz A3 ir "Nē"	

A3b	Lūdzu, īsumā uzrakstiet, kas Jūs mudina palikt Kundziņsalā.
Aizpilda, ja atbilde uz A3 ir "Jā"	

A4	Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā šie apgalvojumi atbilst Jums! <i>Katrā rindā izvēlieties vienu variantu!</i>					
		<i>Pilnībā atbilst</i>	<i>Drīzāk atbilst</i>	<i>Drīzāk neatbilst</i>	<i>Nemaz neatbilst</i>	<i>Grūti pateikt</i>
A4a	Esmu īstens Kundziņsalietis/-iete	☐	☐	☐	☐	☐
A4b	Es ilgojos pēc Kundziņsalas, ja esmu bijis/-usi ilgāku laiku prom	☐	☐	☐	☐	☐
A4c	Man būtu žēl pārvākties no Kundziņsalas citviet	☐	☐	☐	☐	☐

A5	Jūsprāt, kuri ir svarīgākie notikumi Kundziņsalas vēsturē (senā vai nesenā pagātnē, nozīmīgi daudziem vai tikai Jums)?

--	--

A6	Varbūt Jums ir kāds stāsts par Kundziņsalu?

A7	Ja Kundziņsalā būtu plānota jauna būve/izmaiņas infrastruktūrā vai kāds cits projekts, kas, iespējams, varētu pasliktināt dzīvi apkaimē, Jūsaprāt, iedzīvotāji mēģinās to novērst? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā	☐
2	Drīzāk jā	☐
3	Drīzāk nē	☐
4	Nē	☐
9	Grūti pateikt	☐

A8	Jūsaprāt, kaimiņi Kundziņsalā izpalīdz viens otram? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā	☐
2	Drīzāk jā	☐
3	Drīzāk nē	☐
4	Nē	☐
9	Grūti pateikt	☐

B1	Vai pēdējo 12 mēnešu laikā esat izmantojis/-usi Daugavu Kundziņsalā (ieskaitot kanālus, pietekas, vecupes utt.), lai: <i>Izvēlieties visus atbilstošos variantus!</i>	
B1a	Pastaigātos gar krastu	☐
B1b	Piknikotu	☐
B1c	Peldētos	☐
B1d	Sauļotos	☐
B1e	Makšķerētu	☐
B1f	Brauktu ar laivu vai jahtu	☐
B1g	Aktīvi atpūstos, sportotu	☐
B1h	Neko no šā	☐

B2	Kuri no minētajiem apgalvojumiem vislabāk raksturotu Jūsu viedokli par pārmaiņām Kundziņsalā? <i>Izvēlieties visus atbilstošos variantus!</i>	
B2a	Man ir grūti sadzīvot ar pārmaiņām Kundziņsalā	☐
B2b	Ar pārmaiņām Kundziņsalā būtu vieglāk sadzīvot, ja būtu pārlicība, ka tās nes kādu vispārēju labumu	☐
B2c	Es spēju pieņemt pārmaiņas Kundziņsalā	☐
B2d	Pārmaiņas Kundziņsalā ir tādas pašas kā citviet, katrai apkaimē jāattīstās	☐
B2e	Svarīgākais, lai pārmaiņu process būtu caurspīdīgs un saskaņots ar apkaimes iedzīvotājiem	☐
B2f	Nekad neesmu jutis/-usi straujas pārmaiņas	☐

B3	Jūsaprāt, pēdējo 3 gadu laikā dzīve Kundziņsalā ir pasliktinājusies vai uzlabojusies? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Ir uzlabojusies	☐
2	Ir pasliktinājusies	☐
3	Situācija nav būtiski mainījusies (→ pāriet uz B4 jautājumu)	☐
9	Grūti pateikt (→ pāriet uz B4 jautājumu)	☐

B3a	Lūdzu, īsumā raksturojiet, kas Kundziņsalā pēdējo 3 gadu laikā ir mainījies?
Aizpilda, ja atbilde uz B3 ir 1 un 2	

B4	Kas Jums patīk Kundziņsalā?
B4a
B4b
B4c

B5	Kas Jums nepatīk Kundziņsalā?
B5a
B5b
B5c

C1	Cik tuvu Rīgas brīvdabas teritorijas žogam Jūs Kundziņsalā dzīvojat? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
-----------	---	--

1	Dzīvoju tieši blakus ostas žogam	☐
2	Aptuveni 1-4 minūšu gājienā (līdz 300 m)	☐
3	Aptuveni 5-8 minūšu gājienā (līdz 500 m)	☐
4	9 un vairāk minūšu gājienā (~1 km)	☐
9	Grūti pateikt	☐

C2		Jūsaprāt, Rīgas brīvdabas darbība kopumā saistāma ar ieguvumiem vai zaudējumiem?				
		<i>Katrā rindā atzīmējiet vienu atbilstošo variantu skalā no -2 (būtiski zaudējumi) līdz +2 (būtiski ieguvumi)!</i>				
		Būtiski zaudējumi -2	-1	0	+1	Būtiski ieguvumi +2
C2a	Jums personīgi	☐	☐	☐	☐	☐
C2b	Kundziņas iedzīvotājiem	☐	☐	☐	☐	☐
C2c	Rīgas iedzīvotājiem	☐	☐	☐	☐	☐
C2d	Latvijas iedzīvotājiem	☐	☐	☐	☐	☐
C2e	Atsevišķiem uzņēmējiem	☐	☐	☐	☐	☐

E1		Cik lielā mērā Jūs satrauc šie vides jautājumi Kundziņsalā?					
		<i>Katrā rindā izvēlieties vienu variantu!</i>					
		<i>Ļoti satrauc</i>	<i>Drīzāk satrauc</i>	<i>Drīzāk nesatrauc</i>	<i>Nemaz nesatrauc</i>	<i>Kundziņsalā nav šīs problēmas</i>	<i>Grūti pateikt</i>
E1a	Putekļi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1b	Smakas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1c	Troksnis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1d	Vibrācijas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1e	Liegta piekļuve Daugavai	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1f	Ūdens piesārņojums	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1g	Gaismas piesārņojums (pārāk spožas gaismas naktīs)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1h	Atkritumi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

E2		Cik lielā mērā Jūs satrauc šie jautājumi Kundziņsalā? <i>Katrā rindā izvēlieties vienu variantu!</i>					
		<i>Ļoti satrauc</i>	<i>Drīzāk satrauc</i>	<i>Drīzāk nesatrauc</i>	<i>Nemaz nesatrauc</i>	<i>Kundziņsalā nav šīs problēmas</i>	<i>Grūti pateikt</i>
E2a	Intensīva satiksme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E2b	Nav pieejams centralizēts ūdens, kanalizācija, gāze	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E2c	Ceļi un ielas sliktā kvalitātē	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E2d	Neērts sabiedriskais transports	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E2e	Noziedzība	☐	☐	☐	☐	☐	☐

E3	Vai ir vēl kādas problēmas Kundziņsalā, kas Jūs satrauc?

E4	Vai Jums kādreiz ir bijušas aizdomas, ka Kundziņsalā radies piesārņojums? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā, regulāri	☐
2	Jā, vairākas reizes	☐
3	Jā, dažas reizes	☐
4	Jā, vienu reizi	☐
5	Nē, nekad (→ pāriet uz E6 jautājumu)	☐
9	Grūti pateikt (→ pāriet uz E6 jautājumu)	☐

E5	Kur esat vērsies /-usies (piemēram, zvanot vai rakstot vēstuli/e-pastu), ja Jums bijušas aizdomas, ka Kundziņsalā radies piesārņojums? <i>Izvēlieties visus atbilstošos variantus!</i>	
E5a	Policijā	☐
E5b	Namu pārvaldē	☐
E5c	Rīgas domē	☐
E5d	Valsts pārvaldes institūcijās (piemēram, Valsts vides dienestā)	☐
E5e	Vides aizsardzības nevalstiskās organizācijās	☐

E5f	Rīgas brīvostā (tai skaitā, Ostas policijā)	☐
E5g	Apkaimes biedrībā (tai skaitā, vaicājot sociālajos tīklos)	☐
E5h	Pie citiem apkaimes iedzīvotājiem	☐
E5i	Nezinu, kur vērsties	☐
E5j	Neesmu vērsies/-usies	☐
E5k	Cits variants:.....	☐

E6	Vai esat Kundziņsalā pieredzējis/-usi kādu īpaši nopietnu vides krīzi vai avāriju (piemēram, plūdus, ķīmisku piesārņojumu u. tml.)?	
1	Jā	☐
2	Nē (→ lūdzu, pāriet uz F2)	☐

E6a	Lūdzu, īsumā aprakstiet to, norādot norises vietu un laiku (ja iespējams).
Aizpilda, ja atbilde uz E6 ir "Jā"	

F2	Kādās ar Kundziņsalu saistītās aktivitātēs esat iesaistījies/-usies pēdējo 3 gadu laikā? <i>Izvēlieties visus atbilstošos variantus!</i>	
F2a	Esmu reģistrējies/-usies Kundziņsal-as sociālo tīklu grupā (piem., Facebook, WhatsApp)	☐
F2b	Esmu piedalījies/-usies talkās vai citos kopīgos labiekārtošanas pasākumos	☐
F2c	Esmu parakstījies/-usies, lai risinātu kādu apkaimes problēmu	☐
F2d	Esmu piedalījies/-usies apkaimes biedrības organizētajās sanāksmēs	☐
F2e	Esmu piedalījies/-usies sabiedriskajās apspriešanās, kas skar apkaimes attīstību	☐
F2f	Esmu ticis/-kusies ar pilsētas vai ostas pārstāvjiem, lai pārrunātu apkaimes jautājumus	☐
F2g	Neesmu iesaistījies/-usies	☐
F2h	Cits variants (ierakstiet):.....	☐

F3	Vai pēdējo 3 gadu laikā esat iesaistījies/-usies aktivitātēs, kas saistītas ar <u>vides aizsardzību</u> Kundziņsalā? <i>Piemēram, piedalījies/-usies protestā vai piketā, rakstījis/-usi vēstules, organizējis/-usi iedzīvotājus protestam.</i> <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā	☐

2	Nē	☐
9	Grūti pateikt	☐

F4	Jūsaprāt, vai spējat ietekmēt lēmumus, kas saistīti ar izmaiņām Kundziņsalā? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jā	☐
2	Drīzāk jā	☐
3	Drīzāk nē	☐
4	Nē	☐
9	Grūti pateikt	☐

F5	Vai esat dzirdējis/-usi par biedrību "Kundziņsala"?	
1	Jā	☐
2	Nē	☐
9	Grūti pateikt	☐

F6	Vai Jūs būtu ieinteresēts/-a līdzdarboties biedrības "Kundziņsala" darbā? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Jau darbojos	☐
2	Jā	☐
3	Nē	☐
4	Labprātāk atbalstu aktivitātes, bet neiesaistos	☐
9	Grūti pateikt	☐

F7	Jūsaprāt, kuri jautājumi Kundziņsalas biedrībai būtu risināmi vispirms?

F8	Ja tiktu izveidots ūdens sabiedriskais transports (kuģītis) ar pieturu Kundziņsalā, otrā Daugavas krastā un tuvāk centram, vai Jūs to izmantotu? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
-----------	---	--

1	Jā, ikdienā	☐
2	Vienu vai divas reizes nedēļā	☐
3	Retāk kā reizi nedēļā	☐
4	Drīzāk neizmantoju (→ pāriet uz D1 jautājumu)	☐
9	Grūti pateikt (→ pāriet uz D1 jautājumu)	☐

F9	Kādam mērķim Jūs izmantotu ūdens sabiedrisko transportu? Kāds būtu Jums ērtākais ūdens sabiedriskā transporta maršruts?
Aizpilda, ja atbilde uz F8 ir 1, 2 un 3	

D1	Jūsu dzimums?	
1	Vīrietis	☐
2	Sieviete	☐

D2	Kāds ir Jūsu vecums pilnos gados?

D3	Vai īpašums Kundziņsalā, kurā Jūs dzīvojat, pieder Jums un/vai Jūsu ģimenes locekļiem?	
1	Jā	☐
2	Nē	☐
3	Es nedzīvoju Kundziņsalā	☐

D4	Kādā veida mājā (būvē) Kundziņsalā Jūs dzīvojat? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Daudzdzīvokļu mājā	☐
2	Nelielā, dažu dzīvokļu mājā	☐
3	Privātmājā	☐
4	Cits variants	☐
5	Cits variants (Lūdzu, ierakstiet!):.....	☐

D5	Kāds ir Jūsu augstākais iegūtais izglītības līmenis?	
1	Nepabeigta pamatizglītība vai pamatizglītība	☐
2	Vidējā izglītība vai vidējā profesionālā izglītība	☐
3	Bakalaura grāds	☐
4	Maģistra grāds	☐
5	Doktora grāds	☐

D6	Kā Jūs raksturotu savu ekonomiskās aktivitātes statusu? <i>Pie nodarbinātības (strādāšanas) pieskaitāms arī: * neapmaksāts darbs ģimenes uzņēmumā, privātpraksē, piemājas vai zemnieku saimniecībā; * apmaksāts mācekļa darbs vai stažēšanās; * gadījumi, kad nestrādā bērna kopšanas atvaļinājuma, slimības vai atvaļinājuma dēļ. Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Strādāju	☐
2	Bezdarbnieks/-ce	☐
3	Skolēns, audzēknis/-e vai students/-e	☐
4	Pensionārs/-e	☐
5	Persona ar invaliditāti vai ilgstoši darbnespējīga persona	☐
6	Mājsaimnieks/-ce	☐
7	Cita ekonomiski neaktīva persona	☐

D7	Par ko Jūs strādājat?	

D8	Kurā valodā Jūs sarunājaties ģimenē? <i>Izvēlieties tikai vienu variantu!</i>	
1	Latviešu	☐
2	Krievu	☐
3	Krievu un latviešu	☐
4	Citā/-ās:..... (Lūdzu, norādiet valodu!)	☐

D9	Cik personu, ieskaitot Jūs, dzīvo mājsaimniecībā? <i>(MĀJSAIMNIECĪBA ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi.)</i>	
	

D10	Kādi ir Jūsu mājsaimniecības kopējie mēneša ienākumi pēc nodokļu nomaksas? <i>Mājsaimniecības kopējie mēneša ienākumi – ienākumi pēc nodokļu nomaksas, ko saņem mājsaimniecība no dažādiem ienākumu avotiem (ieskaitot ienākumus no sociālajiem pabalstiem).</i>
	Summa, euro:.....

Komentāri	Ja Jums ir vēl kādi komentāri, jautājumi par aptauju vai projektu “Dzīve līdzās ostai”, ierakstiet tos šeit.

Projekta pētnieki meklē cilvēkus, kuri piekristu sava dzīvesstāsta intervijai par dzīvi Kundziņsalā. Ja vēlaties pastāstīt par savu dzīvi Kundziņsalā vai Jums ir kādi materiāli par Kundziņsalu (piem., dokumenti, fotogrāfijas, dienasgrāmatas), lūdzam sazināties ar Ievu Gardu-Rozenbergu (Ieva.Garda@LULFMI.LV; tālr. nr. 67212872) vai ierakstīt šeit savus kontaktus (e-pasta adresi, tālruna numuru). Mēs būtu arī pateicīgi, ja norādītu, kuriem cilvēkiem Kundziņsalā ir bagāta dzīves pieredze.

Paldies!

2.pielikums

Grupu interviju tematiskās analīzes matricas

1.tabula

Matrica vietas piesaistes analīzei

	<i>Piesaistes veidi (cilvēki, vieta, process)</i>	<i>Identificēšanas ar vietu</i>	<i>Atkarība no vietas</i>
<i>Bolderāja</i>			
<i>Kundziņšala</i>			
<i>Mangaļsala</i>			
<i>Vecmīlgrāvis</i>			

2.tabula

Matrica aktīvisma analīzei

	<i>Aktīvisma iemesli</i>	<i>Aktīvisma izpausmes formas</i>	<i>Aktīvisma rezultāti un nākotnes perspektīvas</i>
<i>Bolderāja</i>			
<i>Kundziņšala</i>			
<i>Mangaļsala</i>			
<i>Vecmīlgrāvis</i>			

RESPONENTI

1.tabula

Respondentu skaits kopā un dalījumā pēc apkaimes (absolūtos skaitļos, %)

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	138	32%
<i>Kundziņšala</i>	25	6%
<i>Mangaļsala</i>	51	12%
<i>Vecmīlgrāvis</i>	223	51%
<i>Kopā:</i>	437	100%

2.tabula

Respondentu dalījums pēc dzimuma (absolūtos skaitļos, %)

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Vīrieši</i>	117	27%
<i>Sievietes</i>	320	73%

3.tabula

Respondentu sarunvaloda ģimenē dalījumā pēc apkaimes (absolūtos skaitļos, %)

	<i>Latviešu</i>		<i>Krievu</i>		<i>Krievu un latviešu</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Bolderāja</i>	30	22 %	71	52%	35	26%
<i>Kundziņšala</i>	17	71%	3	13%	4	17%
<i>Mangaļsala</i>	44	88%	3	6%	3	6%
<i>Vecmīlgrāvis</i>	91	41%	81	37 %	49	22%
<i>Kopā</i>	182	42%	158	37%	91	21%

4.tabula

Respondentu izglītība trīs grupās

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Pamatskolas, vidējā, vidējā profesionālā</i>	185	43,9
<i>Bakalaura</i>	141	33,5
<i>Maģistrs, doktors</i>	95	22,6

5.tabula

Respondentu nodarbinātība pārgrupēta trīs grupās

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Strādā</i>	344	82%
<i>Bezdarbnieks vai cita ekonomiski neaktīva persona</i>	21	5 %
<i>Skolēns, pensionārs, mājsaimnieks</i>	57	14%

6.tabula

Respondentu nodzīvotais ilgums apkaimē grupās

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>1 līdz 5 gadi</i>	53	12%
<i>6 līdz 15 gadi</i>	84	20%
<i>16 līdz 30 gadi</i>	125	29%
<i>31 un vairāk gadi</i>	168	39%

7.tabula

Respondenta mājokļa veids

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Daudzdzīvokļu mājā</i>	305	72%
<i>Nelielā, dažu dzīvokļu mājā</i>	38	9%
<i>Privātmājā</i>	81	19%

8.tabula

Respondentu sniegtās atbildes par dzīvesvietas attālumu no ostas žoga

	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Dzīvoju tieši blakus ostas žogam</i>	37	9%
<i>Aptuveni 1-4 minūšu gājienā (līdz 300 m)</i>	99	25%
<i>Aptuveni 5-8 minūšu gājienā (līdz 500 m)</i>	129	32%
<i>9 un vairāk minūšu gājienā (~1 km)</i>	135	34%

9.1.tabula

Hī testa rezultāti atšķirību noteikšanai starp piesaisti apkaime (grupās) un nodzīvotajiem gadiem apkaimē

	<i>Vāja piesaiste</i>		<i>Mērena piesaiste</i>		<i>Spēcīga piesaiste</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>1 līdz 5 gadi</i>	15	28%	21	39,6%	17	32,1%
<i>6 līdz 15 gadi</i>	19	23%	32	38%	33	39%
<i>16 līdz 30 gadi</i>	15	12%	60	48%	51	41%
<i>31 +</i>	11	7%	63	37%	95	56,%
<i>Kopā</i>	60	14%	176	41%	196	45%

9.2.tabula

Hī kvadrāta testa rādītāji

<i>Hī kvadrāta tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	29.437 ^a	6	.000
<i>Likelihood Ratio</i>	28.430	6	.000
<i>Linear-by-Linear Association</i>	22.974	1	.000
<i>N of Valid Cases</i>	432		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7.36.

10.1. tabula

Piesaiste vietai un apkaimē nodzīvotās paaudzes

	<i>Piesaistes grupas</i>					
	<i>vāja piesaiste</i>		<i>mērena piesaiste</i>		<i>spēcīga piesaiste</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>viena paaudze</i>	37	20%	76	41%	73	39%
<i>divas paaudzes</i>	10	8%	61	48%	56	44%
<i>trīs un vairāk paaudzes</i>	11	10%	33	30%	67	60%
<i>Vidēji</i>	58	14%	170	40%	196	46%

10.2.tabula

Hī kvadrāta tests

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>

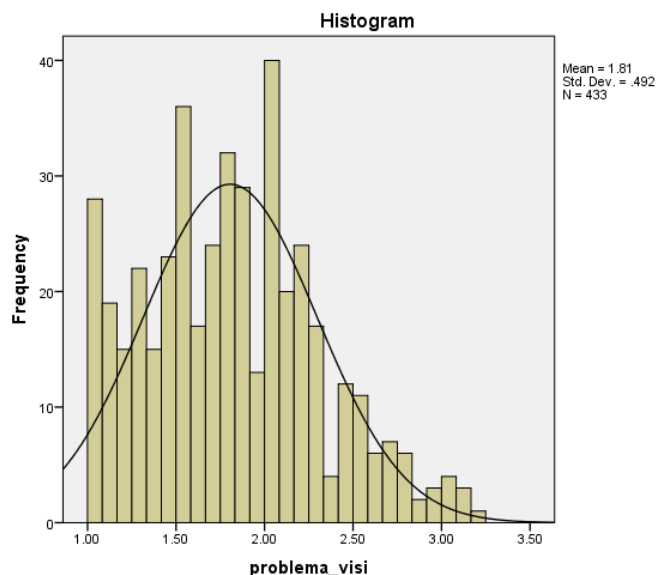
<i>Pearson Chi-Square</i>	21.409 <i>a</i>	4	.000
<i>Likelihood Ratio</i>	21.309	4	.000
<i>Linear-by-Linear Association</i>	14.063	1	.000
<i>N of Valid Cases</i>	424		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15.18.

APKAIMES PROBLĒMAS

1.attēls

Aprēķinātais mainīgā “apkaimes problēmas” (jautājumu bloks E1 un E2) izkliedes diagramma

11.1.tabula

Mainīgā “apkaimes problēmas” aprakstošie rādītāji

		<i>Statistic</i>	<i>Std. Error</i>
<i>problema_visi</i>	<i>Mean</i>	1.8061	.02362
	<i>95% Confidence Interval for Mean</i>	<i>Lower Bound</i>	1.7597
		<i>Upper Bound</i>	1.8525
	<i>5% Trimmed Mean</i>	1.7894	
	<i>Median</i>	1.7692	

	<i>Variance</i>	.242	
	<i>Std. Deviation</i>	.49154	
	<i>Minimum</i>	1.00	
	<i>Maximum</i>	3.20	
	<i>Range</i>	2.20	
	<i>Interquartile Range</i>	.70	
	<i>Skewness</i>	.398	.117
	<i>Kurtosis</i>	-.297	.234

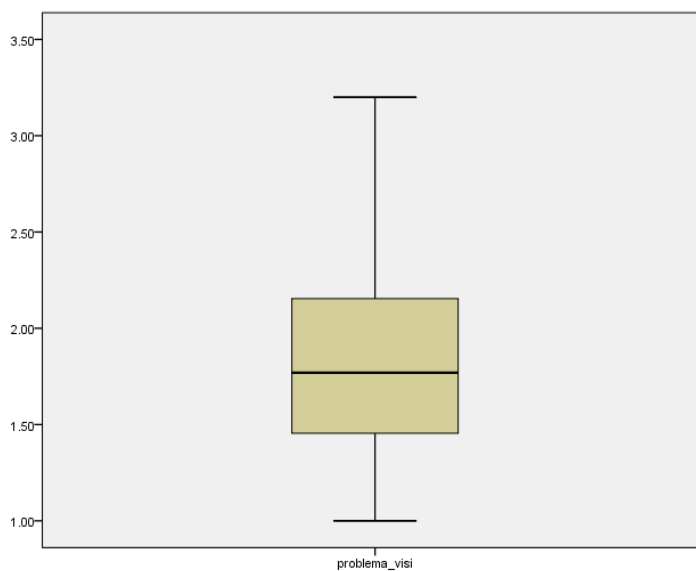
11.2.tabula

Kolmogorova-Smirnova un Šapiro-vilka normalitātes tests

<i>Tests of Normality</i>						
	<i>Kolmogorov-Smirnov^a</i>			<i>Shapiro-Wilk</i>		
	<i>Statisti c</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>	<i>Statisti c</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
<i>problema_visi</i>	.051	433	.010	.977	433	.000
<i>a. Lilliefors Significance Correction</i>						

2. att.

Mainīgā “apkaimes problēmas” izkliede

PIESAISTE APKAIMEI

12.1. tabula

Biežuma tabula piesaistes indeksam

		<i>Skaitis</i>	<i>Īpatsvars visi</i>	<i>Īpatsvars bez trūkstošajām vērtībām</i>
<i>Valid</i>	<i>5.00</i>	<i>3</i>	<i>.7</i>	<i>.7</i>
	<i>6.00</i>	<i>10</i>	<i>2.3</i>	<i>2.3</i>
	<i>7.00</i>	<i>10</i>	<i>2.3</i>	<i>2.3</i>
	<i>8.00</i>	<i>4</i>	<i>.9</i>	<i>.9</i>
	<i>9.00</i>	<i>15</i>	<i>3.4</i>	<i>3.4</i>
	<i>10.00</i>	<i>14</i>	<i>3.2</i>	<i>3.2</i>
	<i>11.00</i>	<i>26</i>	<i>5.9</i>	<i>6.0</i>
	<i>12.00</i>	<i>37</i>	<i>8.5</i>	<i>8.5</i>
	<i>13.00</i>	<i>26</i>	<i>5.9</i>	<i>6.0</i>
	<i>14.00</i>	<i>35</i>	<i>8.0</i>	<i>8.0</i>
	<i>14.52</i>	<i>5</i>	<i>1.1</i>	<i>1.1</i>
	<i>15.00</i>	<i>53</i>	<i>12.1</i>	<i>12.2</i>
	<i>16.00</i>	<i>52</i>	<i>11.9</i>	<i>12.0</i>
	<i>17.00</i>	<i>38</i>	<i>8.7</i>	<i>8.7</i>
	<i>18.00</i>	<i>40</i>	<i>9.2</i>	<i>9.2</i>
	<i>19.00</i>	<i>43</i>	<i>9.8</i>	<i>9.9</i>
	<i>20.00</i>	<i>24</i>	<i>5.5</i>	<i>5.5</i>
	<i>Total</i>	<i>435</i>	<i>99.5</i>	<i>100.0</i>
<i>Missing</i>	<i>System</i>	<i>2</i>	<i>.5</i>	
<i>Total</i>		<i>437</i>	<i>100.0</i>	

12.2.tabula

Piesaistes indeksa aprakstošie rādītāji

		<i>Statistic</i>	<i>Std. Error</i>	
<i>Piesaistes indekss</i>	<i>Mean</i>	<i>14.6497</i>	<i>.17105</i>	
	<i>95% Confidence Interval for Mean</i>	<i>Lower Bound</i>	<i>14.3135</i>	
		<i>Upper Bound</i>	<i>14.9858</i>	
	<i>5% Trimmed Mean</i>	<i>14.8183</i>		
	<i>Median</i>	<i>15.0000</i>		
	<i>Variance</i>	<i>12.728</i>		

	<i>Std. Deviation</i>	3.56757	
	<i>Minimum</i>	5.00	
	<i>Maximum</i>	20.00	
	<i>Range</i>	15.00	
	<i>Interquartile Range</i>	5.00	
	<i>Skewness</i>	-.595	.117
	<i>Kurtosis</i>	-.224	.234

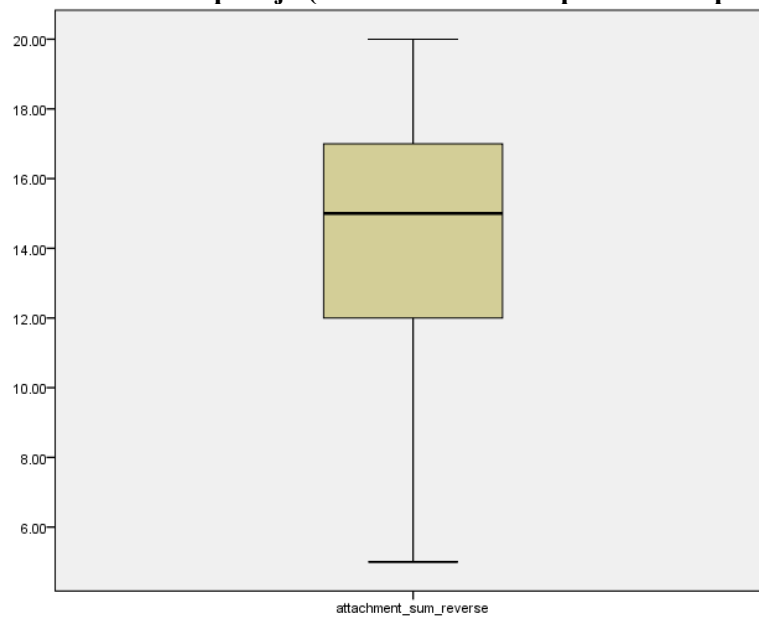
12.3.tabula

Kolmogrova-Smirnova un Šapiro-Vilka normalitātes tests piesaistes indeksam

<i>Tests of Normality</i>						
	<i>Kolmogorov-Smirnov^a</i>			<i>Shapiro-Wilk</i>		
	<i>Statisti c</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>	<i>Statisti c</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
<i>Piesaistes indekss</i>	.114	435	.000	.953	435	.000
<i>a. Lilliefors Significance Correction</i>						

3.att.

Piesaistes indekss dispersija (ekstrēmās vērtības pārveidotas par vidējām vērtībām)

AKTĪVISMU RAKSTUROJOŠIE RĀDĪTĀJI

13.tabula
Aktīvisma iekļauto aktivitāšu kopsumma

		<i>Skaitis</i>	<i>Īpatsvars visi</i>	<i>Īpatsvars bez trūkstošajām vērtībām</i>
<i>Valid</i>	<i>.00</i>	28	6.5	6.5
	<i>1.00</i>	121	27.9	27.9
	<i>2.00</i>	122	28.2	28.2
	<i>3.00</i>	88	20.3	20.3
	<i>4.00</i>	37	8.5	8.5
	<i>5.00</i>	14	3.2	3.2
	<i>6.00</i>	11	2.5	2.5
	<i>7.00</i>	12	2.8	2.8
	<i>Total</i>	433	100.0	100.0

14.1.tabula

Hī kvadrāta tests iesaistei apkaimes aktīvismā un sarunvalodas ģimenē

	<i>Neaktīvie</i>		<i>Mēreni aktīvi</i>		<i>Aktīvistu (līderi)</i>	
	<i>skaitis</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaitis</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaitis</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Latviešu</i>	61	34%	94	52%	27	14,8%
<i>Krievu</i>	61	39%	90	57%	7	4,4%
<i>Krievu un latviešu</i>	26	29%	62	68%	3	3,3%
<i>Kopā</i>	148	34%	246	57%	37	9%

14.2.tabula

Hī testa rezultāti

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	19.068 ^a	4	.001
<i>Likelihood Ratio</i>	19.118	4	.001
<i>Linear-by-Linear Association</i>	1.675	1	.196
<i>N of Valid Cases</i>	431		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7.81.

15.1.tabula

Hī kvadrāta tests iesaistei aktīvisma un nodzīvotajiem gadiem apkaimē

	<i>Neaktīvie</i>		<i>Mēreni aktīvi</i>		<i>Aktīvisti (līderi)</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>1 līdz 5 gadi</i>	25	47%	26	49%	2	4%
<i>6 līdz 15 gadi</i>	22	26%	57	68%	5	6%
<i>16 līdz 30 gadi</i>	46	37%	71	57%	8	6%
<i>31 un vairāk gadi</i>	53	32%	93	55%	22	13%

15.2. tabula

Hī kvadrāta testa rezultāts

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	13.941 ^a	6	.030
<i>Likelihood Ratio</i>	13.710	6	.033
<i>Linear-by-Linear Association</i>	4.165	1	.041
<i>N of Valid Cases</i>	430		
<i>a. 1 cells (8.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4.56.</i>			

16.1.tabula

Hī kvadrāta tests iesaistei apkaimes aktīvisma un dzīvesvietas esamība īpašumā

	<i>Neaktīvie</i>		<i>Mēreni aktīvi</i>		<i>Aktīvisti (līderi)</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Īpašums, kurā dzīvo, pieder respondentam vai ģimenes locekļiem</i>	123	32%	225	59%	35	9%
<i>Īpašums, kurā dzīvo, nepieder respondentam vai ģimenes locekļiem</i>	15	56%	12	44%	0	0

16.2.tabula
H₀ testa rādītāji

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	7.477 ^a	2	.024
<i>Likelihood Ratio</i>	9.218	2	.010
<i>Linear-by-Linear Association</i>	7.442	1	.006
<i>N of Valid Cases</i>	410		
<i>a. 1 cells (16.7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2.30.</i>			

17.1.tabula
H₀ kvadrāta tests un mājokļa veids

	<i>Neaktīvie</i>		<i>Mēreni aktīvi</i>		<i>Aktīvisti (līderi)</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Daudzdzīvokļu mājā</i>	107	35%	183	60%	13	4%
<i>Nelielā, dažu dzīvokļu mājā</i>	15	41%	19	51%	3	8%
<i>Privātmājā</i>	23	28%	38	47%	20	25%

17.2.tabula
H₀ kvadrāta testa rezultāti

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	34.710 ^a	4	.000
<i>Likelihood Ratio</i>	27.880	4	.000
<i>Linear-by-Linear Association</i>	11.573	1	.001
<i>N of Valid Cases</i>	421		
<i>a. 1 cells (11.1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3.16.</i>			

18.1.tabula

HĪ kvadrāta analīze iesaistei aktīvismā un viedoklis par to, vai rīcība spēj ietekmēt lēmumus par apkaimi

	<i>Neaktīvie</i>		<i>Mēreni aktīvi</i>		<i>Aktīvisti (līderi)</i>	
	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>	<i>skaits</i>	<i>īpatsvars</i>
<i>Spēj ietekmēt lēmumus</i>	32	26%	74	60%	18	15%
<i>Nespēj ietekmēt lēmumus</i>	98	37%	153	57%	17	6%

18.2.tabula

HĪ kvadrāta testa rezultāti

<i>Chi-Square Tests</i>			
	<i>Value</i>	<i>df</i>	<i>Asymp. Sig. (2-sided)</i>
<i>Pearson Chi-Square</i>	9.400 ^a	2	.009
<i>Likelihood Ratio</i>	9.069	2	.011
<i>Linear-by-Linear Association</i>	8.369	1	.004
<i>N of Valid Cases</i>	392		

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11.07.

Maģistra darbs „Jedzīvotāju piesaiste vietai un apkaimes aktīvisms: Bolderājas, Kundziņsalas, Mangaļsalas un Vecmīlgrāvja gadījumi” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 157 274 rakstzīmes (ieskaitot intervālus, bet neieskaitot zemsvītras atsauces).

Autore: _____ Agnese Zīle-Veisberga
(*paraksts*)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītājs: Dr. sc. soc. Jānis Daugavietis _____
(*paraksts*)

27.05.2019.

Recenzente: profesore Dr. sc. soc. Aija Zobena _____
(*paraksts*)

Darbs iesniegts Socioloģijas nodaļā 27.05.2019.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Inga Poļaka _____
(*paraksts*)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

07.06.2019. prot. Nr. _____

Komisijas sekretārs: docents Mareks Niklass _____
(*paraksts*)